

Javni zavod Mala ulica

Center za otroke in
družine v Ljubljani

LETNO POROČILO
2024

Ljubljana, februar 2025

Poročilo pripravili: Daša Cvjetičanin in Eva Strmljan Kreslin
Računovodsko poročilo pripravila: Nataša Bogataj, Vizija računovodstvo

Proračunski uporabnik:	Javni zavod Mala ulica – Center za otroke in družine v Ljubljani
Sedež:	Prečna ulica 7, Ljubljana
Matična številka:	6636454000
Davčna številka:	SI38302586
Šifra dejavnosti:	88.910

01

SPLOŠNI DEL

4

1.1.	Zakonske in druge podlage, ki pojasnjujejo delovno področje zavoda	4
1.2.	Dejavnost zavoda	5
1.3.	Letni cilji zavoda	6
1.4.	Vrednote zavoda	7
1.5.	Dolgoročni cilji zavoda	7
1.6.	Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev	8
1.7.	Nastanek morebitnih nedopustnih ali nepričakovanih posledic pri izvajanju programa	8
1.8.	Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev glede na pretekla obdobja	8
1.9.	Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila	9
1.10.	Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora	9
1.11.	Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi	9
1.12.	Ocena učinkov poslovanja zavoda na druga področja, predvsem na gospodarstvo, socialo, varstvo okolja, regionalni razvoj in urejanje prostora	9
1.13.	Druga pojasnila, ki vsebujejo analizo kadrovanja in kadrovske politike in poročilo o investicijskih vlaganjih	10

02

POSEBNI DEL

11

2.1.	Ustanovitelj Javnega zavoda Mala ulica	11
2.2.	Predstavitev Javnega zavoda Mala ulica	11
2.3.	Organiziranost zavoda in vodstvo	11
2.4.	Uresničevanje vizije in poslanstva Javnega zavoda Mala ulica	12
2.5.	Viri financiranja Javnega zavoda Mala ulica	12
2.6.	Poročilo o delu sveta zavoda	13
2.7.	Poročilo o izvedbi programa	13
2.7.1.	PROGRAMI ZA DRUŽINE	16
2.7.2.	PROGRAMI PSIHOSOCIALNE POMOČI ZA STARŠE IN OTROKE	48
2.7.3.	POSEBNI PROJEKTI, IZOBRAŽEVANJE, OZAVEŠČANJE IN PROMOCIJA	59
2.7.4.	SKRB ZA ZAPOSLENE	69
2.7.5.	GOSPODARJENJE, INVESTICIJE IN VZDRŽEVALNA DELA	70

03

RAČUNOVODSKO POROČILO

71

Nagovor direktorice

V preteklem letu smo javnosti predstavili monografijo *Na ulice! Odraščanje v današnjem času* na okrogli mizi na FDV in na jesenskem Knjižnem sejmu. Monografija je za Malo ulico izjemno pomembna, saj daje teoretično podlago, osmišlja in utemeljuje naše delo, ki je mnogokrat smatrano zgolj kot »igranje z otroki« ali »klepetanje z mamicami«. V resnici je tudi naš način (!) »igranja« in »klepetanja« zelo pomembno preventivno delo, ki na dolgi rok preprečuje mnoge anomalije in deviacije, katerih zdravljenje stane mesto in državo mnogo mnogo več kot naše preventivno delo.

Kljub temu, da še vedno čakamo na širitev zavoda z novimi družinskimi centri, ki je nismo dočakali niti v preteklem letu, se Mala ulica s svojimi dejavnostmi neutrudno širi po Ljubljani. V preteklem letu smo ulično delo razširili še na dve soseski – Rakova jelša in Novo Brdo, kjer smo bili sprejeti z odprtimi rokami. Sodelovanje s četrtnimi skupnostmi in Službo za lokalno samoupravo lahko ocenim kot odlično; vse začetne pomisleke in zagate smo zgledno reševali sproti, z velikim razumevanjem in željo, da skupaj ustvarimo (še) bolj prijetno in kvalitetno bivanje mladih družin.

Z Oddelkom za varstvo okolja in številnimi osnovnimi šolami smo uspešno izvedli Bučni dan, enega od pomembnih dogodkov v okviru projekta *CoFarm4Cities*. To je dobra popotnica za nadaljnje sodelovanje tako z OVO kot s sodelujočimi šolami, ki so prvič spoznale naše delo in ga zelo pohvalno ocenile.

Seveda nadaljujemo z vsemi podpornimi programi za starše in otroke iz programa Neverjetna leta, ki dokazano učinkovito preprečujejo in zmanjšujejo vedenjske odklone – ko rečem »dokazano učinkovito«, imam s tem v mislih tako znanstvene meta raziskave, ki so učinkovitost dokazale, kot lastne empirične izkušnje, ki jih imamo z izvedbo v Mali ulici. To so resnično dragoceni programi, ki so izboljšali kvaliteto življenja stotinam staršev in otrok.

Zahvaljujem se vsem, ki ste prispevali k izvedbi programa v letu 2024, vsem sodelavkam in sodelavcem, ki ste bili vedno znova pripravljeni priti na pomoč preobremenjenemu ali bolnemu sodelavcu/ki ali prisluhniti družini v stiski, vsem, ki ste velikodušno odprli srce in denarnico in nam pomagali.

Hvala!

Eva Strmljan Kreslin
direktorica

01 SPLOŠNI DEL

Javni zavod Mala ulica – Center za otroke in družine v Ljubljani (v nadaljevanju Zavod) je bil ustanovljen s sklepom Mestnega sveta MOL 9. junija 2014. Zavod je uradno pričel s svojim delovanjem 1. 7. 2014. Prostor, kjer Zavod opravlja svojo dejavnost, so na Prečni ulici 7, kjer deluje Družinski center Mala ulica. Poleg tega ima Zavod v upravljanju pisarniške prostore na Resljevi 18 ter vrt na Rakovi jelši.

Poslanstvo Javnega zavoda Mala ulica je zagotavljati mrežo varnih in družinam prijaznih prostorov za kvalitetno preživljanje skupnega prostega časa ter organizirati in izvajati podporne programe in dejavnosti, namenjene predšolskim otrokom in njihovim staršem.

Vodilo našega dela je, da se čim bolj približamo potrebam staršev in smo pri svojem delu maksimalno fleksibilni. Čim bolj se skušamo prilagoditi tudi programsko, zato vsebino in zahtevnost posameznih ustvarjalnic in dejavnosti sproti prilagajamo številu in starosti otrok, se odzivamo pobudam in predlogom staršev glede vsebine predavanj s področja nege in vzgoje otroka in drugih dejavnosti, namenjenih otrokom in staršem.

Vizija javnega zavoda je, da bi imeli prav vsi ljubljanski starši možnost koriščenja storitev družinskih centrov. To pomeni vsaj pet družinskih centrov v MOL, ki bodo ponujali tako prostor za druženje in igro kot celostno podporo družini v smislu občasnega varovanja otrok, svetovanja in izobraževanja.

I.1. Zakonske in druge podlage, ki pojasnjujejo delovno področje javnega zavoda

1. Zakon o računovodstvu (Uradni list RS, št. 23/99, 30/02 – ZJF-C in 114/06 – ZUE)
2. Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 91/15 in 14/18)
3. Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 51/06 – UPB, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 – odl. US, 102/15 in 7/18)
4. Zakon o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07-UPB)
5. Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 63/07 - UPB, 65/08, 69/08 - ZTFI- A, 69/08 - ZZavar-E in 40/12 – ZUJF)
6. Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 108/09 – UPB, 13/10, 59/10, 85/10, 107/10, 35/11 – ORZSPJS49a, 27/12 – odl. US, 40/12 – ZUJF, 46/13, 25/14 – ZFU, 50/14, 95/14 – ZUPPJS15, 82/15, 23/17 – ZDOdv in 67/17 in 84/18)
7. Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16 in 15/17 – odl. US in 22/19 - ZPosS)
8. Kolektivna pogodba za javni sektor (Uradni list RS, št. 57/08, 23/09, 91/09, 89/10, 89/10, 40/12, 46/13, 95/14, 91/15, 21/17, 46/17 in 69/17 in 80/18)
9. Kolektivna pogodba za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 18/91-I, 53/92, 13/93 – ZNOIP, 34/93, 12/94, 18/94 – ZRPJZ, 27/94, 59/94, 80/94, 64/95, 19/97, 37/97, 87/97 – ZPSDP, 3/98, 3/98, 39/99 – ZMPUPR, 39/99, 40/99 - popr., 99/01, 73/03, 77/04, 115/05, 43/06 – ZKoIP, 71/06, 138/06, 65/07, 67/07, 57/08– KPJS, 67/08, 1/09, 2/10, 52/10, 2/11, 3/12, 40/12, 1/13, 46/13, 95/14, 91/15, 88/16, 80/18, 31/19, 80/19, 97/20 in 160/20)
10. Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2020 in 2021 (Uradni list RS, št. 79/19, 61/20 - ZDLGPE, 133/20 in 174/20 - ZIPRS2122)
11. Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2021 in 2022 (Uradni list RS, št. 174/20)

12. Uredba o načinu priprave kadrovskih načrtov posrednih uporabnikov proračuna in metodologiji spremljanja njihovega izvajanja za leti 2020 in 2021 (Uradni list RS, št. 3/20)
13. Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Mala ulica - Centra za otroke in družine v Ljubljani.

I.2. Dejavnost zavoda

Zavod je ustanovljen z namenom opravljanja dejavnosti programov za kvalitetno preživljanje prostega časa predšolskih otrok in družin ter upravljanja, urejanja in vzdrževanja družinskih centrov in pripadajočih zunanjih igrišč, ki delujejo na površinah in v stavbah, ki so v lasti ustanovitelja in so namenjeni izvajanju dejavnosti za otroke in družine.

Zavod opravlja na način in pod pogoji, ki veljajo za javno službo, naslednje osnovne dejavnosti:

- organizacija prostočasnih in izobraževalnih aktivnosti za predšolske otroke vse dni v letu,
- organizacija in izvedba občasnega varstva predšolskih otrok,
- organizacija in izvedba počitniškega varstva za učence osnovne šole med vsemi šolskimi počitnicami (z namenom lažjega usklajevanja družinskega in poklicnega življenja),
- organizacija podpornih in izobraževalnih programov za starše.

Zavod lahko izvaja dodatne izobraževalne dejavnosti za otroke in družine. Zavod opravlja kot javno službo in na način ter pod pogoji, ki veljajo za javno službo, še naslednje dejavnosti:

- izvaja programe in dejavnosti za otroke in družine v skladu s poslanstvom,
- omogoča dostopnost svojih programov, dejavnosti in prostorov najširši populaciji otrok,
- izvaja počitniško varstvo učencev osnovne šole, v svojih prostorih omogoča in koordinira izvajanje programov v skladu s poslanstvom, ki jih izvajajo javni zavodi, nevladne organizacije, posamezniki in drugi ter zagotavlja strokovno in organizacijsko podporo,
- izvaja izobraževalne in svetovalne programe za nego in vzgojo otrok,
- sistematično in kontinuirano obvešča zainteresirano javnost, še posebej nevladne organizacije s področja vzgoje in izobraževanja, vrtce in osnovne šole o svojih programih in dejavnostih,
- sodeluje s sorodnimi organizacijami doma in v tujini ter se vključuje v domače in mednarodne organizacije in mreže,
- redno izvaja evalvacijo svojih programov in projektov in daje pobude ter predloge ustanovitelju za izboljšanje stanja na področju dejavnosti za otroke in družine,
- upravlja z objekti oziroma s prostori in zemljišči, v katerih deluje,
- skrbi za zavarovanje objektov, zemljišč in opreme ter skrbi za varnost delovanja objektov in naprav s skrbnostjo dobrega gospodarja.

Družinski center Mala ulica je po novem odprt vsak delavnik od 9.30 do 18.30 ure, med vikendi in prazniki pa od 10. do 18. ure. V sklopu zavoda deluje kavarna kot dopolnilna dejavnost, kjer ponujamo sadne sokove, tople napitke, prigrizke in svežo zelenjavno juho, pripravljeno iz ekološko pridelanih sestavin. Kavarna (tržna dejavnost) je nujni del ponudbe, saj omogoča prijetno okolje za preživljanje prostega časa staršem ter podaljšuje čas zadrževanja v družinskem centru.

I.3. Letni cilji zavoda:

1. PROGRAMI ZA DRUŽINE

1.1 Za otroke

- Dnevni program za predšolske otroke
- Ulično delo
- Gozdna pedagogika
- Aktivnosti na Vrtišču
- Tematske rojstnodnevne zabave
- Počitniško varstvo šolarjev
 - Ulično delo med počitnicami

1.2 Za starše

- Pedokinetika
- Razvojno-gibalne urice za dojenčke
- Poporodni pilates z dojenčki
- Joga za nosečnice
- Tečaj masaže dojenčke in otroke
- Kava z nosilkami
- Svetovalnica za dojenje
- Fun Little Gym
- Aktivni očki

2. PROGRAMI PSIHOSOCIALNE POMOČI

2.1 Za otroke

- Dino šola, čustveni in socialni trening za otroke od 4-8 leta

2.2 Za starše

- Neverjetna leta za starše otrok od 3. do 8. leta starosti
- Neverjetna leta za starše dojenčkov do 12. meseca starosti
- Klepetki
- Klepetalnica za očke
- Zamislice

3. POSEBNI PROJEKTI, IZOBRAŽEVANJE, OZAVEŠČANJE IN PROMOCIJA

- Gostovanje Male ulice v drugih institucijah in projektih (Festival Bobri, Prvič v kino ipd.)
- Vodenje Programa Neverjetna leta v RS v obdobju 2022 – 2025
- Projekt »Družinski centri« (MDDSZEM)
- Sodelovanje z vrtci in šolami
- ERASMUS+ (KA2): Partnerstva za sodelovanje v izobraževanju
- Sodelovanje z Oddelkom za varstvo okolja
- Izobraževanje na temo skupinske dinamike dela z otroki in odraslimi
- Terensko delo v ljubljanskih soseskah
- Mala ulica na spletu
- Monografija »Na ulice! – Odraščanje v današnjem času
- Koledar malih zmag
- Dr. Gordon Neufeld (obisk)
- Dobrodelna dražba knjig
- Sodelovanje s Fakulteto za socialno delo

4. SKRB ZA ZAPOSLENE

5. GOSPODARJENJE, INVESTICIJE IN VZDRŽEVALNA DEL

I.4. Vrednote zavoda

I.5. Dolgoročni cilji zavoda

- 1 Stalno povečevanje obsega in kvalitete programa ter širitev dejavnosti na druge lokacije (tudi v obliki uličnega dela).
- 2 Ostati osrednja informativno-izobraževalna točka in srečevališče mladih družin v Ljubljani in odpreti vsaj še tri družinske centre v MOL do leta 2030.
- 3 Ohraniti najkvalitetnejše počitniško varstvo za šolarje v MOL in ga širiti na druge lokacije.
- 4 Povezovanje s kompatibilnimi in komplementarnimi institucijami v MOL, Sloveniji in tujini z namenom bogatitve programa, izmenjave izkušenj in izobraževanja zaposlenih.
- 5 Zakonska ureditev statusa družinskega centra in zaposlenih v njem.

I.6. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev

Cilje, zastavljene za leto 2024, smo dosegli ali presegle.

Poleg načrtovanih aktivnosti smo pilotno izvedli program Invest in Play (iiP), ki je namenjen staršem otrok od 2. do 12. leta starosti. Za vodenje treningov starševstva po programu iiP sta se usposobili 2 zaposleni sodelavki, ki sta treninge od oktobra do decembra (12 srečanj) tudi vodili. Program temelji na gradnikih, ki pomagajo staršem pri vzpostavljanju in ohranjanju trdnih, spoštljivih in skrbnih odnosov z otroki.

Obisk družinskega centra Mala ulica je bil v letu 2024 nedvomno rekorden – zabeležili smo 28.021 obiskov. Glede na to, da smo bili odprti 346 dni, to pomeni, da smo imeli v povprečju dnevno v Mali ulici 81 obiskovalcev. Skupaj z udeleženci starševskih programov, uličnih aktivnosti, obiskovalcev gozdnih poti, rojstnodnevnih praznovanj, gozdnih sprehodov za vrtčevske in šolske skupine ter počitniškega varstva so imele aktivnosti Male ulice v družinskem centru in zunaj njega blizu 40.000 obiskovalcev! V to številko seveda niso všteti virtualni obiski Male ulice, ki jih je bilo skoraj 200.000.

I.7. Nastanek morebitnih nedopustnih ali nepričakovanih posledic pri izvajanju programa

V skladu z Uredbo o spremembah Uredbe o uvrstitvi delovnih mest v javnih agencijah, javnih skladih in javnih zavodih v plačne razrede (Uradni list RS, št. 157/2022) in Uredbo o spremembah Uredbe o plačah direktorjev v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 157/2022) so se izhodiščni plačni razredi delovnih mest 1. 4. 2023 zvišali za en plačni razred. To je dodatno povišalo stroške dela (prvo povišanje je nastalo s spremembo sistemizacije delovnih mest v letu 2022), ki pa jih financerji projektov (v prvi vrsti MDDSZ) ne upoštevajo. S pogodbo iz leta 2020 smo zavezani opraviti isto količino delovnih ur in obveznosti, ob tem pa se financiranje ni povečalo, niti nam financer ne dovoli prerazporeditve sredstev znotraj postavk. To predstavlja velik pritisk na sredstva, ki jih zavod pridobiva iz nejavnih virov za opravljanje javne službe in naj bi bila v prvi vrsti namenjena izvedbi programa, žal pa moramo z njimi v večji meri kriti višje stroške (deležev) plač.

Zaradi obnove fasade smo v začetni fazi (postavitve odra) družinski center prvi teden v septembru zaprli za redne obiskovalce. Omogočanje dostopa v center v tem času bi močno otežilo in podaljšalo dela, olajševalna okoliščina pa je bila tudi, da je v prvih dneh septembra zaradi začetka šolskega in vrtčevskega leta obisk zelo majhen. Obiskovalci so ukrep sprejeli z razumevanjem, prav tako ni bilo težav v času obnove fasade, ko je bil dostop obiskovalcem kljub postavljenemu odru omogočen.

I.8. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev glede na pretekla obdobja

Število obiskovalcev družinskega centra se je v primerjavi s predhodnim letom povečalo za 10%, kljub temu, da smo Malo ulico poleg običajnih 13 dni (1. 1., 1. 11. in 25. 12. ter 9 dni ter devet dni v času spomladanskih šolskih počitnic, ko smo izvedli vsa večja vzdrževalna dela in beljenje) zaprli še prvi teden v septembru. V Mali ulici smo izvedli **447 ustvarjalnic** (več v tabeli spodaj), ki se jih je udeležilo **5666 otrok**.

Število razpoložljivih mest v počitniškem varstvu iz leta v leto ohranjamo in jih še povečujemo - letos smo počitniški program v sodelovanju s Centrom Rog še dodatno razširili in varstvo v

času zimskih in poletnih počitnic ponudili v prostorih Centra Rog. Ulično delo smo razširili še na dve soseski – Rakova jelša in Novo Brdo.

Vsebinski kazalniki so navedeni v posebnem delu poročila za vsako posamezno aktivnost posebej.

Obiskovalce uspešno nagovarjamo tudi s spletno komunikacijo in objavami na družbenih omrežjih. Obiskanost naše spletne strani se z vsakim letom povečuje, saj si je v letu 2024 naše objave na domači spletni strani ogledalo 203.427 obiskovalcev. Večina obiskovalcev spletne strani je seveda iz Slovenije, vendar beležimo presenetljivo velik obisk tudi iz praktično vseh evropskih držav kot tudi z drugih celin.

I.9. Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja glede na opredeljene standarde in merila

Podatki so predstavljeni v računovodskem delu poročila.

I.10. Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora

V letu 2024 nismo imeli notranje revizije.

I.11. Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi

Vsi cilji so bili doseženi.

I.12. Ocena učinkov poslovanja zavoda na druga področja, predvsem nagospodarstvo, socialo, varstvo okolja, regionalni razvoj in urejanje prostora

Mala ulica s svojimi dejavnostmi na področju preventivnega dela s starši in otroki intenzivno posega v zdravstveno področje, predvsem s projektom Zamislice (na nivoju MOL, preko zdravstvenih domov) in programom Neverjetna leta (v celotni RS kot nosilec programov pri MZ in MDDSZEM ter pomemben izvajalec Treningov starševstva in Dino programa za otroke v Sloveniji). Neformalno sodelujemo z vzgojiteljicami, učiteljicami in svetovalnimi delavkami iz vrtcev in šol uporabnikov naših programov v obliki svetovanja, usmerjanja in konkretnih navodil za delo s posameznim otrokom. To svetovanje in izmenjava informacij poteka že od začetka izvajanja Dino programa, ki so ga vse prej naštete prosvetne delavke prepoznale kot izjemno učinkovit program pri vzgojno zahtevnejših otrocih. Mala ulica je še vedno edini izvajalec Dino šole v Sloveniji, čeprav smo v letu 2023 smo usposobili dve izvajalki iz Psihiatričnega oddelka Pediatrične klinike v Ljubljani, ki pa še nista pričeli izvedbe na kliniki.

Na področje varstva okolja in urejanja prostora vstopamo predvsem z vsemi oblikami gozdne pedagogike, ki jih izvajamo; Počitnicami v gozdu, Počitnicami na vrtu, Gozdno potjo in Gozdnimi sprehodi. Vsi programi širijo prostor zavedanja pomena okolja ter varovanja okolja na mestne otroke, preko njih pa v veliki meri tudi na starše. Prav slednji nam pogosto poročajo o pozitivnih učinkih gozdne pedagogike na njihove otroke, posledično pa tudi na celo družino. Pozitivni učinki se kažejo tako v večji umirjenosti, izboljšanju odnosov v družini kot tudi v spremenjenih navadah preživljanja prostega časa.

Projekt Gozdna pot, ki smo jo v preteklem letu dodobra utrdili, se kaže še posebej zanimiv za družine z majhnimi otroki, ki potrebujejo dodatno spodbudo in motivacijo za pohode v naravi. Prav spremenljivost poti, vsak teden nova lokacija in drugačna pot izziva tako starše kot otroke

k vedno novim obiskom in jim ne dovoljuje, da bi se poti naveličali. Lahko trdimo, da minimalen poseg v naravo (majhne lesene gobice, ki pritrjene v zemljo teden dni označujejo pot) dosega maksimalen učinek.

V sodelovanju z ljubljanskimi vrtci, ki jih redno, dvakrat tedensko vodimo na gozdne sprehode, smo pričeli tudi s projektom »skrbnika poti«, kar pomeni, da skupina otrok s svojo vzgojiteljico in pod vodstvom gozdnih pedagogov iz Male ulice postavi pot in jo vsaj en teden redno vzdržuje (pregleduje in nadomesti manjkajoče mušnice ipd.). Tako znanje gozdne pedagogike širimo med vzgojiteljice ljubljanskih vrtcev in jih navdušujemo za preživljanje kvalitetnega časa v naravi skupaj z otroki.

Prav tako smo o naši dejavnosti informirali in vabili v Malo ulico širšo javnost z mestnim avtobusom, ki je bil v celoti »preoblečen« v Malo ulico in se je po mestnih ulicah vozil celo leto.

I.13. Druga pojasnila, ki vsebujejo analizo kadrovanja in kadrovske politike in poročilo o investicijskih vlaganjih

V poletnem času (od junija do konca septembra) je bila zaradi povečanega dela med šolskimi počitnicami in dopustov zaposlena še ena sodelavka. Skupno je bilo decembra 2024 zaposlenih 11,7 oseb, od tega 1,67 na projektih in 1,03 iz nejavnih sredstev.

V letu 2024 smo obnovili igrišče oz. nabavili nova igrala, ki so nadomestila stara, že delno iztrošena igrala. Nova igrala so tudi bistveno bolj primerna za otroke v starosti 3-6 let, ki predstavljajo glavnino obiskovalcev.

Septembra smo v skladu z zahtevami Zavoda za spomeniško varstvo obnovili celotno fasado, sanirali žlebove in vlažne dele fasade. Ponovno so bile nameščene vse luči in varovalne kamere.

Spisek nabavljenih osnovnih sredstev je v Računovodskem poročilu.

02 POSEBNI DEL

2.1. Ustanovitelj Javnega zavoda Mala ulica

Ustanovitelj Javnega zavoda Mala ulica je Mestna občina Ljubljana, ki je na 35. seji Mestnega sveta MOL (9. 6. 2014) na podlagi 3. člena Zakona o zavodih (Uradni list RS 12/I/91, 45/I/94 – odl. US, 8/96, 36/00-ZPDZC in 127/06-ZJZP) in 27. člena Statuta Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 66/07 – uradno prečiščeno besedilo in 15/12) sprejela Sklep o ustanovitvi Javnega zavoda Mala ulica.

2.2. Predstavitev Javnega zavoda Mala ulica

Naziv: Javni zavod Mala ulica – Center za otroke in družine v Ljubljani

Sedež: Prečna ulica 7

Pošta: 1000 Ljubljana

Telefon: 01 / 306 27 00

Elektronski naslov: info@malaulica.si

Spletna stran: www.malaulica.si

Davčna št.: SI38302586

Matična številka: 6636454000

Podračun UPRAVE RS ZA JAVNA PLAČILA: SI56 0126 1600 0002 610

2.3. Organiziranost zavoda in vodstvo

Organa zavoda sta: svet zavoda in direktor.

Sestava sveta zavoda od 12. 9. 2022 dalje:

Predsednik sveta zavoda: Iztok Kordiš (predstavnik MOL)

Namestnica preds. sveta zavoda: Maja Leber (predstavnica MOL)

Članice in člani sveta zavoda: Ines Zagoranski (predstavnica zaposlenih)

Živa Ploj Peršuh (predstavnica MOL)

Lučka Postružin (predstavnica aktiva ravnateljic)

Direktorica: Eva Strmljan Kreslin

Zaposleni v JZ Mala ulica na dan 31. 12. 2024:

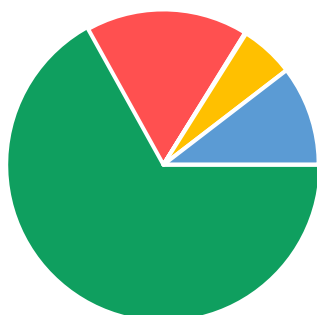
Zap. št.	OBSTOJEČE DELOVNO MESTO	Interni naziv DM	DELEŽ ZAPOSLOTITVE	IZHODIŠČNI PLAČNI RAZRED DM	DOSEŽENI PLAČNI RAZRED	STOPNJA IZOBRAZBE ZAPOSLENEGA
1	Višji svetovalec področja II	Vodja projekta	0,1	38	38	VII/2
2	Višji svetovalec področja II	Vodenje projektov	1	38	40	VII/2
3	Področni svetovalec I	Upravno-administrativni del	1	34	35	VII/1
4	Področni svetovalec I	Izvedba programa	0,6	34	34	VII/2
5	Področni svetovalec I	Izvedba programa	1	34	37	VII/1
6	Višji svetovalec področja III	Izvedba programa	1	36	39	VII/2
7	Višji svetovalec področja III	Izvedba programa	1	36	38	VII/2
8	Višji svetovalec področja III	Izvedba programa	1	36	38	VII/2
9	Višji svetovalec področja III	Izvedba programa	1	36	38	VII/1
10	pomočnik direktorice	Pomočnik direktorice	1	40	40	VII/2
11	Višji svetovalec področja II	Vodja programa za otroke	1	38	44	VII/2
12	direktorica	direktorica	1	45	45	VII/2
13	Višji svetovalec področja II	Vodja programa za odrasle	1	38	42	VII/2

2.4. Uresničevanje vizije in poslanstva Javnega zavoda Mala ulica

Poslanstvo Javnega zavoda Mala ulica je zagotavljati mrežo varnih in družinam prijaznih prostorov za kvalitetno preživljanje skupnega prostega časa ter organizirati in izvajati podporne programe in dejavnosti, namenjene predšolskim otrokom in njihovim staršem.

Vodilo našega dela je, da se čim bolj približamo potrebam staršev in smo pri svojem delu maksimalno fleksibilni. Realizacija našega osnovnega poslanstva v letu 2024 ni bila okrnjena.

2.5. Viri financiranja Javnega zavoda Mala ulica

- MOL 66,93%
- Nejavna sredstva za izvajanje javne službe 16,90%
- EU sredstva 0,12%
- Prodaja blaga in storitev na trg 5,63%
- Projektna sredstva iz državnega proračuna 10,42%

Prihodki so se v primerjavi z lanskim letom povišali za 20 %. Najbolj se je povišalo financiranje MOL (za 32 %), predvsem zaradi financiranja investicij (obnova fasade in igral na zunanjem igrišču). Povečali so se tudi drugi prihodki iz nejavnih virov za financiranje javne službe in predvsem prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu.

2.6. Poročilo o delu sveta zavoda

Svet zavoda sestavlja 5 članov: 3 predstavniki ustanovitelja (MOL), en predstavnik uporabnikov oz. zainteresirane javnosti (na predlog aktiva ravnateljev javnih vrtcev, katerih ustanoviteljica je MOL) in en predstavnik zaposlenih.

Svet zavoda se je v letu 2024 sestel na treh rednih in štirih korespondenčnih sejah in sprejel naslednje dokumente:

- Letni načrt dela s Kadrovskim in finančnim načrtom za leto 2024
- Rebalans Finančnega načrta za leto 2024
- Letno vsebinsko in finančno poročilo za leto 2023
- Cenik za leto 2024
- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o notranji organizaciji dela in sistemizaciji delovnih mest JZ Mala ulica

Potek sej, njihova vsebina in sklepi, ki so bili sprejeti na sejah, so zabeleženi v zapisnikih, ki so jih člani sveta zavoda sproti sprejemali, pregledali in z morebitnimi pripombami in predlogi tudi potrdili na vsaki naslednji seji. Vsa dokumentacija je shranjena v arhivu zavoda.

2.7. Poročilo o izvedbi programa

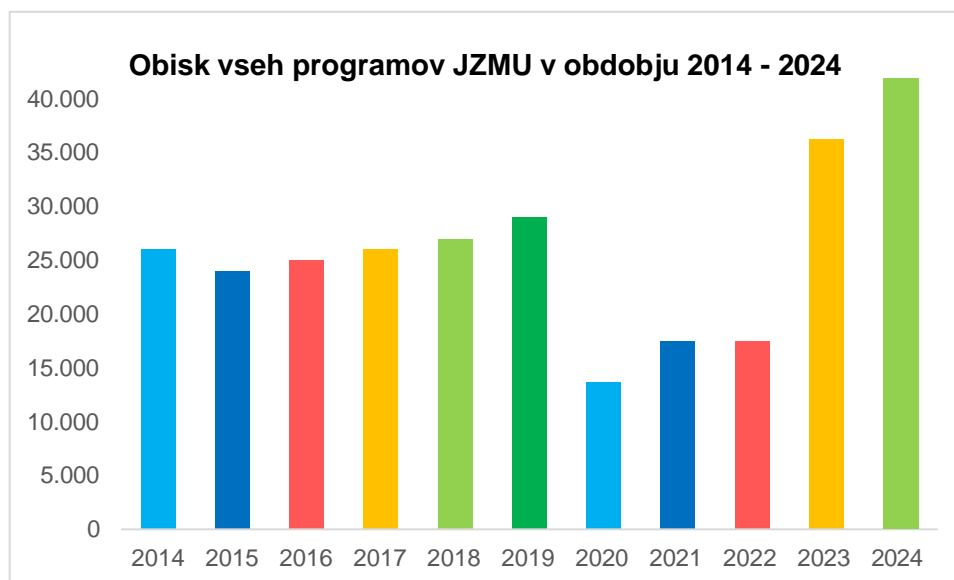
V letu 2024 je bila Mala ulica v celoti odprta za obiskovalce. Število uporabnikov storitev Javnega zavoda Mala ulica merimo na več načinov:

- prodaja vstopnic ter prijavnine na subvencionirane plačljive programe
- elektronsko evidentiranje obiska imetnikov letnih vstopnic in ročno evidentiranje (podpisi) brezplačnih vstopov
- ročno evidentiranje obiska (npr. ulično delo, gozdna pot ipd.).

Z enkratno vstopnico v družinski center vstopita dve osebi (otrok in odrasli spremljevalec), z družinsko vstopnico pa v povprečju 3,5 oseb.

V letu 2024 je bilo prodanih 2581 enkratnih (v letu 2019 3454, v l. 2020 1071, v l. 2021 742, v letu 2022 2263, v letu 2023 pa 2453) in 2629 družinskih vstopnic (v l. 2019 2777, l. 2020 732, l. 2021 528, v l. 2022 2015, v l. 2023 pa 2395). Z enkratno vstopnico v Malo ulico vstopita dve osebi (otrok in spremljevalec), z družinsko vstopnico pa v povprečju 3,5 oseb (običajno dva starša in otrok/otroci ali en starš z dvema ali več otroki). Dodatno smo prodali še 132 vstopnic za spremljevalca. Prodali smo tudi 49 letnih (3528 obiskov) in 46 družinskih letnih vstopnic (5796 obiskov), s katerimi smo skupno zabeležili 9324 obiskov (imetniki letnih vstopnic so obiskali Malo ulico v povprečju trikrat mesečno oz 36* letno), v času brezplačnega obiska pa nas je obiskalo skupno 4202 otrok in staršev. Iz teh podatkov je razvidno, da je z nakupom enkratne vstopnice, z letno vstopnico ali brezplačno v družinski center vstopilo **28.021 oseb** (v letu 2023 25.485 oseb). Obisk Male ulice je bil že v letu 2023 rekorden, v letu 2024 pa je še **za 10 % presegel lanski obisk**.

Obisk vodenih aktivnosti za starše in otroke je bil prav tako boljši kot v lanskem letu: število aktivnosti in prostih mest v starševskem in počitniškem programu smo povečali, s tem pa smo povečali tudi obisk aktivnosti. Z ustvarjalnicami na spletu smo pritegnili številne nove uporabnike, okrepili ulično delo in izvedli mnogo več aktivnosti na Vrtišču. Skupno število obiskov vseh aktivnosti, kamor vključujemo uporabnike uličnih aktivnosti v Celovških dvorih, Polju IV, Rakovi jelši, Novo Brdo, v gozdu in na vrtu, šolarje v počitniškem varstvu in celoten program za mamice in starše, ki obiskujejo programe, je bilo 10.783. Skupaj z obiskovalci družinskega centra smo torej zabeležili kar **blizu 40.000 obiskov**.

Načrtovani programski sklopi v letu 2024 s kazalniki

Program za otroke smo v družinskem centru izvajali vse od začetka leta in tako do konca decembra izvedli **447 aktivnosti za otroke in njihove starše** (več v tabeli spodaj). Različnih tematskih ustvarjalnic in dogodkov se je skupaj udeležilo **5666 otrok in staršev**.

V polnem zamahu smo nadaljevali s programom za starše, postavljanjem gozdne poti, gozdnimi sprehodi za vrtce in šole, individualno učno pomočjo in varstvom otrok ter z uličnim delom v Celovških dvorih in v soseski Polje.

Programski sklopi v letu 2024:

1. PROGRAMI ZA DRUŽINE

1.1 Za otroke

- Dnevni program za predšolske otroke
- Ulično delo
- Gozdna pedagogika
- Aktivnosti na Vrtišču
- Tematske rojstnodnevne zabave
- Počitniško varstvo šolarjev
 - Ulično delo med počitnicami

1.2 Za starše

- Pedokinetika

- Razvojno-gibalne urice za dojenčke
- Poporodni pilates z dojenčki
- Joga za nosečnice
- Tečaj masaže dojenčke in otroke
- Kava z nosilkami
- Svetovalnica za dojenje
- Fun Little Gym
- Aktivni očki

2. PROGRAMI PSIHOSOCIALNE POMOČI

2.1 Za otroke

- Dino šola, čustveni in socialni trening za otroke od 4-8 leta

2.2 Za starše

- Neverjetna leta za starše otrok od 3. do 8. leta starosti
- Neverjetna leta za starše dojenčkov do 12. meseca starosti
- Klepetki
- Moj porod – skupina za predelavo porodne izkušnje
- Mala šola psihopatologije za starše
- Strokovnjak na obisku
- Klepetalnica za očke
- Zamislice

3. POSEBNI PROJEKTI, IZOBRAŽEVANJE, OZAVEŠČANJE IN PROMOCIJA

- Gostovanje Male ulice v drugih institucijah in projektih (Festival Bobri, Prvič v kino ipd.)
- Vodenje Programa Neverjetna leta v RS v obdobju 2022 – 2025
- Projekt »Družinski centri« (MDDSZEM)
- Sodelovanje z vrtci in šolami
- ERASMUS+ (KA2): Partnerstva za sodelovanje v izobraževanju
- Sodelovanje z Oddelkom za varstvo okolja
- Izobraževanje na temo skupinske dinamike dela z otroki in odraslimi
- Terensko delo v ljubljanskih soseskah
- Mala ulica na spletu
- Monografija »Na ulice! – Odraščanje v današnjem času
- Koledar malih zmag
- Dr. Gordon Neufeld (obisk)
- Dobrodelna dražba knjig
- Sodelovanje s Fakulteto za socialno delo

4. SKRB ZA ZAPOSLENE

5. GOSPODARJENJE, INVESTICIJE IN VZDRŽEVALNA DELA

2.7.1. PROGRAMI ZA DRUŽINE

2.7.1.1. PROGRAM ZA OTROKE

DNEVNI PROGRAM ZA PREDŠOLSKE OTROKE

V okviru dnevnega programa za otroke smo **do konca leta izvedli 447 aktivnosti za otroke in njihove starše** (več v tabeli spodaj). Različnih tematskih ustvarjalnic in dogodkov se je v družinskem centru Mala ulica v tem času udeležilo **5666 otrok in njihovih staršev**. Visoka udeležba na raznolikih aktivnostih, ki smo jih vsakodnevno izvajali tako med tednom kot tudi ob vikendih, kaže na to, da nas družine rade obiskujejo in smo nepogrešljivi del njihovega vsakdanjega življenja v zgodnjih letih otrokovega razvoja.

Veseli nas, da smo tudi letos uspešno sodelovali z vzgojno-izobraževalnimi zavodi (vrtci in prva triada osnovne šole), saj smo vodene gozdne sprehode po gozdnih poteh redno izvajali do konca leta. V letu 2024 smo izvedli **50 vodenih gozdnih sprehodov, od tega 40 za vrtčevske skupine** (866 otrok), **9 za otroke prve triade osnovne šole** (195 otrok) in **1 skupino za otroke Centra Janeza Levca** (4 otroci). **Gozdnih sprehodov po gozdnih poteh** se je v tem času **skupaj udeležilo 1065 otrok**. Tudi letos (16. marec) smo v okviru festivala Bobri sodelovali s postavitvijo gozdne poti, tokrat smo se z otroki in njihovimi starši (23 udeležencev) odpravili na gozdni sprehod po gozdni poti. Družine z otroki nad vodenimi aktivnostmi v naravi izkazujejo veliko zanimanja in navdušenja, zato jih bomo izvajali tudi v prihodnje.

V okviru **programa gozdne pedagogike**, ki smo ga izvajali vse od začetka leta (tedenske postavitve gozdnih poti, vodeni sprehodi po gozdnih poteh za vrtčevske in šolske skupine, vodeni gozdni sprehodi po gozdni poti za družine z otroki v okviru festivala Bobri ...), smo do konca leta skupaj izvedli **88 aktivnosti** in zabeležili **5528 udeležencev**.

Junija smo na Vrlišču zagnali vrličkarske aktivnosti in pričeli s terenskimi pripravami na poletno počitniško varstvo.

Program v družinskem centru in na drugih lokacijah (Vrlišče, gozd)

V letu 2024 smo med tednom v družinskem centru izvajali najmanj eno ustvarjalnico dnevno, ob vikendih in praznikih pa dnevno dve (ena ustvarjalnica se izvaja v dopoldanskem in druga v popoldanskem času). Kot vedno doslej smo teme (znanstvene, etnološke, umetnostne, kulinarčne, angleške, glasbene, likovne, lesarske itd.) in ure vseh ustvarjalnic v daljšem časovnem obdobju prilagajali glede na zanimanje – bolj zanimive ustvarjalnice smo izvedli pogosteje, manj obiskane pa nadomestili z novimi. Vsebinsko zasnovane vselej oblikuje vodja programa skupaj z zaposlenimi, pri čemer skušamo čimbolj slediti interesom in potrebam otrok ter na drugi strani ponuditi pester in raznolik nabor vsebine. Ustvarjalnice v Mali ulici so izvajali zaposleni samostojni strokovni sodelavci in vodja programa ter zunanji izvajalci. Pri oblikovanju urnikov smo se držali istih terminov določene dejavnosti, saj otroci pogosto radi obiskujejo prav določeno aktivnost, staršem pa je organizacija družinskega urnika lažja, če je termin ustvarjalnice znan vnaprej. Ne glede na to, so bile ustvarjalnice zasnovane tako, da se je lahko otrok brez težav udeležil le posamezne ustvarjalnice, ki vedno predstavlja zaključeno

celoto. Tedenski koledar smo sproti objavljali na spletni strani, FB/IG in drugih družbenih omrežjih, v družinskem centru in z e-novičnikom.

Vsi zaposleni so pri izvedbi programa pokazali maksimalno fleksibilnost, prilagodljivost in pripravljenost na (individualno) pomoč.

Tudi v letu 2024 smo počitniško varstvo izvajali na več lokacijah (v Mali ulici, na Vrlišču, v gozdu in z živalmi), prvič pa tudi v Centru Rog. Z raznoliko ponudbo počitniških varstev smo olajšali in obogatili počitniški čas več kot osemsto šolarjem oz. družinam. V času zimskih in poletnih počitnic smo za pestro dogajanje poskrbeli tudi z uličnim delom v soseski Celovski dvori in v soseski Polje, kjer smo prvič pričeli z izvajanjem različnih aktivnosti v podporo družinam z otroki (več v nadaljevanju). Zavedamo se, da so igra, druženje, socializacija in stik z naravo tisto, kar otroci v tem obdobju odraščanja najbolj potrebujejo.

Z družinami s predšolskimi in tudi šolskimi otroki ohranjamo vezi tudi prek spleta. Zelo nas veselijo podatki spletne statistike, ki kažejo, da do spletnih knjižic *Ustvarjamo doma* (*Znanstvene ustvarjalnice, Plesno-gibalni izzivi, Likovne ustvarjalnice, Kuharske ustvarjalnice, Svetovni zajtrki, Kuharske ustvarjalnice za sladkosnede*) ne dostopajo samo družine v Sloveniji, temveč tudi drugod po svetu (v Evropi v Nemčiji, Španiji, Angliji, Italiji, Švici). Veseli nas, da nas potreba po skupnem in kvalitetnem preživljanju prostega časa povezuje tudi onkraj meja.

Dejavnost	1. 1.–31. 12. 2024	
	Št. izvedenih dejavnosti	Št. udeležencev
Pravljice z ustvarjalnico	179	1716
Glasbena ustvarjalnica - Buum, tresk, fijuu	17	194
Ambasadorji nasmeha	2	35
Igrajmo se angleščino	40	268
Mojster Luka	35	464
Ustvarjalnice z Galerijo C.C.U.	19	349
Vrtnarimo/sadimo z Gregorjem	4	30
Čarovniška predstava	2	71
Mare Čare z baloni	4	90
Bioexo	5	125
Poslikava obraza	5	90
Mala terasa	9	266
Kuhamo z Borisom	3	50
Radovednice	3	20
Zavod Škrateljč, Glasbena pravljica	1	45
Origami	1	6
Mašina pripovedovalnica	7	93
Sladka Katka	28	264
Lutkovne predstave	20	642
Ustvarjalnice z ilustratorko Matejo Lukežič	24	276
Ustvarjalnice z Matejo Fi	9	137
Pripovedovanje z Rokom Kušlanom	8	79
Delavnica na Vrtilšču	4	24
Dan soseda (Pollockov nogomet)	1	50
Hobby Horsing	8	102
Pižama party	2	32
Joga za otroke	4	49
Svetovni zajtrki	1	21
Družinska ustvarjalnica	1	28
Obisk dedka Mraza	1	50
Skupaj	447	5666

*V letnem programu dela za 2024 nismo načrtovali kazalnikov za izvedbo posameznih ustvarjalnic, saj jih zaradi fleksibilnosti načrtujemo mesec vnaprej. Kazalniki načrtovanih in izvedenih aktivnosti za otroke s področja gozdne pedagogike (gozdna pot, vodeni gozdni sprehodi za vrtčevske otroke in otroke prve triade OŠ), psihosocialnih (Dino šola, Male razigralnice) in drugih pristočasnih področij delovanja (ulično delo, rojstnodnevne zabave, občasno varstvo) so predstavljeni ločeno v nadaljevanju.

Igrišče izzivov

Na zunanjem igrišču Male ulice smo Igrišče izzivov prvič vzpostavili leta 2020, saj smo lahko le tako otrokom in njihovim družinam zaradi ukrepov za zavezitev širjenja okužb s koronavirusom pripravili različne igrive izzive. Zunanje igrišče je odprto vsak dan, zato so bile tematske postavitve igrišča izzivov ene izmed redkih aktivnosti, kamor smo lahko povabili otroke in jim pričarali nasmeh v težkih časih premagovanja epidemije Covid-19. V obdobju 2020-2022 smo zunanje igrišče vsak mesec na novo opremili z instalacijami, postavitvami eksperimentov in drugimi izzivi, ki so jih lahko otroci individualno uporabljali in raziskovali. Vrtno lopo, ki je sicer namenjena shranjevanju vrtnega pohištva, smo izpraznili in vanjo znova postavili več različnih izzivov in nalog za otroke, igrala so v času tematskih postavitvev dobila novo funkcijo, prazen prostor pa smo osmislili z raznovrstnimi zabavnimi in poučnimi intervencijami v prostor. Celotno igrišče je pričelo delovati na drugačen način kot običajno, z več interaktivnimi postavitvami (npr. kolo, ki proizvaja elektriko, "znanstveni poligon", labirint ...), ki so otroke potegnile v svet raziskovanja, reševanja zapletenih in zanimivih naravoslovnih nalog.

Po koncu zapiranj seveda ni bilo dovolj resursov (časa, kadra in finančnih sredstev), da bi interaktivno zunanje igrišče postavljali vsak mesec, smo pa obdržali božično-novoletno postavitev. . Odzivi otrok in staršev so bili izredno dobri – na smrečico želja, nabiralnik ali vpisov v knjigo vtisov, smo prejeli mnogo spodbudnih in dobrih povratnih informacij. Starši so se najbolj navduševali nad zasnovo izkustvenih in poučnih elementov Igrišča izzivov, otrokom pa je bila navdušujoča sama popestritev obstoječega igrišča kot tudi zabavni izzivi, zasnovanih posebej za njih. Na podlagi beleženja in odzivov ocenjujemo, da je Igrišče izzivov dnevno obiskalo v povprečju 20 družin, mnogo od teh tujcev ali obiskovalcev iz drugih slovenskih krajev, ki so Ljubljano obiskali v prednovoletnem času.

Občasno varstvo otrok

Poleg (subvencioniranega) plačljivega varstva otrok smo staršem nudili brezplačno nekajurno individualno varstvo otrok dv časa izvajanja treningov starševstva Neverjetna leta. V letu 2024 smo izvedli 231 ur plačljivega varstva otrok in 45 varstev ob posebnih dogodkih (obisk Kinodvora, Liffe festival, Mesto žensk ...).

Posebni dogodki

PREŠERNOV DAN V MALI ULICI (8. 2. 2024)

Letošnji praznik kulture v Mali ulici ni minil brez fig in raznolikega kulturnega programa. V družbi pripovedovalke Nine Peče Grilc iz Zavoda Škrateljc in glasbenika Andreja Fona smo prisluhnili glasbeni pravljici *Izgubljeni Slamnik* in odkrivali skrivnosti pravljичnega Šumberka. Glasbeni pravljici je prisluhnilo 30 otrok in 15 staršev. Otvoritvi razstave del ilustratorke Mateje Lukežič v stolpu družinskega centra Male ulice je popoldne sledila delavnica za otroke, na kateri smo se podrobneje seznanili s poklicem ilustratorke/ja. Otvoritve razstave in ustvarjalnice se je skupaj udeležilo 15 otrok in 8 staršev.

PUSTOVANJE (10. in 11. 2. 2024)

Maškare, ples, zabav in smeh! Tudi letos je bilo na pustni vikend (10. in 11. februar) živahno in veselo. V Mali ulici smo skupaj rajali, hodili od hiše do hiše, čarali z baloni, ustvarjali različne maske, se udeležili pustne ustvarjalnice in prisluhnili pustni pravljici. Seveda tudi krofi niso manjkali! Zvrstili so se različni dogodki, ki se jih je udeležilo več kot 260 otrok in njihovih staršev: *pustni poligon* (30 otrok); *poslikava obraza z Anjo* (50 otrok); *Mare Čare z baloni* (50 otrok); *pravljica z ustvarjalnico* (50 otrok in 12 staršev), *pustni ples* (13 otrok), *lutkovna predstava (Pikina velika pustolovščina, 30 otrok in 14 staršev)* in *pustne igre z rajanjem od hiše do hiše* (več kot 40 otrok).

PUSTNI PIŽAMA PARTY (9. 2. 2024)

V petek zvečer smo si pripravili pustno večerjo in se s pustnimi postojankami (*poslikava obraza, rakete konfete, pustne miške, od hiše do hiše ...*) zabavali vse do poznih večernih ur! Zabave v Mali ulici se je v toplih pižamah in norčavih kostumih udeležilo **12 otrok**.

DRUŽINSKA USTVARJALNICA

Preživljanje kvalitetnega časa z otroki je za uspešno vzgojo otrok izjemnega pomena, zato smo letos pričeli enkrat mesečno izvajati ustvarjalnice za celo družino, s poudarkom na sodelovanju med starši in otroki. V letu 2024 smo izvedli 1 družinsko ustvarjalnico, ki se je je udeležilo 28 otrok s starši.

VELIKONOČNE USTVARJALNICE in NAROB DAN

1. aprila, na velikonočni ponedeljek, smo dan obrnili na glavo in videli, kako je, če stvari ne potekajo tako, kot smo jih navajeni. Med velikonočnim vikendom so v Mali ulici potekale celodnevne velikonočne ustvarjalnice *Naredi sam/a* (samostojno izdelovanje pisanih zajčkov, košaric in gnezd za čokoladna jajčka, iskanje skritih čokoladnih jajčk), ki so jih starši zelo pohvalili in predlagali, da bi si jih želeli večkrat obiskati. *Naredi sam/a* delavnic in velikonočnega lova za jajčki se je v tem času skupaj udeležilo okoli 50 otrok. NAROB DAN smo zaključili z delavnico, ki jo je za 24 otrok vodila Mateja Lukežič.

SEJEMO, SADIMO IN UREJAMO Z GREGORJEM

22. aprila po svetu obeležujemo svetovni dan Zemlje, s katerim poudarjamo pomen skrbi za naše okolje. Dan poprej smo se v Mali ulici poklonili naravi in temu, kako lahko s skupnim preživljanjem prostega časa v naravi in na vrtu prispevamo k bolj trajnostnemu načinu življenja. V družbi vrtnarja Gregorja je sejalo in sadilo **12 otrok**.

USTVARJALNI KOTIČEK

Knjižnico v stolpu redno pospravljamo in dopolnjujemo z novimi knjigami. Poleg bogato založenih knjižnih polic se lahko otroci v knjižnici razveselijo tudi našega *Ustvarjalnega kotička*, namenjenega samostojnemu ustvarjanju, branju in raziskovanju. Otroke vsak mesec presenetimo z novo ustvarjalno nalogo, izzivi in vnaprej pripravljenim materialom ter jih vabimo k prosti ustvarjalni igri. Tako naš ustvarjalni kotiček ni le prostor za ustvarjanje, temveč tudi prostor za odkrivanje, izražanje in igro, kjer so otroci sami v središču ustvarjalnega procesa. Vnaprej pripravljen material in naloge so premišljeno oblikovani, z namenom spodbujanja domišljije in kreativnosti, hkrati pa omogočajo, da otroci sledijo svojim idejam in raziskujejo brez omejitev in usmerjanja odraslih. Na ta način krepimo njihovo samozavest, občutek avtonomije ter jih spodbujamo k razvoju kritičnega mišljenja, vztrajnosti in reševanja problemov. Z ustvarjanjem kreativne svobode pri otrocih in upoštevanjem načel »naredi sam« otroke dolgoročno pripravljamo na izzive življenja, hkrati pa jim omogočamo, da se zabavajo, raziskujejo in razvijajo svoje potenciale v igrivem in spodbudnem okolju.

VIKEND DRUŽIN V MALI ULICI

Ob obeleževanju Svetovnega dneva družine je bilo v družinskem centru Mala ulica (11. in 12. maj 2024) ponovno pestro in razigrano. Poleg raznolikega dopoldanskega in popoldanskega programa (*obisk Ambasadorjev nasmeha, poslikava obraza, pravljice in ustvarjalnice, Mare Čare z baloni in predstavo, milno mehurčkanje, peka palačink ...*), ki se je vsak dan zaključil z ogledom lutkovne/čarovniške predstave, je v stolpu Male ulice ponovno zaživel galerijski prostor - tokrat z ilustracijami **Ane Zavadlav**. Vzdušje je bilo zelo prijetno, mnoge otroke pa je poleg raziskovanja naših kotičkov, polnih presenečenj, razveselilo tudi novo vodno igralo na zunanjem igrišču Male ulice. **Obiskalo nas je več kot 300 otrok in staršev.**

Rdečo nit vikenda, posvečenega družinam, smo nadaljevali tudi v torek, 14. maja, ko smo na Fakulteti za družbene vede podrobneje predstavili našo novo knjigo **NA ULICE! Odraščanje v današnjem času**. V sodelovanju strokovnjakinj s področja razvojne in socialne psihologije, pedopsihiatrije, socialne in gozdne pedagogike ter sodelavk javnega zavoda Mala ulica je nastala knjiga, ki vsebinsko povzema, vse, kar počnemo v Mali ulici in še mnogo več. Znanstvena monografija, ki sta jo uredili Mirjana Nastran Ule in Eva Strmljan Kreslin, obsega izjemo svež paket relevantnih tem, ki pomagajo razumeti odraščanje in starševanje v sodobnem času. Knjiga, ki predstavlja izviren in sodoben spoj raznolikih sodobnih znanj o otroštvu, mladostništvu, odraščanju, starševanju, duševnem zdravju, uličnem in terenskem delu, je nepogrešljivo branje za vse nas (starše, skrbnike, vzgojitelje, pedagoge, strokovnjake s področij vzgoje in izobraževanja ...), ki vzgajamo, izobražujemo in pomagamo eden

drugemu, da skupaj rastemo, tudi kot skupnost. Monografijo smo v Javnem zavodu Mala ulica izdali marca 2024 v sozaložništvu z **Založbo FDV** v zbirki *Psihologija vsakdanjega življenja*. Avtorice monografije *NA ULICE! Odraščanje v današnjem času* so: dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič, dr. Ljubica Marjanovič Umek, prim. dr. Anica Mikuš Kos, dr. Mirjana Nastran Ule, dr. Špela Razpotnik, Saša Vochl, Eva Strmljan Kreslin, Manca Kaliman, Aleksandra Klopčič, Mojca Šubic in Daša Cvjetičanin.

DAN SOSEDA (1. 6. 2024)

Vzdušje je bilo zelo prijetno, z otroki smo igrali Pollockov nogomet (z »žličnim nogometiščem« otroci igrajo nogomet z žogico, pomočeno v barvo, ki na papirju riše sledi. Tako skozi igro posnemajo umetnostno obdobje abstraktnega ekspresionista Paula Jacksona Pollocka). Kotička Male ulice se je preko celega dneva udeležilo okoli 50 otrok, starši in otroci so bili navdušeni nad izvirnostjo in zabavnostjo ustvarjalnice.

KOSTANJEV PIKNIK

Vikend (26. in 27. oktober 2024) pred krompirjevimi počitnicami smo na zunanjem igrišču Male ulice izkoristili za peko kostanja, stregli topel čaj in izrezovali buče. Mnogo gostov še posebej pohvali takšno gostoljubje, saj so od drugod vajeni, da je treba vsako malenkost, ki doprinaša k bolj domačemu občutku, doplačati, kar uničuje pristen občutek skupnosti. **Med kostanjevim vikendom smo skupaj izvedli 19 raznolikih aktivnosti, ki se jih je skupaj udeležilo več kot 340 otrok s starši:** *Izrezovanje buč* (100 otrok s starši); *kuharske delavnice* (36); *Izdelovanje pisanih čarovniških metel in čarovniških klobučkov* (več kot 30 otrok); *pravljичne urice* (36); *Disko s Špelo* (več kot 20 otrok); *Borisova ropotarnica* (10); *Mojster Luka* (25 otrok in 20 staršev); *likovne ustvarjalnice* (16); *ogled lutkovne predstave Buča Debeluča* (27 otrok in 18 staršev).

ČAROVNIŠKI PIŽAMA PARTY

Petkov večer (25. oktobra 2024) smo uročili v začaran večer. Zaccumprali smo si sladko delavnico s srhljivo pojedino in se z lučkami, poslikanih obrazov, podali na lov za zakladom. Zabave se je udeležilo 20 otrok.

OBISK DEDKA MRAZA

V torek, 31. 12. 2024, nas je v Mali ulici obiskal dedek Mraz, ki ga je pričakalo 25 otrok in vsaj toliko staršev. Otroci so mu zapeli nekaj pesmic, se razveselili sladkarij in prisluhnili pravljici. Leto smo zaključili razigrano, a umirjeno in v pričakovanju novih dogodivščin.

ULIČNO DELO: CELOVŠKI DVORI, SOSESKA POLJE, NOVO BRDO IN RAKOVA JELŠA

V Mali ulici nudimo možnosti za **kakovostno in aktivno preživljanje prostega časa** vsem **otrokom iz urbanih središč**. Tako smo že pred leti pričeli z izvajanjem programa uličnih aktivnosti v Celovških dvorih, s katerimi se ne približujemo le ranljivim skupinam otrok, ki niso vključeni v organizirane popoldanske (plačljive) aktivnosti, temveč vsem otrokom, ki dotlej niso bili del igre na prostem, a bi si tega želeli. Opažamo, da so prav naše aktivnosti na ulici tisti magnet, ki pritegnejo vse otroke in kasneje tudi njihove starše.

Z uličnim delom, ki poteka tam, kjer se otroci in mladi že družijo ali zadržujejo, odgovarjamo **na aktualne potrebe in stiske otrok in mladih**, ki svoj prosti čas preživljajo pretežno prepuščeni sami sebi, na ulici oz. na dvorišču stanovanjske soseske. Tako dosežemo tudi tiste posameznike, ranljive skupine ali skupnosti, ki pomoči, podpore ali drugih oblik servisa ne želijo ali ne znajo poiskati v ustreznih strokovnih službah, s čimer pomembno prispevamo k prečanju socialnih in družbenih barier.

Lani smo ulične aktivnosti v Celovških dvorih na poziv ustanoviteljice MOL nadgradili z rednim uličnim delom v soseski Polje, kjer so zaznane vse večje potrebe po programih v podporo družinam, v letošnjem letu pa še v soseski Rakova jelša in Novo Brdo. V naseljih z neprofitnim stanovanjem živi visok odstotek družin z otroki, ki se srečujejo z različnimi vrstami stisk in socialno izključenostjo. Poleg rednega uličnega dela smo tam pričeli z izvajanjem dejavnosti (*treningi starševstva Neverjetna leta za starše otrok od 3. do 8. leta starosti*), v okviru katerih smo se osredotočili v krepitev specifičnih varovalnih dejavnikov psihosocialnega zdravja otrok in njihovih staršev. Nove dejavnosti so večinoma usmerjene v krepitev specifičnih varovalnih dejavnikov psihosocialnega zdravja otrok in njihovih staršev. V ulično delo vse intenzivneje vključujemo študentke socialnega dela, ki v zavodu opravljajo svojo redno strokovno prakso.

Programi uličnega dela v Polju, Celovških dvorih, Rakovi Jelši in na Brdu so v letu 2024 uspešno združevali ustvarjalne delavnice, družabne igre, športne aktivnosti ter učno pomoč, s posebnim poudarkom na čustveni podpori in pogovorih z otroki o njihovih težavah doma. Na vseh lokacijah smo uspešno ustvarili varne prostore, kjer so lahko otroci odprto govorili o svojih težavah, kot so družinski konflikti, medvrstniško nasilje, šolske težave in nizka samopodoba.

Pogosti izzivi so bili tudi konflikti med otroki, uporaba kletvic in nezainteresiranost staršev za posamezne dejavnosti (npr.: izmenjevalnica oblačil). Kljub temu so animatorke s pogovori, vključevanjem staršev ter postavljanjem pravil uspešno vzdrževale pozitivno in podporno okolje. Pogovori z otroki in starši ter sproščeno vzdušje so na vseh lokacijah igrali ključno vlogo pri grajenju zaupanja. Razširjen ulični program se je izkazal za pomembno podporo ranljivim otrokom, ki so v času naših uličnih aktivnosti pridobili pomembne izkušnje, znanja in čustveno oporo. Dogodki, kot so izmenjevalnice oblačil in sodelovanje z lokalnimi organizacijami, so dodatno prispevali k povezovanju in krepitvi skupnosti.

V letu 2024 smo ulično delo v popoldanskem času enkrat tedensko izvajali na štirih lokacijah: v Celovških dvorih (ob četrkih), v soseski Polje (ob ponedeljkih in kasneje ob sredah), na Rakovi Jelši (ob torkih) in v Paviljonu Novo Brdo (ob sredah). Na vseh lokacijah smo do konca leta 2024 skupaj izvedli 101 ulično aktivnost (pri tem ne upoštevamo še uličnih aktivnosti med počitnicami, o katerih spregovorimo v poglavju Počitniško varstvo otrok). Vseh uličnih aktivnosti se je skupaj udeležilo 1171 otrok in 96 staršev. Pri tem je treba upoštevati, da se

kazalniki v uličnem delu merijo drugače oz. so težje opredeljivi, saj so aktivnosti brezplačne (otroci se jih običajno udeležijo sami, brez udeležbe/vedenja staršev) in odvisne od več dejavnikov (vreme, letni čas, druge aktivnosti). Prav zato smo na ulicah najbolj aktivni do konca septembra, ko je še toplo in se otroci ne zadržujejo v notranjih prostorih. Izrazit upad udeležbe otrok smo opazili v Celovških dvorih od novembra dalje, ko se je močno ohladilo in so otroci svoj prosti čas preživljali čez cesto, v trgovskem centru.

Ulično delo pod vodstvom samostojne strokovne sodelavke izvajajo pet stalnih študentov, ki se izmenjujejo, običajno delajo po dva ali trije skupaj. Izvajalci imajo redne supervizije in izobraževanja.

GOZDNA PEDAGOGIKA

V časih, ko otroci in mladostniki pred zasloni telefona in računalnika preživijo veliko več časa kot nekdaj, je toliko bolj pomembno, da program gozdne pedagogike v Mali ulici nenehno nadgrajujemo z aktivnostmi, ki spodbujajo gibanje otrok v naravi. Poleg tedenskih postavitvev gozdnih poti v enem od ljubljanskih gozdov (Krajinski park Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, Golovec, Grajski grič), redno sodelujemo z vrtci in šolami ter za otroke v sklopu vzgojno-izobraževalnih zavodov organiziramo in izvajamo vodene gozdne sprehode po gozdnih poteh. V Mali ulici si s **programi s področja gozdne pedagogike za otroke in starše** prizadevamo **krepite zavedanje o pomenu gozdov in narave za zdrav razvoj otrok**, saj študije s področja nevroznanosti dokazujejo, da je narava neprecenljivo terapevtsko in razvojno okolje, ki spodbuja razvoj možganov.

Otrokom gozdni teren omogoča naravno gibanje, kar pozitivno vpliva na razvoj možganov in posledično motoričnih ter učnih sposobnosti. Otroci so v naravi manj obremenjeni, svobodneje razmišljajo in so zato bolj ustvarjalni. Prek igre na prostem, ki omogoča samostojno raziskovanje in odkrivanje, pridobivajo izkušnje in raznolike veščine za nadaljnje interakcije v vsakdanjem življenju. V gozdu se otroci lažje umirijo, so bolj sproščeni in lažje gradijo medsebojne odnose.

Gozdne poti

Gozdne poti, ki otroke in njihove starše vabijo **k igrivemu in poučnemu raziskovanju mestnih gozdov**, vse od njihove vzpostavitve (2020) nadgrajujemo in konceptualno ter vsebinsko izboljšujemo. Do sedaj so gozdne poti navdušile že več kot 15.000 pohodnikov, ki se na pot, polno izzivov, rade volje odpravijo v vseh vremenskih pogojih, tudi v dežju in snegu. Leta 2022 smo pričeli z izvajanjem vodenih gozdnih sprehodov po gozdnih poteh za vrtčevske in šolske skupine (prva triada osnovne šole).

V letu 2024 smo skupaj postavili 37 gozdnih poti na Rožniku, Golovcu, Šišenskem hribu, Grajskem griču, Sračji dolini, Rakovi Jelši in Zajčji dobri ter na drugih mestnih gozdovih z območij, ki so dostopna z mestnimi avtobusi LPP. Opis poti (ki vključuje tudi dolžino poti in število mušnic) ter navodila za izdelavo gozdnega dnevnika smo vsak teden objavili na naši spletni strani in družbenih omrežjih (FB in IG profil).

Zdaj že dobro prepoznane mušnice, markacije gozdnih poti Javnega zavoda Mala ulica, ki jih izdelujemo sami, označujejo tabla na začetku poti, zanimivi izzivi med potjo (poišči največje drevo v okolici in ga opiši, poslušaj, kdo se oglašča, oponašaj živali itd.) in skrinja na koncu poti, v kateri se z vsakim tednom na drugi lokaciji izmenjujejo stampiljke z različnimi motivi, ki si jih otroci odtisnejo v naše ali doma narejene gozdne dnevnike. Ko otroci zberejo 6 različnih stampiljk, jih povabimo, da v Mali ulici prevzamejo nagrado za najbolj vestne gozdne raziskovalce/-ke. Družine same izberejo najboljši čas za obisk poti, tedenske selitve na različne lokacije pa raziskovanje skritih kotičkov mestnih gozdov naredijo le še bolj zanimivo in razgibano.

Da so gozdne poti nagovorile mnogo otrok in njihovih družin, kažejo tudi vpisi otrok v knjigo vtisov na koncu poti in zahvale staršev, da se otroci rade volje na pot odpravijo tudi v dežju. Glede na odzive, ki jih prejmemo v živo ali prek vpisne knjige, elektronske pošte in družbenih omrežij, ocenjujemo, da **gozdno pot vsak teden prehodi od 50 do 60 družin**, kar je za nas še en dokaz, da lahko odnos otrok do določene dejavnosti z dobro idejo in nekaj triki povsem spremenimo.

Starši in otroci poročajo, da so prav te ljubke markacije krasen motivator za hojo v hrib, izzivi med potjo zabavna popestritev sprehoda, stampiljka pa najboljša nagrada za prijeten sprehod z družino.

“

»Letos sem si zadala, da bi res čim več rada bila zunaj, v hribih... In tako smo začeli z gozdnimi poti - naša prva je bila NA KLOBUK - ampak smo najprej prišli do koč, šele na poti nazaj smo zagledali zaklad. Za velikonočne praznike smo zbrali 6. šampiljko. Ta vikend smo prvič šli na malo daljšo turo - sicer 45 odraslih minut, a mpak mi smo pogledala vsako bilko, vejo, kravjek... :D in smo hodili 4 ure ampak jo je hči (3) prehodila čisto sama! Jaz se še zdaj čudim kako! Ampak zagotovo so k moči in motivaciji prispevale prav vaše gozdne poti. Zato se vam še enkrat iz srca zahvaljujem za vaš trud in voljo pri soustvarjanju mladih pohodnikov in nenazadnje v večih pogledih zdrave družbe!«

”

Gozdne poti tako s svojimi skritimi izzivi in zakladom otrokom predstavljajo **odlično motivacijo za sprehod po gozdu**. Otroci pogosto kar sami predlagajo popoldanske sprehode, ki vključujejo lov za mušnicami, pri tem pa izkazujejo veliko mero vedoželjnosti, dobre volje in navdušenja. Starši tudi poročajo, da jim izzivi ponujajo možnosti za pogovor o naravi in nemalo idej, kaj vse lahko z otroki počnejo na sprehodu po gozdu ali mestnih parkih. Se pa na vsake toliko časa soočimo s krajo gobic in tudi skrinje, kar močno razžalosti velike in majhne navdušence gozdnih poti.

Šampiljke, ki si jih otroci na koncu poti odtisnejo v gozdne dnevnik, izdelajo pri podjetju Sitar 1920 in so narejene po motivih risbic, ki jih med počitnicami narišejo otroci ali nam jih pošljejo prek elektronske pošte.

Vodeni sprehodi po gozdnih poteh za vrtce in šole

Vodene gozdne sprehode po gozdnih poteh za vrtčevske in šolske skupine, ki jih vodita naša sodelavca in izkušena gozdna pedagoga Boris Jurc in Manca Kaliman, izvajamo že dobro leto in pol. Vse od pričetka januarja 2022, ko je bil družinski center zaradi epidemičnih razmer še zaprt, povpraševanje vrtcev in šol, predvsem za prvošolčke, iz leta v leto narašča, tako da imamo vzpostavljeno čakalno listo.

Na vodenih sprehodih, ki trajajo 2 do 4 šolske ure, otroci opazujejo in prepoznavajo sledi živali v gozdu, prisluhnejo pticam, spoznavajo drevesne in rastlinske vrste, v primeru daljše različice sprehoda pa organiziramo tudi igro na prostem.

O zanimivosti programa govorijo tudi številke: v letu 2024 smo izvedli **50 vodenih gozdnih sprehodov, od tega 40 za vrtčevske skupine** (866 otrok), **9 za otroke prve triade osnovne šole** (195 otrok) in **1 skupino za otroke Centra Janeza Levca** (4 otroci). **Gozdnih sprehodov po gozdnih poteh** se je v tem času **skupaj udeležilo 1065 otrok**. Starostni razpon otrok, ki so se sprehodov udeležili, je od 3 do 8 let.

»Zelo bi pohvalila sam koncept, ki spodbuja raziskovanje gozda, gibanje v naravi in vključevanje vseh čutov. Poleg tega je v naloge vključeno medpredmetno povezovanje vse od slovenščine (z glasovi, črkami itd.), matematike (štetja, orientacije itd.), spoznavanja okolja (rastline, živali, prostor), likovne umetnosti (oblikovanje iz predmetov v naravi), glasbene umetnosti (oponašanja oglašanja živali ...) in seveda športa z različnimi oblikami gibanja. Mušnice in oznake za naloge so zelo lično narejene, kar še dodatno pritegne male in velike raziskovalce. Lepo je bilo videti, kako so otroci uživali, se veliko gibali in učili - ne da bi se tega v polnosti zavedali. Hkrati pa je bilo zelo sproščeno vzdušje, kar gre pohvala tudi vašemu odličnemu pedagoškemu in didaktičnemu vodenju z "začimbami" humorja :) (otroci in tudi kakšne učiteljice še danes drugim pripoveduje(m)o šale o muhah ipd. ter zanimiva dejstva o živalih).Še enkrat hvala za vaše odlično delo in se zagotovo vidimo še kdaj.

- Ana Vrenko, učiteljica 1. b-razreda OŠ Franceta Bevka«

Skrbnik gozdnih poti

Vodene gozdne sprehode smo lani nadgradili in vzgojno-izobraževalne zavode povabili k uresničevanju ideje, da tudi sami prevzamejo skrbništvo nad postavljanjem gozdnih poti. Tako že najmlajše s participativnim in igrivim pristopom spodbujamo k igri in učenju v gozdu. Z novo aktivnostjo tako le še utrjujemo izvajanje načel gozdne pedagogike in krepimo naša sodelovanja z vzgojno-izobraževalnimi institucijami, ki s svojo aktivno participacijo prav tako pomembno prispevajo k dvigu ozaveščenosti o pomembnosti okoljske vzgoje za trajnostni razvoj

Vlogo našega prvega Gozdnega skrbnika je (9. 11. 2023) prevzela Osnovna šola Franca Rozmana Staneta, kjer učencem 1. razredov enkrat na teden po principu gozdne pedagogike omogočijo gozdni dan. V svojo t. i. Gozdno šolo, ki poteka v bližnjem gozdu na Šentviškem hribu, so vključili tudi skrbništvo nad gozdnimi potmi. V skrb smo jim predali nepobarvane mušnice, skrinjo, prazne kartončke za zapisovanje izzivov, šampiljke in gozdne dnevnik. Navdih za nadaljnje šampiljke bomo v prihodnje črpali iz dnevnika, v katerega otroci rišejo risbe in zapisujejo svoje vtise ter izzive na mušnicah, ki so vezani na kurikulum šole.

Učenci OŠ Franca Rozmana Staneta so se izkazali za vestne gozdne skrbnike, zaradi svojega navdušenja nad novo aktivnostjo pa so v lokalno glasilo na to temo napisali reportažni prispevek. Vlogo skrbnikov gozdnih poti je v začetku februarja 2024 prevzela vrtčevska skupina Vrtca Otona Župančiča (skupina Ježki), in sicer v skladu s principi dela, kot smo si jih zadali v pilotni fazi z OŠ Franca Rozmana Staneta.

VRTIŠČE

Vsem mestnim otrokom, ki se soočajo z upadom proste (svobodne, nenadzorovane) igre, prek uresničevanja načel gozdne pedagogike, trajnostnega razvoja in pristopa »*learning by doing*« omogočamo aktivno in kakovostno preživljanje prostega časa na prostem in v naravi. Poletno počitniško varstvo na našem vrtu na Rakovi Jelši (Vrtišče) za otroke iz socialno in finančno prikrajšanega okolja brezplačno.

Otroci si lahko na vrtu sami oblikujejo igrala in igro ter izbirajo med različnimi dejavnostmi (gradnja drevesne hišice, gugalnice, sajenje, vrtnarjenje, urejanje zelenjavnega vrta, kuhanje, gradnja krušne peči, branje itd.), v okviru katerih krepijo socialne veščine in se učijo prevzemanja odgovornosti do sebe, drugih in narave/okolja. S ponovno oživitvijo urbanega mestnega vrta, obdanega s travnikom in sadovnjakom, ne ustvarjamo le pogojev za dvig blaginje in krepitev duševnega zdravja otrok, temveč prispevamo k zmanjšanju neenakosti med otroki, s pomočjo katerih aktivno sooblikujemo igrive in trajnostno naravnane mestne (zelene) prostore. Na njihovem območju z našimi aktivnostmi pospešujemo proces integracije in destigmatizacije Rakove Jelše kot urbanega in socialnega problema.

Na Vrtišču poleg poletnega počitniškega varstva izvajamo različne tematske delavnice za otroke in njihove starše. Leta 2024 smo izvedli 8 delavnic, ki se jih je udeležilo 54 otrok.

Na pobudo *Oddelka za varstvo okolja* smo konec oktobra sodelovali pri organizaciji dogodka »Bučni dan«. Glede na zahteve in cilje EU projekta *CoFarm4Cities* smo na Vrtišču oblikovali in izvedli pet različnih delavnic, v okviru katerih so učenci iz 8 osnovnih šol razvijali vrtnarska znanja, kuhali in se športno udeleževali. Dogodka se je udeležilo več kot 120 osnovnošolcev in njihovih mentorjev iz osmih ljubljanskih osnovnih šol.

TEMATSKE ROJSTNODNEVNE ZABAVE

Mlade družine zaradi stanovanjske stiske otroške rojstne dneve pogosto praznujejo izven doma. Mala ulica ponuja devet tem praznovanja, od tega jih je polovica bolj primerna za 4- do 6-letnike, ostale pa za starejše otroke. Glede na starost in število udeležencev ponujamo dvourno ali triurno zabavo, ki je praviloma časovno umeščena izven delovnega časa družinskega centra. Rojstnodnevne zabave omejujemo na 10 oz. največ 15 udeležencev (pri starejših otrocih), saj menimo, da so z vidika otroka in njegovih socialnih stikov že to relativno velike skupine. Čeprav so rojstnodnevne zabave ene izmed storitev, ki jih nudimo družinam, tako v prostorskem kot vsebinskem smislu, niso del rednega programa. Umeščamo jih v termine, ko je družinski center slabše obiskan, torej ob vikendih med 13. in 16. uro in izjemoma ob petkih pozno popoldne/zvečer, tako da minimalno vplivajo na izvedbo rednega programa oz. ga ne omejujejo. Rojstnodnevne zabave praviloma izvajajo študentje in zunanji izvajalci.

V letu 2024 smo izvedli 87 rojstnodnevnih zabav za skupno 1085 udeležencev, od tega večino (82 zabav) v družinskem centru Mala ulica z različnimi tematikami (Gusarji, Disko, Indijanci, Lego, Zabava s Piko Nogavičko, Vampirji, Vesela kuharija) in 5 na Vrtišču.

Kazalniki: načrtovano število aktivnosti in načrtovano število udeležencev v letu 2024

Št.	Vrsta dejavnosti	Načrtovano število aktivnosti v letu 2024	Načrtovano število udeležencev v letu 2024	Izvedeno število aktivnosti (1. 1.–31. 12. 2024)	Izvedeno število udeležencev/obiskov (1. 1.–31. 12. 2024)
1	Rojstnodnevne zabave	80	900	87	1085
2	Gozdna pot	40	4000	37	4440
3	Sobotni izlet Malo ulico	4	80	0	0
4	Vodeni gozdni sprehodi za vrtce in šole	50	800	50	1065
5	Vodeni sprehod po gozdni poti za družine z otroki (festival Bobri)	*	*	1	23
6	Delavnice na Vrlišču	10	80	8	54
7	Občasno varstvo (ure)	200	200	276	276
	Skupaj:	384	6060	459	6943

POČITNIŠKO VARSTVO ŠOLARJEV

Šolarji imajo v Sloveniji v šolskem letu več obdobij počitnic, ki so določene s šolskim koledarjem. V letu 2024 so imeli šolarji en teden zimskih, prvomajskih, jesenskih in novoletnih počitnic ter 10 tednov poletnih počitnic – skupaj torej 14 tednov prostih dni. Poletne počitnice predstavljajo največji del tega obdobja, zato v tem obdobju vselej zagotovimo največjo raznolikost programov za različne interese in starostne skupine otrok ter povečamo dostopnost in subvencioniranje počitniških programov. Letos smo počitniški program v sodelovanju s Centrom Rog še dodatno razširili in varstvo v času zimskih in poletnih počitnic ponudili v prostorih Centra Rog.

Počitniško varstvo smo letos prvič izvajali na petih lokacijah – v družinskem centru Mala ulica, v gozdu, na Vrlišču, v Zavetišču Gmajnice in v Centru Rog; poleti na vseh petih lokacijah, med drugimi počitnicami pa glede na povpraševanje in vreme na vsaj dveh lokacijah. V počitniškem varstvu skupino, ki obsega 15-18 otrok, vodijo 3 vzgojitelji, kar močno zvišuje kvaliteto pedagoškega izvajanja počitniškega varstva. To se je pokazalo že v predhodnih letih, ko smo otroke v počitniškem varstvu zaradi epidemije razporedili v manjše skupine. Opazili smo, da se otroci v manjših skupinah hitreje in intenzivneje povežejo, manj je konfliktov, otroci se ne združujejo v manjše skupinice kot v večji skupini. V takšnih pogojih izvajalci lažje upoštevajo želje otrok in sledijo njihovim idejam, kako preživljati počitniški čas. Poleg tega so vsi zaposleni aktivni izvajalci programa Neverjetna leta, zato pri izvedbi dosledno uporabljajo orodja in večino programa, s katerim krepimo čustvene in socialne kompetence otrok, kar se zelo pozna pri ohranjanju umirjenih odnosov, upoštevanju pravil in dobrem počutju vseh udeležencev.

Projekt, ki ga financira MDDSZEM, vključuje tudi 168 brezplačnih mest v poletnem počitniškem varstvu za šolarje. V brezplačno varstvo so se vključevali otroci iz socialno-ekonomsko ogroženih skupin ter otroci iz velikih družin; obveščali in pridobivali smo jih (poleg običajnega obveščanja na spletu in v medijih) tudi preko šolskih svetovalnih delavk, ki so starše oz. njihove otroke napotovale k prijavi.

Kazalniki: načrtovano število tednov in načrtovano število otrok v času počitniškega varstva

Št.	Vrsta dejavnosti	Načrtovano število	Načrtovano število	Dejansko število	Dejansko število
		(tednov) v letu 2024	(udeležencev) v letu 2024	(tednov) v letu 2024	(udeležencev) v letu 2024
1	Zimske počitnice	1	15	2	31
2	Poletne počitnice v Mali ulici	10	150	10	154
3	Poletne počitnice Male ulice v Centru Rog	3	36	3	28
4	Poletne počitnice v gozdu	9	180	9	196
5	Poletne počitnice na vrtu	10	290	10	261
6	Poletne počitnice z živalmi	9	135	8	154
7	Jesenske počitnice	1	15	2	28
8	Novoletne počitnice	1	15	0	0
Skupaj:		44	836	44	852

ZIMSKO POČITNIŠKO VARSTVO (19.–23. 2. 2024)

Zimske počitnice so letos potekale od 19. do 23. februarja. Program je potekal na dveh lokacijah, v Zavetišču Gmajnice in (letos prvič) v Centru Rog, za skupno 30 otrok. Zimske počitniške aktivnosti smo v sklopu uličnega dela cel teden izvajali tudi v soseski Polje (več v poglavju *Ulično delo*).

Zimske počitnice v Zavetišču Gmajnice

Zimskega počitniškega varstva z živalmi se je dnevno v povprečju udeležilo 16 otrok. Povpraševanja staršev in otrok po počitniškem varstvu z živalmi so vselej velika, zato število prvotno zadanih mest vselej presežemo. Takšne počitnice so še posebej všeč otrokom, ki imajo radi živali, si jih želijo ali zanje že skrbijo doma.

Otroci so spoznavali poklic oskrbnika živali in veterinarja, se ob druženju z živalmi učili odgovorne skrbi za živali, spoznavali njihove potrebe in drugačnost. Odgovorili smo na vsa otroška vprašanja v zvezi s hišnimi živalmi, čas pa smo si vzeli tudi za ustvarjanje, spoznavanje neposredne okolice Zavetišča, prosto igro in druženje z novimi prijatelji.

Zimske počitnice v Centru Rog

Počitniško varstvo Male ulice smo letos med zimskimi počitnicami prvič pripravili v sodelovanju s Centrom Rog. Počitnice so bile primerne za otroke od 1. do 4. razreda OŠ, še posebej za tiste, ki radi ustvarjajo z rokami. V skupini je bilo dnevno 15 otrok, za katere sta z mentorji/icami iz Centra Rog skrbeli usposobljeni sodelavki Male ulice.

Z otroki smo obiskali različne proizvodne laboratorije, kjer smo se spoznali z rokovanjem in uporabo tradicionalnih in sodobnih, digitalnih tehnologij. Spoznali smo laserski rezalnik in 3D printer, ustvarjali s tekstilom in glino, si sami spekli pico, časa pa smo imeli dovolj tudi za obisk

enote Mestne knjižnice Ljubljana, igranje družabnih iger, prosto igro na zunanji ploščadi in napeto raziskovanje Centra Rog.

Starši so še posebej pohvalili prijaznost, strokovnost in skrbnost izvajalk, ki so hitro vzpostavile sproščeno in prijetno okolje, kar je otrokom omogočilo, da so se hitro vključili v skupino. Navdušenje so izrazili tudi nad raznolikostjo in zanimivostjo aktivnosti ter samo organizacijo in izvedbo programa v Centru Rog. Podobnega varstva s še več razpisanimi mesti si želijo tudi med poletnimi počitnicami – kar smo tudi upoštevali (več v nadaljevanju). Še posebej so izpostavili, da si želijo več razpisanih mest poleti, saj je takrat »nemogoče dobiti prosti termin«.

POLETNO POČITNIŠKO VARSTVO (26. 6.–30. 8. 2024)

Poletno počitniško varstvo smo letos izvajali na petih lokacijah – v Mali ulici, v gozdu, na Vrtišču, v Zavetišču Gmajnice in v Centru Rog. Skupaj smo med poletnimi počitnicami ponudili preko 800 prostih počitniških mest: 150 v Mali ulici, 180 v gozdu, 290 na Vrtišču, 135 v Zavetišču Gmajnice in 48 v Centru Rog. Počitniško varstvo smo organizirali za vse počitniške dni od 26. 6. 2024 do 30. 8. 2024, skupaj 10 tednov: na Vrtišču in v Mali ulici (10 tednov), v Zavetišču Gmajnice (8 tednov), v gozdu (9 tednov) in v Centru Rog (3 tedni). Počitniškega varstva se je skupaj na vseh lokacijah udeležilo 793 otrok: 154 v Mali ulici, 196 v gozdu, 154 v zavetišču Gmajnice, 261 na Vrtišču in 28 v Centru Rog. Pri tem smo zagotovili 165 brezplačnih počitniških varstev.

Poletne počitnice v Mali ulici

V Mali ulici je počitnice obiskovalo 15 otrok tedensko, za katere je skrbela vodja programa skupaj z dvema pomočnicama. Vse so usposobljene za vodenje skupin otrok, imajo opravljen tečaj prve pomoči in večletne izkušnje dela z otroki. Program je bil raznovrsten (dnevi so bili tematsko pestri; raziskovalni, kuharski, kulturni, naravoslovni ...), otroci pa so večino počitniških dni preživeli zunaj oz. na zunanjem igrišču. Po zajtrku smo se odpravili na izlete v bližnjo okolico in na obrobje mesta, spoznavali različne živali, poklice, kulture, običaje in dejavnosti, predvsem pa se veliko časa gibali na svežem zraku. Med drugim smo obiskali Ljubljanski grad, mestni kino Kinodvor (*Šola čarobnih živali 2*) ter se odpravili na celodnevne pustolovščine na Ljubljanski grad, v Tivoli, Sračjo dolino in na Vrtišče.

Otrokom smo ves omogočali prostor za prosto igro, ki so si jo sami izbrali, ter jih spodbujali k razvijanju socialnih veščin, medvrstniškega sodelovanja in dogovarjanja. Ustvariti smo želeli varno in sproščeno vzdušje, v katerem si lahko otroci spočijejo od šolskega leta in krepijo veščine, za katere v šoli velikokrat zmanjka časa. Starši so še posebej pohvalili raznolikost aktivnosti s poudarkom na spodbujanju socialnih veščin in ustvarjalnosti. Mnogi otroci so tako že prvi dan našli prijatelje in se vklopili v skupino prav zaradi uvodnih spoznavnih iger in starostno homogenih skupin. Starši se navdušujejo nad raznolikostjo in kreativnostjo programa, ki otrokom sočasno omogoča veliko zabave in pridobivanje novih izkušenj in veščin (*izleti v naravo, obisk kina, lov na zaklad po mestu, raziskovanje mestnih igrišč, prosta igra, obisk Informacijske točke Ljubljana na poti do ogliščne nevtalnosti ...*). Mnogi so izrazili hvaležnost za trud, prijaznost in organizacijo ter poudarili, da so se njihovi otroci v varstvu počutili zelo prijetno in se želijo k nam vrniti tudi prihodnjic. Starši so še posebej pohvalili sprotne poročanje o aktivnostih, počutju otrok in posebnostih dneva, saj da tega niso doživeli »še v nobenem drugem počitniškem varstvu oz. delavnicah«. Skupni vtis otrok o počitnicah v Mali ulici je bil prav tako izjemno pozitiven, saj so bile aktivnosti raznolike, sproščujoče in zabavne.

“
Pohvala izvajalcem programa, ki se trudijo za kvaliteten program, dobre odnose in prijetno izkušnjo. Varstvo v Mali ulici je bilo hčerino najljubše počitniško varstvo in se zato med šolskimi počitnicami zagotovo še vrne.
”

Poletne počitnice v gozdu

Počitnice v gozdu so potekale v Krajinskem parku Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib. Program smo oblikovali tako, da sta vzporedno potekali dve skupini po 10 otrok, s katerimi sta bila po dva animatorja. Čeprav je struktura počitniškega varstva v gozdu zelo odprta in zasnovana tako, da sledimo interesom otrok, dnevi minevajo v pestrem in razgibanem vzdušju. Vsak dan smo se z različnih smeri povzpeli na Rožnik in do Čada, kjer nas je pričakalo kosilo, vmes gradili bivake, plezali po drevesih, opazovali žuželke in prisluhnili pticam. Po načelih gozdne pedagogike smo otroke spodbujali k budnemu opazovanju, sproščnemu gibanju, samostojnosti in živahnemu ustvarjanju v naravi.

Otroci so med počitnicami v gozdu najbolj uživali v prosti igri, raziskovanju in opazovanju narave, ustvarjanju iz naravnih materialov in druženju s prijatelji. Otrokom veliko pomeni prijaznost učiteljev in raznolike dejavnosti v naravi, ki omogočajo ravnovesje med vodenimi aktivnostmi in svobodno igro. Otroci so se vselej počutili sprejete in vključene, tudi zaradi upoštevanja njihovih želja in spontanosti dejavnosti. Tako zasnovan program počitniškega

varstva v gozdu velja pri nas za izjemno uspešnega, saj se mnogi otroci vračajo k nam prav zaradi počitnic v gozdu.

“

Super je, da imajo kakšno gozdno ali praktično izobraževalno aktivnost znotraj vodenega društva (prepoznavanje listov, dreves ...). Vsako leto so počitnice v gozdu nekaj najboljšega! Vedno gledam, da je hčerka poleti čim več zunaj, v gozdu, na Vrtišču in so super programi. Zanimivo, pestro, sproščeno.

”

Poletne počitnice na Vrtišču

Eno izmed osrednjih načel počitnic na vrtu je spodbujanje otrok k razmisleku o odnosu do okolja, trajnostne naravnosti in možnosti sobivanja po načelih gozdne pedagogike. Program je v celoti zasnovan tako, da otroci prek izkustvenega učenja spoznavajo pomen sobivanja z naravo in imajo hkrati dovolj svobode pri izbiri različnih aktivnosti, ki se jih prilagaja glede na interese otrok in izvajalcev. Glavni namen je otroke spodbuditi k budnemu opazovanju, sproščnemu gibanju, samostojnosti in živahnemu ustvarjanju v naravi. Vrt ponuja otrokom odlične možnosti za izkustveno učenje (*postavljanje, dograjevanje in barvanje drevesne hiške, grajenje, betoniranje temeljev in pozidava krušne peči, sajenje, vrtnarjenje, urejanje zelenjavnega vrta, kuhanje, gradnja krušne peči, branje itd.*), prosto igro in ustvarjanje, pri čemer otroci v okviru raznolikih aktivnosti krepijo socialne veščine ter se učijo prevzemanja odgovornosti do sebe, drugih in narave/okolja. Njihovi domišljiji pustimo prosto pot in jo le izjemoma usmerjamo, zato nas ne čudi, da se v njihove spomine vtisnejo prav takšni, ki omogočajo otrokom svobodo igro v naravi.

Otroci so se počitnic na Vrtišču razveselili že peto leto zapored, odkar smo v uporabo dobili zemljišče na Rakovi Jelši. Na vrtu, ki meri 2000 kv. metrov, smo oblikovali največ tri med seboj ločene skupine po največ 10 otrok, z vsako skupino sta bila dva odrasla. Počitnice na Vrtišču je v povprečju tedensko obiskovalo od 25 do 30 otrok, za katere je skrbelo 6 usposobljenih izvajalcev/-k. Otroci so vrtnarili, gradili igrala, jih popravljali, se igrali družabne igre, ustvarjali, brali knjige, raziskovali naravo, kuhali in nenazadnje, če jim je ustrezalo, tudi poležavali v senci. Kot izpostavljajo otroci sami, so še posebej uživali v igri z naravnimi materiali (voda, glina, zemlja), samostojni pripravi obrokov in sladic, sajenju rastlin, ustvarjanju/gradnji igral (izdelava piščalk) in prosti igri na svežem zraku (skakanje v seno, igra v bazenu, uporaba gugalnice na vrvi). Lega vrta na obrobju Ljubljane nam je ponudila izhodišče za izlete do Iškega vintgarja. Tudi letos so nas obiskali gasilci. Z njihovo pomočjo smo z vodo napolnili bazen, ki so si ga otroci sami zgradili.

“
Odlična izvedba, otroci so zelo uživali. Staršem nam je bilo všeč, da ste del obrokov pripravljali sami in vključevali otroke, da ste bili cel dan na prostem in izkoriščali naravo. Menim, da je sploh v Ljubljani, premalo takih možnosti koriščenja prostega časa. Vse pohvale vsem animatorjem! Otroci so zelo uživali!
”

Dodano vrednost počitniškemu programu na Vrtišču so letos prinesle živali s kmetije (zajčki, petelin, kokoši). Otroci so zanje skrbeli, jih hranili ali opazovali, s čimer so krepili občutek za odgovornost, samostojnost in empatijo. Neposredna prisotnost živali je otrokom omogočila bolj neposreden stik z naravo, kar je prispevalo k njihovem sproščnemu počutju in zadovoljstvu. Okrepjen občutek varnosti in povezanosti z naravo je pozitivno vplival na dobro počutje otrok in njihove medsebojne odnose. Otroci so se ob skrbi za živali naučili potrpežljivosti in spoštovanja, kar se je odražalo tudi v njihovem vedenju do sovrstnikov. Opazili smo, da so se otroci ob interakciji z živalmi bolj umirili, kar je zmanjšalo napetosti in pripomoglo k bolj harmoničnemu vzdušju. Konflikti so se zmanjšali, saj so dejavnosti, kot so hranjenje ali opazovanje živali, pri otrocih spodbujale sodelovanje in timski duh. Skupna skrb za kokoši, peteline in zajce je otroke povezovala ter jih učila empatije in odgovornosti, kar so prenesli tudi na odnose med seboj. Živali so tako delovale kot 'naravni pomirjevalci', saj je njihova prisotnost pri otrocih spodbujala občutek varnosti in sproščenosti. Skrb za živali se je izkazala kot odlična priložnost za razvoj otrokovih socialnih in čustvenih veščin ter krepitev njihove samostojnosti in pozitivne samopodobe. Prisotnost živali so poleg otrok pohvalili tudi starši.

Počitniški program na Vrtišču je izstopal po pestrem dogajanju, od stika z naravo in živalmi do zabavnih iger in praktičnega učenja, kar je otrokom omogočalo kvalitetno preživljanje prostega časa na svežem zraku. Starši so izpostavili, da je program vsako leto odličen predvsem zaradi uravnoteženosti med vodenimi dejavnostmi in prosto igro, kjer lahko otroci raziskujejo in se sproščeno družijo. Tako zasnovan program je prejel veliko pohval tudi na račun aktivnega vključevanja otrok v dejavnosti, ki jih v življenju običajno radi prevzemajo odrasli (žaganje, vrtnarjenje, kuhanje, skrb za živali, prosta igra).

Poletne počitnice z živalmi

V sodelovanju z Zavetiščem Ljubljana smo počitnice z živalmi za otroke od 1. do 5. razreda letos organizirali že četrto leto po vrsti. V skupini je bilo tedensko v povprečju 15 otrok, za katere so 8 tednov izvajanja počitnic skrbeli trije usposobljeni sodelavci, dopoldanski strokovni program (2-3 pedagoške ure) pa so vodili strokovni sodelavci zavetišča. Povpraševanje in navdušenje je bilo veliko tako na strani otrok in staršev kot v sodelovanju med obema zavodoma.

Otroci so se seznanili z delovanjem Zavetišča Ljubljana, se ob druženju z živalmi učili odgovorne skrbi za živali, spoznavali njihove značilnosti in potrebe ter поблиže spoznali poklic oskrbnika živali in veterinarja. Počitnice s živalmi otroke vsako leto zelo navdušujejo, saj imajo veliko priložnosti za zabavo in učenje na prostem, ob rednem stiku z živalmi. Poleg pridobivanja bogatih in nepozabnih izkušenj tako zastavljene počitnice prinašajo otrokom številne koristi, saj spodbujajo razvoj odgovornosti, empatije in čustvene inteligence. Stik z živalmi lahko deluje tudi terapevtsko, zlasti pri otrocih s posebnimi potrebami, ter na dolgi rok pozitivno vpliva na njihovo splošno počutje in razvoj. Ob stiku z živalmi se otroci naravno umirijo in sprostijo, zmanjšajo stres ter izboljšajo samozavest in socialne veščine. Poleg tega fizična aktivnost z živalmi pomaga pri porabi odvečne energije, kar pozitivno vpliva na vedenje in splošno počutje. Živali delujejo terapevtsko tudi na otroke z motnjami pozornosti s hiperaktivnostjo (ADHD), saj pomagajo pri izboljšanju koncentracije, zmanjšanju impulzivnosti in uravnavanju čustev. S takšno (potrjeno) diagnozo se v naša počitniška varstva vsako leto prijavi kar nekaj otrok, zato je pomembno, da vsem zagotovimo okolje, kjer se počutijo prijetno in sproščeno. Opažamo, da so otroci z ADHD ob živalih bolj potrpežljivi, nežni in pozorni. Zaradi vseh naštetih koristi prinaša stik z živalmi dolgotrajne pozitivne učinke na otrokovo čustveno, kognitivno in socialno delovanje.

Program je bil pohvaljen tudi zaradi prijaznosti in skrbnosti izvajalcev, ki so omogočili ravnotežje med ustvarjalnimi aktivnostmi in prostim časom. Starši so pri tem cenili pestrost programa in umirjenost aktivnosti, ki so otrokom omogočile sproščeno igro in učenje. Na počitnicah so še posebej uživali otroci, ki imajo radi živali, si jih želijo ali zanje že skrbijo doma.

“

Všeč mi je, da so otroci v stiku živalmi, a še vedno na način, da ne spravljajo nepotrebno živali, ki iščejo dom, v stres. Prava mera varstva, ozaveščanja o pomembnih temah in dobrobiti živali v zavetišču. Bravo za ta tip počitniškega varstva! Vedno znova sem prijetno in pozitivno presenečena nad kvaliteto in izvedbo varstva, ki presega vse želje in pričakovanja

”

Poletne počitnice Male ulice v Centru Rog

Počitniško varstvo Male ulice v Centru smo letos prvič izvedli že med zimskimi počitnicami. Ker smo z novo lokacijo naš počitniški program še obogatili in razširili, smo se odločili, da bomo počitniško varstvo v Centru Rog ponudili tudi med poletnimi počitnicami.

Počitnice so bile primerne za otroke od 2. do 5. razreda OŠ, še posebej za tiste, ki radi ustvarjajo z rokami. V skupini je bilo dnevno 12 otrok, za katere sta z mentorji/icami iz Centra Rog skrbeli usposobljeni sodelavki Male ulice.

Počitniški program Male ulice v Centru Rog je obsegal raznolike, ustvarjalne in tehnično usmerjene dejavnosti, kot so izdelava nakita, 3D printanje in potisk majic. Otroci so sodelovali pri pripravi hrane, kar je okrepilo občutek vključenosti, starši pa so še posebej pohvalili številčno majhne skupine, osebni pristop in prilagoditev individualnim potrebam otrok. Program je bil časovno dobro usklajen, zabaven in hkrati poučen, kar je ustvarilo prijetno okolje za učenje in igro, zaradi česar se je pri otrocih izkazal za izjemno uspešnega. Starši so poudarili, da gre za odlično izbiro za ustvarjalne in radovedne otroke, saj program združuje zabavo z učenjem in pridobivanjem raznolikih izkušenj.

“

Letos se je sin prvič udeležil poletnih aktivnosti v sklopu počitniškega varstva Male ulice. Igralnico smo že obiskali, nisem pa vedela, da so organizirana tudi poletna počitniška varstva, predvsem zunaj. S programom me je seznanila prijateljica. Sin se je letos udeležil počitniškega varstva dvakrat, in sicer je teden dni počitnikoval v Vrtišču, 2 dni pa v gozdu.

Ideja za tovrstna varstvo je fantastična, otroci so se zelo povezali, nekaj novega naučili, krepili socialne veščine in to zunaj. Čudovito, da imajo otroci možnost sami ustvarjati, kopati, delati bazene, božati koze, se kopati v bazenu, ki so ga sami naredili in še več ...

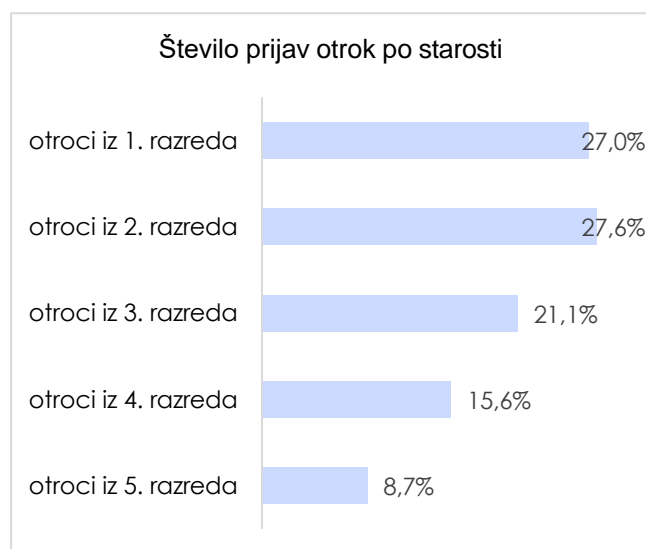
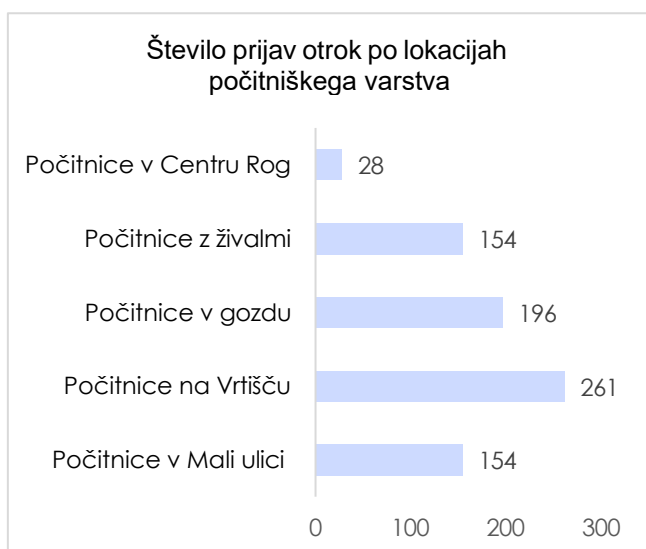
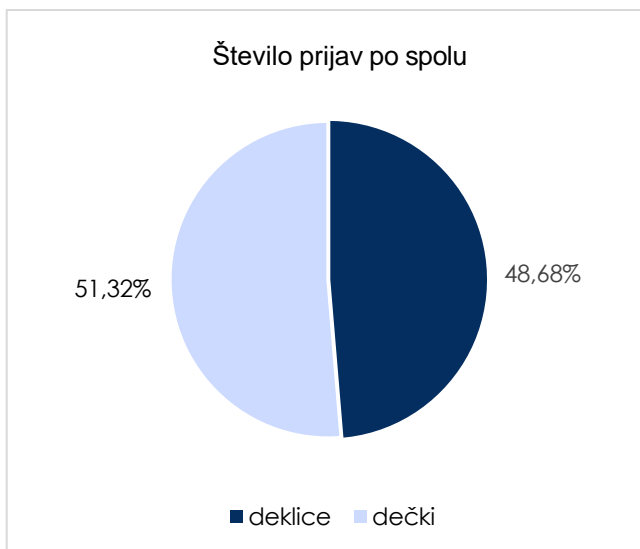
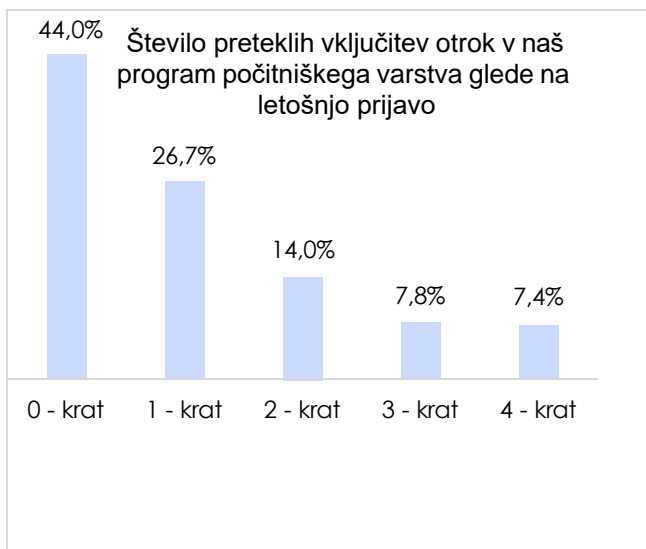
Domov je prihajal srečen, utrujen, popolnoma umazan – pohvalno. Učitelji opravljajo svoje delo z entuziazmom, starši pa tako svoje otročke z lahkim srcem pustimo v varstvu.

Seveda pa vsi vemo, da so vsa varstva tudi izjemno draga in si le redko kdo lahko dejansko privoščiti plačati celotno vrednost počitniškega varstva. Če lahko nekako prek tega sporočila nagovorim vas in celotno MOL, hvala, ker ste in upam, da boste še naprej prepoznali, da sofinancirate program, ki je res kvaliteten. Otroci so srečni, starši hvaležni.

Srčno upam, da bo Mala ulica tudi v letu 2025 imela sofinanciran program in možnost prejeti še več veselih nadebudnežev. Hvala za vse!

”

Statistični podatki o poletnih počitnicah 2024:

KAJ PRAVIJO O POLETNIH POČITNICAH OTROCI?

Z namenom preverjanja uspešnosti uresničevanja zastavljenih ciljev/aktivnosti počitniškega varstva otrok smo pripravili **anketni vprašalnik** o zadovoljstvu otrok. Zastavljena kvantitativna metoda (anketni vprašalnik) je z Likertovo 5 stopenjsko lestvico (kjer 1 pomeni najslabšo oceno in 5 najboljšo oceno) preverjala **7 vprašanj, ki smo jih letos zastavili nekoliko drugače, saj smo uporabili znakovno (čustveno) upodabljanje t. i. Likartove lestvice, od najslabšega do najboljšega:**

1. *Kakšne so se ti zdele počitnice (z živalmi, v Mali ulici, na Vrtišču, v gozdu)?*
2. *Kako si se počutil/-a med preživljanjem počitnic (z živalmi, v Mali ulici, na Vrtišču, v gozdu)?*
3. *Si spoznal veliko novih prijateljev? Spoznal/-a sem ...*
 - a) nič novih prijateljev
 - b) nekaj novih prijateljev
 - c) veliko novih prijateljev.
4. *Kako dobro si se razumel/-a z novimi prijatelji?*
5. *Kako bi ocenil/-a svoje učitelje?*
6. *Si se med počitnicami kaj novega naučil?*
7. *Kaj ti je bilo najbolj všeč v tem tednu? Napiši!*

Pri anketnih vprašalnikih, namenjenih mlajšim otrokom, se vse pogosteje uporablja znakovno (čustveno) upodabljanje t. i. Likartove lestvice, od najslabšega ☹ do najboljšega 😊.

Iz analiziranih anketnih vprašalnikov lahko razberemo lokacijo izvajanja aktivnosti (Gozd, Vrtišče, Zavetišče Gmajnice, Mala ulica) in teden, v katerem je bil otrok v počitniškem varstvu. Sedmo vprašanje je bilo odprtega tipa, kjer smo otroke prosili, da napišejo, kaj jim je bilo v tednu počitniškega varstva najbolj všeč – »*Kaj ti je bilo najbolj všeč v tem tednu? Napiši!*«.

Počitniško varstvo smo organizirali za vse počitniške dni od 26. 6. 2024 do 30. 8. 2024: na Vrtišču in v Mali ulici (10 tednov), v Zavetišču Gmajnice (8 tednov), v gozdu (9 tednov) in v Centru Rog (3 tedni). Počitniškega varstva se je skupaj na vseh lokacijah udeležilo 793 otrok: v Mali ulici (154), z živalmi (154), v gozdu (196), na Vrtišču (261), v Centru Rog (28), od tega smo zapolnili vsa brezplačna počitniška mesta (na voljo je najmanj 162 brezplačnih mest letno, 18 na teden) in jih celo presegli, saj smo zagotovili 165 brezplačnih počitniških varstev – v Mali ulici (30), z živalmi (32), v gozdu (35), na Vrtišču (68).

Na anketni vprašalnik je skupaj odgovorilo **134 otrok** – povprečna starost otrok 9 let, se pa število respondentov razlikuje glede na lokacijo varstva (glej spodaj tabelo 1), in sicer z največ odgovori na Vrtišču (55), sledi gozd (46), Zavetišče Gmajnice (15), Mala ulica (14) in Center Rog (4).

Skupno število vseh otrok, ki so odgovorili na spletno anketo

Lokacija	Število otrok
Gozd	46
Mala ulica	14
Vrtišče	55
Z. Gmajnice	15
Center Rog	5
Skupno št. otrok	135

Vsi skupaj v povprečju ocenjujejo, da so jim bile počitnice všeč in da so se v varstvu dobro počutili. Otroci so na zastavljena vprašanja največkrat odgovorili z oceno 5 (97 otrok) in 4 (29 otrok), najbolj zadovoljni so bili v Centru Rog (povprečna ocena 5), sledi Zavetišče Gmajnice (4,87), gozd (4,76), Vrtišče (4,71) in Mala ulica (4,43).

Izpolnjeni vprašalniki o zadovoljstvu otrok v času počitniškega varstva kažejo, da so otroci najbolj uživali v igri na prostem, v naravi in z živalmi. Najbolj so jih pritegnile spontane in kreativne igre na prostem, igre s prijatelji in aktivnosti, ki jim nudijo možnosti za aktivno participacijo, samostojno raziskovanje in kreativno reševanje problemov. Kot izpostavljajo otroci, jim je najbolj všeč, če si lahko sami pripravijo zajtrk, pečejo palačinke, si sami oblikujejo igrala ter izbirajo med različnimi dejavnostmi, v okviru katerih pridobivajo nove izkušnje (žaganje, sajenje, spoznavanje vrtnih rastlin, domačih živali). Letos smo v okviru poletnega počitniškega varstva na Vrtišču prvič vključili tudi živali (zajci, kokoši, petelin), nad čimer so se otroci še posebej navdušili, sami pa smo opazili, da je bilo med otroki manj nesoglasij kot običajno. Živali so tako delovale kot 'naravni pomirjevalci', saj je njihova prisotnost pri otrocih spodbujala občutek varnosti in sproščenosti.

Kaj ti je bilo najbolj všeč med počitnicami v Mali ulici? Napiši!

Na vprašanje, kako se počutijo na počitnicah na Vrtišču oz. v Mali ulici in, kaj jim je tam najbolj všeč, otroci odgovarjajo:

»Ko smo se špricali, šli na igrišče in da sem spoznala nove prijatelje in super učiteljice.«

»Plezanje po koreninah, pohodi, prosta igra.«

»Ko sem posadila svojo rožo. Ko smo se igrali veliko družabnih iger. In ko smo se veliko igrali na igralih.«

»Všeč mi je bilo to, da smo imeli veliko proste igre in veliko druženja z živalmi.«

»Več plezanja po drevesih!«

»Prosta igra in počitnice v gozdu so zakon!«

JESENSKO POČITNIŠKO VARSTVO (28.–30. 10. 2024)

Jesensko počitniško varstvo smo letos izvajali na 2 lokacijah: v gozdu in v Centru Rog. Počitniškega varstva se je na obeh lokacijah skupaj udeležilo 28 otrok. Jesensko varstvo smo zaradi dela prostih dni izvajali 3 dni.

Jesenske počitnice Male ulice v Centru Rog

Počitniško varstvo smo v sodelovanju s Centrom Rog izvedli tudi med krompirjevimi počitnicami. Tridnevnega počitniškega varstva, namenjenega otrokom od 1. do 4. razreda OŠ, se je dnevno udeležilo 12 otrok. Otroci so vsak dan obiskali različne proizvodne laboratorije in se preizkusili v različnih dejavnostih: izdelovanju robotov in spoznavanju osnov mehanike, pripravi zajtrka in kosila, oblikovanju kovine in izdelovanju nakita. Program je bil obogaten z obiski knjižnice, družabnimi igrami in prosto igro na zunanji ploščadi. Skupina 12 otrok je pod vodstvom mentorjev in sodelavk Male ulice uživala v uravnoteženem urniku, ki je združeval učenje, igro in kreativnost.

Jesenske počitnice v gozdu

Jesensko počitniško varstvo je otroke popeljalo v sproščeno in ustvarjalno raziskovanje narave, kjer so gradili bivake, mostove in gugalnice, plezali po strmih pobočjih s pomočjo vrvi, se učili varne uporabe orodij ter spoznavali drevesne vrste in gozdne živali. Prosta igra, vsakodnevni sprehodi in sodelovanje pri različnih nalogah so spodbujali njihovo samostojnost, kritično mišljenje in timsko delo. Počitniško varstvo v gozdu je poleg vsakodnevnih aktivnosti v naravi, rednih obrokov in kosila v gostilni Čad vključevalo tudi obisk Muzeja novejšje in sodobne zgodovine Slovenije. Skupina 16 otrok je bila razigrana, mentorji pa so program uspešno prilagajali njihovim interesom. Zaradi pozitivnih odzivov smo se odločili, da bomo počitniško varstvo v gozdu izvedli tudi med zimskimi počitnicami.

POČITNICE NA ULICI

Redno tedensko ulično delo z otroki v Celovških dvorih, v Polju ter v Paviljonu Novo Brdo (novost) in na Rakovi Jelši (novost) smo pozimi in poleti nadgradili s počitniškimi aktivnostmi, in sicer:

- z dnevnimi aktivnostmi med zimskimi počitnicami v soseski Polje;
- s poletnimi počitniškimi aktivnostmi v Celovških dvorih (1 teden) in v Polju (1 teden) od ponedeljka do petka med 10. in 16. uro.

Tovrstne aktivnosti so med otroki, ki so med počitnicami prepuščeni sami sebi in čas preživljajo na ploščadi med bloki, in njihovimi starši izjemno dobro sprejete in dobrodošle. Približevanje otrokom v njihovi domači soseski je izjemnega pomena, saj ne gre le za kratkočasenje, temveč za pomembno dejavnost, ki otroke povezuje, jih uči, osmišlja skupaj preživeti prosti čas ter dolgoročno preprečuje konflikte in neželjeno vedenje. Aktivnosti so za otroke brezplačne, dnevno vedno pričakujemo od 20 do 25 otrok, starih od 6 do 10 let. **Počitniških uličnih aktivnosti se je leta 2024 skupaj udeležilo okoli 184 otrok:** 44 otrok med zimskimi počitnicami v Polju in 140 otrok med poletnimi počitnicami v Celovških dvorih (110) in v Polju (40).

Cilji uličnega dela v počitniškem času so predvsem:

- spodbujanje kvalitetnega, ustvarjalnega in zdravega načina preživljanja prostega časa,
- pomoč pri razvijanju socialnih spretnosti prek igre (ustrezni načini reševanja konfliktov, načini komuniciranja, prepoznavanje in obvladovanje čustev...) ter posredovanje določenih znanj (učna pomoč),
- seznanjanje z raznolikimi družabnimi, gibalnimi, športnimi, ustvarjalnimi igrami, aktivnostmi,
- podpora in možnost pogovora o vsakodnevnih težavah, s katerimi se trenutno spoprijemajo otroci (proces šolanja, odnosi, dogajanje v družini, preizkušanje različnih substanc ...),
- pozitivno odzivanje, spodbujanje močnih področij in krepitev pozitivne samopodobe.

Zimske ulične počitnice v soseski Polje (19. 2.–23. 2. 2024)

Zimske počitniške aktivnosti smo letos v soseski Polje izvajali že drugo leto zapored. Tam se nam je v času počitniškega varstva (od 19. do 23. februarja) med 10. in 16. uro pridružilo **44 tam stanujočih otrok**, ki niso vključeni v nobeno obliko organiziranega varstva ali počitnic in svoj prosti čas preživljajo na ploščadi med bloki. Z otroki smo, izdelovali najrazličnejše uporabne izdelke (*glasbila iz slamic in gumic, antistresne žogice, družabne igre iz lesa ...*), pekli palačinke, se igrali družabne igre, hodili po vrvi, napeti med drevesi, si ogledali film in se veliko pogovarjali.

Naš cilj je bil skupaj z otroki preživeti sproščene, a hkrati produktivne počitnice, pri čemer otroci niso utrjevali le ročnih spretnosti, temveč tudi socialne in komunikacijske veščine. V počitniškem varstvu otrok na ulici smo krepili občutek pripadnosti skupini in spodbujali prijateljske odnose, prek katerih otroci utrjujejo pozitivno samopodobo.

Počitniške aktivnosti v sklopu uličnega dela so dragocene za otroke, ki so veliko časa prepuščeni samim sebi, zato bomo program ponovili tudi prihodnje leto. Naša interna evalvacija je pokazala, da je to smiselno ponoviti ob povečani komunikaciji z ostalimi organizacijami oziroma zavodi znotraj četrtne skupnosti Polje. Tako bomo vsi bolj seznanjeni z vsemi dejavnostmi, ki so predvidene v času počitnic, sami pa bomo programske aktivnosti lažje načrtovali in jih uskladili s pričakovanim številom otrok.

Poletne ulične počitnice v Celovških dvorih (1. 7.–5. 7. 2024)

Počitniški teden v Celovških dvorih je bil poln družabnih, športnih in ustvarjalnih aktivnosti, ki so otroke spodbudile k sodelovanju in sproščnemu druženju. Varstvo je v tednu dni združilo raznolike aktivnosti, kot so družabne igre (Halli Galli, Enka, Mikado, Dobble), športne igre (nogomet, košarka, dirkanje s kolesi) in ustvarjanje (risanje, izdelovanje zapestnic). Poseben poudarek je bil na sproščnem preživljanju počitnic, pogovorih o čustvih in ustvarjanju skupnosti. Program je bil dinamičen in prilagojen potrebam otrok, vključil pa je tudi praznovanje rojstnega dne in razreševanje konfliktov (npr. pretep med bratoma). Kljub manjši udeležbi zadnje dni zaradi odhodov na počitnice je bil teden uspešno zaključen z občutkom povezanosti in varnega okolja za vse otroke.

Uličnih počitnic v Celovških dvorih se je skupaj udeležilo 110 otrok.

Poletne počitnice v soseski Polje (1. 7.–5. 7. 2024)

Ulične počitnice v Polju so kljub manjšemu številu otrok (5–7 na dan) zaradi odhodov v tujino in praznega naselja poleti potekale uspešno in z veliko navdušenja otrok. Dejavnosti, kot so ustvarjanje zapestnic, ples z *Just Dance*, modna revija, lov na zaklad, ustvarjanje z glino in filmski dan s kokicami, so otrokom omogočile kreativno izražanje in sproščeno druženje. Načrtovane aktivnosti so bile prilagojene sproti glede na želje in starost otrok, vedno pa je bila na voljo tudi alternativa, kot so družabne igre (Enka, Mikado, Človek ne jezi se) ali igre na prostem. Program je uspešno spodbujal kreativnost in razvoj socialnih veščin. Cilj zagotavljanja kakovostnega časa za otroke na ulici je bil v celoti dosežen.

Uličnih počitnic v Polju se je skupaj udeležilo 30 otrok.

2.7.1.2. PROGRAM ZA STARŠE

V zadnjih desetletjih se je zavedanje o pomembnosti zgodnjega obdobja otroštva na otrokov osebnostni, moralni, kognitivni in socialno-čustveni razvoj močno okrepilo. Prva leta življenja, ko se možgani najintenzivneje razvijajo, predstavljajo najbolj kritično obdobje za oblikovanje mehanizmov čustvenega odzivanja, regulacije neprijetnih čustev in strategij spopadanja s stresom – mnogi strokovnjaki navajajo »prvih 1000 dni« kot najbolj ključno obdobje za otrokov nadaljnji razvoj. Skrb za kvaliteten razvoj otrokovih možganov v tem najpomembnejšem obdobju dokazano deluje preventivno proti vedenjskim težavam in psihološkim stiskam otrok vse do odraslosti. Poleg tega se navezanost med otrokom in prvo pomembno odraslo osebo, ki je najpogosteje mati, se razvija od rojstva pa vse do smrti. Prav zato so podpirne storitve med nosečnostjo, obporodnem in poporodnem obdobju ključnega pomena za zdrav razvoj otrok in njihovo dobrobit.

Za dobrobit in podporo matere v občutljivem poporodnem obdobju izvajamo celo vrsto dejavnosti, ki krepijo vez med materjo in njenim otrokom, jo spodbujajo, učijo in opolnomočijo. Starševski program psihosocialne pomoči (predavanja, skupinski in individualni pogovori, svetovanja) smo tudi letos nadgradili ter v največji meri prispevali k izboljšavi splošnega počutja mater in posredno njihovih otrok.

Kazalniki – načrtovane in izvedene aktivnosti v obdobju 1. 1. do 31. 12. 2024

Št.	Dejavnost	Načrtovano število aktivnosti v letu 2024	Načrtovano skupno število obiskov v letu 2024	Izvedeno število aktivnosti (1.1. – 31. 12. 2024)	Izvedeno število obiskov/udeležencev (1.1. – 31. 12. 2024)
1	Pedokinetika*	120	1200*	98	980*
2	Poporodni pilates z dojenčki*	56	480*	104	782*
3	Joga za nosečnice	56	550	76	459
4	Tečaj masaže dojenčka*	8	32*	12	96*
5	Kava z nosilkami*	7	80*	11	176*
6	Fun Little Gym	30	240*	25	160
7	Tečaj prve pomoči za dojenčke	*	*	8	128*
8	Svetovalnica za dojenje	30	90	13	13
9	Aktivni očki	15	90	4	24
	Skupaj:	326	2762	351	2818

*število udeležencev je skupno število udeleženk in dojenčkov oz. malčkov

Pedokinetika®

Pedokinetika je razvojni koncept, ki pripravi možgane na sinhrono pot usklajevanja leve in desne polovice. Odpira poti razvoja preko razvojnih funkcionalnih prijemov, ki staršu pokažejo primerno spodbudo. Otroku se dviguje notranja motivacija in v resnici dosega vedno višje cilje ter tako napreduje v svojem razvoju. S konceptom uspešno napreduje vse več otrok, ki imajo po klasični obravnavi številne "nepravilnosti" in "zaostanke" v razvoju.

Razvojni koncept stika in negovanja dojenčka na Feldenkraisov način temelji na delu in razvoju Andreje Semolič, ki ga razvojno utemeljuje in razvija skozi integracijo 20-letnih izkušenj povezovanja znanj akademskega študija z izkustveno prakso reorganizacije telesne mase /fizične, čustvene duhovne/ na osnovi dejstev gravitacije in njenih vplivov skozi fiziologijo in biomehaniko. Integracijo inovativno utemeljuje skozi kineziologijo, nevrobiologijo in temeljnimi vzvodi Feldenkrais® metode. Od l. 2011 nosi evropski certifikat in je vodilna izvajalka pedokinetike v Mali ulici.

Na lekcijah razvojno gibalnih uric preko gibanja in dotika mamice pod strokovnim vodstvom povezujejo zakone težnosti, biomehanike, anatomskega, fiziološkega in psihološkega razvoja človeka. S pedokinetiko mamice ozavestijo svojo funkcionalnost in spoznajo, da je vse, kar naredijo, dobro – če vedo, kaj delajo in kako to delajo. Pedokinetiko smo izvajali tedensko v štirih ali petih terminih, dodatno pa smo izvajali še uvodne ure za zainteresirane mame. V prvem polletju 2024 smo zabeležili 316 obiskov mamic z dojenčki, kar je manj od načrtovanega. Zaradi upada obiskovalk ter razhajanj v konceptu in načinu pomoči mladim mamicam smo se odločili, da v drugem polletju s pedokinetiko ne nadaljujemo in poiščemo alternativno dejavnost oz. uskladimo ponudbo z izvajalko pedokinetike.

Razvojno-gibalne urice za dojenčke

Namesto pedokinetike smo jeseni uvedli razvojno-gibalne urice za dojenčke, ki jih vodi učiteljica in specialistka za gibalni razvoj dojenčkov do 1. leta, Ina Orsog. Srečanja potekajo ob četrtnih ob 9:30 (za skupino "Kobacači"), 10:30 (za dojenčke starejše od 1 meseca) in 11:30 (za dojenčke starejše od 4 mesecev). Razvojno-gibalne urice za dojenčke so namenjene učenju staršev o optimalnem rokovanju z dojenčkom skozi različne vaje in usmeritve. Gibalni vzorci, ki jih dojenček osvoji do prvega leta starosti, pomembno vplivajo na njegovo nadaljnje gibanje in koordinacijo. Program je imel dober odziv, vse skupine so bile polne.

Poporodni pilates z dojenčki

Vadbo izvajamo po načelih knjige Ustrezna vadba po porodu (T. Želj) in je namenjena mamicam najmanj tri mesece po porodu. Poleg osnovnih, varnih in pravilnih stabilizacijskih vaj, prilagojenih mamicam po porodu, skozi vadbo sprostimo ramena, vrat in hrbet z masažnimi žogicami, poskrbimo za pravilno aktivacijo mišic medeničnega dna. Pilates mamicam na prijazen način pomaga ponovno vzpostaviti stik s svojim (spremenjenim) telesom, ga vzljubiti in ga ponovno spraviti v formo. Vadbo izvaja certificirana vaditeljica pilatesa, zaradi velikega zanimanja se je izvajal dvakrat tedensko. Vadba z dojenčki je namenjena mamicam z dojenčki, starimi vsaj tri mesece, pa do enega leta, ko mamice zaključijo s porodniškim dopustom. Gre za kombinacijo pilatesa, joge in dinamičnega raztezanja. Kadar so dojenčki umirjeni ali spijo, vadbo zaključimo še s kratko meditacijo. Interes za udeležbo je bil izjemen, zato smo podvojili število izvedb in s tem tudi obiska.

Joga za nosečnice

Joga za nosečnice se je izvajala enkrat tedensko za nosečnice po 12. tednu nosečnosti pa vse do poroda. Vaje, ki jih izvaja certificirana vaditeljica joge in pilatesa za nosečnice, obsegajo tako fizične in dihalne vaje kot umiritvene tehnike, vizualizacijo in pripravo na porod. Vadba poteka v jutranjem oz. večernem času, ko je družinski center zaprt za zunanje obiskovalce, saj je v tem času več miru, nosečnicam, ki so večinoma še v službi, pa zgodnejša oz. večerna ura tudi bolj ustreza. Z vadbo za nosečnice privabljamo bodoče obiskovalke Male ulice in jih seznanjamo z ostalo ponudbo dejavnosti, hkrati pa vadba izven delovnega časa pomeni tudi dodaten izkoristek prostora.

Tečaj masaže dojenčka

Redna masaža dojenčka omili krče in prebavne težave, dojenčka razgibava, pospešuje njegov krvni obtok, njegovo celotno presnovo, vpliva tudi na zdrav razvoj kože, miškulature in sklepov. Stranski učinki vsakodnevne masaže niso samo sproščenost otroka in optimalen razvoj, mamici so podarjene tudi mirne noči. Redno masirani dojenčki so bolj gibčni, dobro napredujejo, zadovoljni in zato manj jokavi in nemirni, lažje zaspijo in se več smeji.

Tečaj masaže dojenčka smo v letu 2024 izvedli dvanajstkrat, skupaj smo zabeležili **96 udeležencev** (mamic z dojenčki). Tečaj obsega štiri srečanja, sestavljena iz uvodnega predavanja in treh srečanj, kjer se mamice učijo prijemov in masaže na svojih dojenčkih. Tečaj vodi višja medicinska sestra Mojca Kurent.

Svetovalnica za dojenje

Ko pride do težav in izzivov pri dojenju, potrebujejo mame dober in hiter nasvet, kako rešiti nastale zagate. V Mali ulici je v ta namen vsak torek od 10. do 14. ure dežurna svetovalka za dojenje, na katero se lahko mamice obrnejo z vsemi vprašanji v zvezi z uspešnim vzpostavljanjem in ohranjanjem dojenja. Skupaj s svetovalko za dojenje raziskujejo načine, kako rešiti najpogostejše težave v zvezi z dojenjem ter, kako se jim v prihodnosti izogniti. Dojenje je namreč najbolj uspešno, kadar je mama sproščena, ko spozna svojo lastno moč in odgovore, ki jih že nosi v sebi. Do konca leta 2024 smo izvedli **13 svetovanj** za dojenje in prek individualne pomoči opolnomočili **13 mamic**.

Mamicam svetuje Aleksandra Klopčič, zakonska in družinska terapevtka ter svetovalka za dojenje. Je tudi avtorica knjige *Dojenje po prvem letu*.

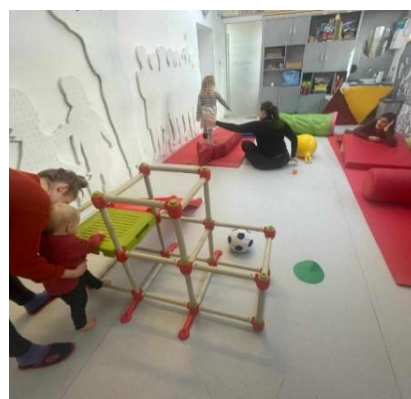
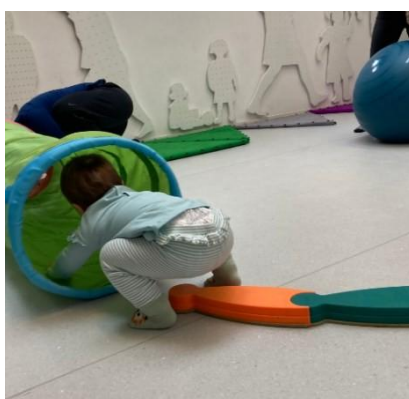
Tečaj prve pomoči za dojenčke in otroke

V letu 2024 smo izvedli **8 tečajev** Prve pomoči za dojenčke, ki se ju je skupaj udeležilo **65 staršev**. Starši so se podrobneje seznanili o različnih bolezenskih stanjih (vročinski krči, epileptični napad, alergijske reakcije - anafilaksija, zastrupitve) in o poškodbah (osnovni pristop do poškodovanega ABCD, stanje zavesti, padci, krvavitve, opekline, tujki v dihalnih poteh, utopitve, najpogostejše napake pri (ne)ukrepanju).

Teoretičnemu uvodu je sledil še praktični del (oživljanje, reševanje dihalne stiske, delo z defibrilatorjem), kjer so se starši seznanili s temeljnimi postopki oživljanja, s pravilno tehniko umetnega dihanja in zunanje masaže srca ter rokovanja z defibrilatorjem. Opažamo, da starše takšne teme zanimajo, saj vselej veliko sprašujejo, tako da jim pogosto zmanjka časa. V prihodnje velja razmisliti o daljši obliki tečaja.

Fun Little Gym

Fun Little Gym je namenjena malčkom in predšolskim otrokom, ki ne obiskujejo vrtca ali pa ga obiskujejo v popoldanskem času, in njihovim staršem. Ker je veliko udeležencev tujcev, telovadba poteka v dveh jezikih, slovenščini in angleščini. Telovadbo vodi ena izmed zaposlenih sodelavk, Ines Zagoranski, izkušena vaditeljica vadb za otroke. Fun Little Gym gibalnica je zelo popularna, saj poleg fizične aktivnosti s skupno aktivnostjo pomembno krepí vez med otrokom in staršem. V letu 2024 smo skupaj zabeležili **160 udeležencev** (otrok s starši).

Kava z nosilkami

Nositi otroka v naročju je ena najbolj prvinskih in preprostih stvari. Ne samo, da je nošenje praktično, bližina tudi krepí stik med materjo in otrokom, otrok je bolj miren in zadovoljen. Za varno uporabo nosilke je pogosto potrebno nekaj vaje in izkušenj, ki jo lahko mamice z dojenčki dobijo prav na Kavi z nosilkami. Gre za dogodek, ki je namenjen spoznavanju različnih načinov nošenja otroka ter prednosti in slabosti posameznega načina. Mamice si izmenjajo nasvete, se seznanijo z različnimi vrstami nosilk in trakov, spoznajo trike za nošenje otroka pozimi in v neobičajnih situacijah, v miru spišejo kavico ... dojenčki in malčki pa se pri tem v prostorih družinskega centra igrajo. Kavo z nosilkami smo letos izvedli enajstkrat, skupaj se nam je pridružilo **176 mamic z dojenčki**.

Aktivni očki

S programom "Aktivni očki" želimo spodbuditi in opolnomočiti očete v njihovi vzgojni in starševski vlogi. Cilj programa je, da otrok preživi več (kvalitetnega) časa z očetom, da oče postane popolnoma enakopraven skrbnik otroka in aktiven vzgojitelj. Dejavno vključevanje očetov v družinsko življenje in skrb za otroke je dobro za vse, saj:

- očetom prinaša več zadovoljstva v življenju, manj stresa in konfliktov, večjo osebno rast in boljše odnose;
- materam nudi več možnosti za poklicni razvoj, ekonomsko neodvisnost, bolj enakopravno sodelovanje na trgu dela in več prostega časa;
- otrokom nudi boljši socialni, emocionalni in kognitivni razvoj ter boljše zdravje;
- očetje ozavestijo pomembnost kvalitetnega preživljanja prostega časa z otrokom,
- se opolnomočijo v tolikšni meri, da njihova vloga postane naravna in samoumevna,
- dobijo ideje, kaj (in zakaj) početi z otrokom,
- soustvarjajo vsebine na socialnih omrežjih in s tem promovirajo (lastno) pomembno vlogo očetov v otrokovih zgodnjih letih.

Raznovrstne programske aktivnosti (*Kuharski dnevi z očkom; Izlet v gozd z očkom; Delavnica Moj oči zna popraviti!; Vrtnarjenje z očkom na vrtu na Rakovi jelši*), ki spodbujajo aktivno participacijo očetov, so v preteklosti v veliki meri potekale na vrtu na Rakovi Jelši. Tudi letos smo delavnice tematsko navezali na Vrtišče, kjer se je Borisu in Luki pridružilo 24 otrok. Aktivnosti bomo ohranili in jih nadgradili v okviru novega projekta Erasmus+ (KA2). Po zgledu naših *Zamislic* bomo pripravili nabor igrivih aktivnosti, ki bodo starše (še posebej očete) z majhnimi otroki spodbujale k preživljanju skupnega časa na igriv in kvaliteten način.

Posebni dogodki

MATERINSKI VEČER (24. MAREC)

Na predvečer materinskega dne, 24. 3. 2024, smo v družinskem centru Mala ulica ob 18.30 uri priredili materinski večer. Večer sta nam v latinskoameriških ritmih popestrila Urban Lutman in Matija Koritnik iz skupine Batista Cadillac. Druženja se je udeležilo 28 mam, ki so idejo pohvalile in izrazile zanimanje za podobne dogodke v prihodnosti.

Mamice se na porodniškem dopustu pogosto soočajo z intenzivnimi obveznostmi in izzivi, ki jih prinaša skrb za novorojenčka. Čeprav je ta čas dragocen in edinstven, je prav tako pomembno, da si vzamejo čas zase in za sproščeno druženje. Ob obeleževanju 25. marca, dneva, posvečenega vsem mamicam, bomo v družinskem centru Mala ulica tudi letos priredili materinski večer z glasbo v živo, pijačo in prigrizkom. Z glasbenimi večeri, namenjenimi samo mamicam in njihovim prijateljicam, želimo spodbujati sproščanje, druženje in izmenjavo izkušenj. Tako pomagamo prepričati občutke osamljenosti in stresa, ki pogosto vodijo v popородno depresijo. Zadovoljna in spočita mamica lažje skrbi za svojega otroka in uživa v vlogi materinstva, kar dolgoročno prinaša številne koristi celi družini.

2.7.2. PROGRAMI PSIHOSOCIALNE POMOČI ZA STARŠE IN OTROKE

Razširjenost težav v duševnem zdravju se je v Sloveniji in tudi drugih razvitih državah povečevala že v zadnjem desetletju. Stiske otrok, mladostnikov in staršev pa so se v času med **epidemijo Covid-19** zaradi spremenjenega načina življenja (socialna izolacija in osamljenost, šolanje na daljavo, delo na domu) še povečale, pri čemer strokovnjaki opozarjajo, da se je s tem razkril vrh ledene dobe, ki smo jo kot družba predolgo časa ignorirali. Čeprav podatki in raziskave kažejo na **naraščanje števila otrok in mladostnikov s težavami v duševnem zdravju** (pomanjkanje koncentracije, hiperaktivnost, anksioznost, depresija, motnje hranjenja in vedenjskih težav), pa se po drugi strani vse bolj kot **problem** kažejo **dolge čakalne dobe na psihološko pomoč otrokom v stiskah in pomanjkanje preventivnih programov za otroke na področju psihosocialnega zdravja otrok.** To izpostavlja tudi v začetku leta 2018 sprejeta **Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028**, ki v ta namen predvideva **širše ukrepanje več sektorjev in politik** za zmanjšanje bremena duševnih bolezni. Strokovnjaki ugotavljajo, da sta preventiva in zgodnje odkrivanje težav v duševnem zdravju še vedno deležni premalo pozornosti, zlasti ob upoštevanju velikih socialnih in gospodarskih posledic.

V Mali ulici se zavedamo, da skrb za duševno zdravje družbe temelji na dobrem duševnem zdravju otrok in mladih. Pomembni odnosi v družini so ključni za razvoj vsakega otroka, zaradi česar je treba pripraviti preventivne programe, ki so utemeljeni na družini s poudarkom na krepitvi odnosov, komunikacijskih veščin in empatije ter na podpori in pomoči pri vzgoji. Zagotavljanje varnega in spodbudnega okolja, ki preprečuje duševne težave v otroštvu, je naložba družbe. Z izvajanjem programov psihosocialne pomoči si bomo še naprej prizadevali za zmanjševanje čustvenih stisk otrok in njihovih družin. V sklopu vsebin programov **psihosocialne pomoči otrokom in njihovim družinam, ki smo jih v letu 2023 nadgradili s programskimi aktivnostmi za starše**, kot so *Strokovnjak na obisku* in *Klepetalnica za očke (skupina za očete)*, bomo še naprej pomembno prispevali **k promociji duševnega zdravja in preventive duševnih motenj za otroke in njihove družine** (opolnomočenje starševskih oz. vzgojnih kompetenc, zmanjševanje anksioznosti, vedenjskih in čustvenih težav, stisk, ipd..).

Vlaganje v krepitev zdravja je stroškovno upravičeno in učinkovitejše. Hkrati te vsebine krepijo šolsko uspešnost in zmanjšujejo predčasno končano šolanje in posledično finančno nesamostojnost posameznikov v odrasli dobi, zvišujejo kakovost njihovega življenja in omogočajo boljše začetke generaciji njihovih otrok.

V prihodnje bomo med programskimi aktivnostmi **okrepili vsebine za varovanje in promocijo duševnega zdravja med otroki** (IKT, e-duševno zdravje) v **dobi digitalnih medijev** s ciljem preprečevanja nekemičnih zasvojenosti (igranje računalniških iger, igranje iger na srečo, družabna omrežja). Da bi kar najbolje zagotovili **zaščito in varnost otrok v digitalnem okolju**, si bomo prizadevali ozaveščati in usposobiti otroke, starše, skrbnike ter druge osebe, ki pri svojem delu z otroki uporabljajo digitalno tehnologijo, za varno rabo IKT in drugih digitalnih medijev. Ob pretiranem preživljanju časa pred zasloni telefona in računalnika se je še dodatno okrepil naraščajoči trend predebelih otrok. Posledice prekomernega sedenja in zasvojenosti z videoigrami ter z družbenimi omrežji, ki se jim pridružujejo še drugi negativni pojavi, kot so nezdrava prehrana, pomanjkanje socializacije in komunikacije, so zaskrbljujoče in močno vplivajo na telesni in duševni razvoj otrok.

2.7.2.1. PROGRAM ZA OTROKE

DINO ŠOLA

Vedenjske motnje spadajo med najpogostejše težave otrok in mladostnikov na področju duševnega zdravja. Vodijo lahko v veliko obremenitev tako družinskega življenja kot šolskega okolja in predstavljajo oviro za otrokov nadaljnji zdrav psihosocialni razvoj. Otroci, ki kažejo vedenjsko motnjo v zgodnjem otroštvu, pogosteje predčasno zapuščajo šolanje ali so pri tem manj uspešni, kot bi bili lahko, v obdobju odraščanja pogosteje prihajajo v stik s policijo, v odraslosti so pogosteje finančno nesamostojni, pogosteje razvijejo delikventna vedenja in boleznin odvisnosti. Ker otroci in mlajši mladostniki s takšnim vedenjem predstavljajo veliko obremenitev svojim staršem in bližnjim, je pomembno, da razvijamo oblike pomoči, ki lahko tovrstna vedenja prekinjajo, vzpodbujajo prosocialno vedenje otrok, jih učijo izražanja svojih čustev in stisk z besedami ter otroku omogočijo drugačno pot odraščanja. Raziskave namreč potrjujejo, da je vedenjske motnje v zgodnjem obdobju odraščanja mogoče preprečevati in zmanjševati.

Mala ulica kot edina institucija v Sloveniji izvaja Dino šolo, program čustvenega opismenjevanja in treninga socialnih veščin za otroke od 4. do 8. leta starosti. Program je namenjen krepitvi čustvenega, socialnega in kognitivnega razvoja otrok ter preprečevanju in zmanjševanju vedenjskih težav otrok.

Dino šola je eden izmed programov v sklopu Neverjetna leta, namenjen majhni skupini otrok (6) v starosti od 4 do 8 let. Program je tako kot treningi starševstva visoko strukturiran in temelji na socialnih igrarh ter prosti igri, kjer moderatorica implementira usvojene vsebine v skupinsko dinamiko, način komunikacije in vzpostavljanje odnosov. Uporaba lutk v pogovoru je pomembna za bolj sproščeno, odprto komunikacijo in lažje vživljanje v probleme drugih. Program krepi občutek empatije, prepoznavanje lastnih čustev in čustev drugih ter (primerne) načine izkazovanja in obvladovanja čustev. Program izvaja več zaposlenih in zunanjih sodelavcev.

Otroci se v Dino šoli učijo:

- razumevanja in upoštevanja pravil,
- razumevanja lastnih čustev in zmožnost empatije,
- učinkovitega reševanja problemov,
- obvladovanja jeze,
- kako biti prijazen in kako sodelovati v skupini,
- kako uporabljati umirjen način govora za izražanje čustev in idej.

Z vključitvijo otrok v Dino šolo želimo omogočiti:

- psihosocialno pomoč otrokom in staršem ter izboljšanje komunikacije in odnosov v družini;
- razvijanje socialnih veščin in čustvene kontrole pri otrocih;
- izboljšanje pripravljenosti otrok na učenje in reševanje problemskih situacij;
- izboljšano samopodobo vseh članov družine.

Dolgoročno program vpliva na boljšo zmožnost čustvene regulacije, zmanjšuje vedenjsko problematiko, preprečuje hujše vedenjske motnje pri otrocih z več tveganji, krepi trdnejše odnose v družini in večjo povezanost med družinskimi člani ter izboljšuje samopodobo vseh družinskih članov.

“

»Želela bi izraziti svoje navdušenje in hvaležnost nad izobraževalnimi delavnicami, ki potekajo v Mali ulici. Z mojem sva najprej obiskovala šolo za starše Neverjetna leta, kjer sva prejela veliko koristnih napotkov in praktičnih nasvetov, ki so nama olajšali vzgojo otrok. Kasneje smo v Dino šolo vključili še hči. Program in način izvajanja Dino šole nas je zelo navdušil. Vse prepogosto se namreč premalo pozornosti posveča otroškemu čustvovanju in pogovoru o njihovih občutenjih in ustreznih načinih izražanja čustev. Vse to so veščine, za katere se pogosto pričakuje, da jih otroci obvladajo, ne da bi jih o tem sploh poučili. Dino šola s svojim programom na otrokom prijazen in razumljiv način tematiko otrokom približa in jih uči ustreznega izražanja čustev, kar jim pomaga pri vsakodnevnem funkcioniranju. Hči je šolo obiskovala z velikim veseljem in se je zelo veliko naučila. Mnogo zaslug gre pri tem, poleg dobro zamišljenega programa, tudi predanim strokovnim sodelavcem iz Male ulice, ki v program vlagajo zelo veliko truda in ga izvajajo z zelo veliko dobre volje, potrpljenja in pozitivne naravnosti ter znajo prisluhni potrebam otrok in jih tudi naglasiti. Zaradi vsega omenjenega sem zelo hvaležna za obstoj Dino šole in Neverjetnih let in tudi za dejstvo, da so vse te dragocene vsebine na voljo brezplačno. Kakor tudi varstvo za otroke v času izobraževanja za starše. Mislim, da so tovrstni programi izjemnega pomena za starše, otroke in s tem za celotno družbo in da je zelo pomembno, da se z njimi nadaljuje.

Iskrena hvala vsem, ki sodelujete pri Dino šoli in Neverjetnih letih v Mali ulici.«

”

Z zmanjševanjem pogostnosti vedenjskih težav v adolescenci posledično vpliva zmanjševanje nasilja, zlorabe drog, manj predčasnih opustitev šolanja in zaključitev šolanja s nižjo izobrazbo glede na posameznikove sposobnosti ter višje akademske dosežke otrok. Program dolgoročno vpliva na utrjevanje čustvene in socialne kompetentnosti otrok v družbi ter k večjemu telesnemu in duševnemu blagostanju družbe kot celote; posebej po razširitvi na paralelne programe za učitelje, kjer bo mogoče tovrstne kompetence prenesti na vse otroke.

Za udeležbo v programu je izkazanega izredno veliko zanimanja, vendar je zaradi številčne omejitve izvedbe (v eno Dino šolo je vključenih samo 6 otrok, šola traja 18-20 tednov) čakalna lista dolga. Oktobra 2023 smo pričeli z izvajanjem 2 skupin Dino šole (financirani iz sredstev MDDSZEM), v katere smo skupaj vključili 12 otrok. V izvedbo sta bili kot pomočnici vključeni tudi dve strokovnjakinji iz Psihiatričnega oddelka Pediatrične klinike v Ljubljani, ki sta se usposabljali za izvedbo Dino šole na kliniki. Obe skupini sta se zaključili aprila 2024.

Eno skupino smo pričeli izvajati januarja in se je zaključila junija 2024. Jeseni smo pričeli z izvajanjem treh Dino šol, v katere je skupaj vključenih 18 otrok. V letu 2024 je bilo v Dino šolo skupno vključenih 36 otrok.

2.7.2.1. PROGRAM ZA STARŠE

Vzgoja otrok – vse večji izziv staršev v današnjih časih

V zadnjih desetletjih smo priča spremembam v pojmovanju otroštva, vzgoje in starševskih funkcij nasploh. Ob vse večji pluralizaciji in individualizaciji življenjskih potekov, skrbnem načrtovanju starševstva in odlašanju z njim do doseganja želenih objektivnih in subjektivnih pogojev (Ule in Kuhar, 2003) je sodobna družina postala vse bolj pozorna do blaginje otrok, kar se označuje z izrazoma odgovorno starševstvo in protekcijsko otroštvo. Spekter starševskih in družinskih nalog ter odgovornosti se krepi, ob splošnem intenziviranju tako službenih kot družinskih obveznosti, nalog, zahtev in odgovornosti pa narašča negotovost staršev glede ustrezne vzgoje. Sodobni starši se pogosto znajdejo pred dilemami, kako vzgajati, poleg tega postaja čas, ki ga družina preživlja skupaj, vse bolj razdrobljen, saj so starši vse bolj ujeti v primež dolgih delovnih urnikov.

Otroci so potencialno ranljiva skupina sama po sebi, saj ne morejo vplivati na svoje življenjske okoliščine, epidemija koronavirusa pa je v preteklih letih radikalno in z neverjetno hitrostjo spremenila življenja otrok in njihovih družin: povečujejo se neenakosti med družinami, medvrstniški odnosi se vse bolj odvijajo na družabnih omrežjih, mobilni telefoni in računalniki pa vse bolj nadomeščajo čas, ki so ga otroci včasih preživeli ob druženju in v naravi. Otroci postajajo staršem in tudi učiteljem vse večji izziv, zato potrebujejo starši, nadomestni starši in vzgojitelji več orodij, kako usmerjati otrokovo vedenje. Poleg tega so se neenakosti v ranljivosti na **področju duševnega zdravja oz. psihološke obremenjenosti** v ekonomsko, socialno in zdravstveno deprivilegiranih okoljih še poglobile. Za otroke iz ranljivih skupin družin je pogosto zelo obremenjujoč tudi šolski prostor, saj šolska neuspešnost otroka ne zaznamuje zgolj na šolskem področju, temveč tudi vodi v šibko samopodobo in pogosto v stigmatizacijo med vrstniki.

Ohranjanje dobrega počutja in psihosocialnega zdravja otrok je izjemnega pomena, sploh ob zavedanju, da se Slovenija v mednarodnem merilu na tem področju ne umešča med najboljše države¹. Področje zdravja je tudi eden od petih stebrov predloga **Priporočila Sveta o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke².**

Iz vsega navedenega smo program za starše že v preteklih letih močno okrepili in razširili, še posebej takrat, ko so starši ob povečanih potrebah v času pandemije bistveno več časa preživeli doma z otroki, ob delu in šolanju od doma. Ob zaznanem porastu duševnih stisk bomo svoje delo s področja izvajanja programov psihosocialne pomoči za starše in otroke v letu 2023 še nadgrajujemo. Prav tako bomo še naprej nadaljevali z individualnim telefonskim ali spletnim svetovanjem in podporo vsem zainteresiranim staršem.

1 Gromada, A, Rees, G in Chzhen, Y. Worlds of influence: understanding what shapes child well-being in rich countries. Unicef, Office of Research-Innocenti. [Elektronski] 2020. <https://www.unicef-irc.org/publications/1140-worlds-of-influenceunderstanding-what-shapes-child-well-being-in-rich-countries.html>.

2 EC. Child guarantee for vulnerable children. European Commission. [Elektronski] 2021. [Navedeno: 2. Februar 2023.] <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1428&langId=en>.

TRENINGI STARŠEVSTVA NEVERJETNA LETA ZA STARŠE OTROK OD 3. DO 8. LET

Program **treningov starševstva Neverjetna leta** je namenjen krepitvi čustvenega, socialnega in kognitivnega razvoja otrok ter preprečevanju in zmanjševanju vedenjskih težav otrok. Starši (in v podobnih programih za učitelje tudi vzgojitelji/učitelji) na treningih razvijajo veščine kot uporabna orodja, urijo se v opazovanju otroka in njegovih čustvenih stanj, se učijo razumeti otrokova vedenja in prepoznavati, kako se v posameznih situacijah v življenju učinkovito odzvati. S spremembami v svojih pristopih starši spreminjajo ravnanja otrok, ki s tem napredujejo v čustvenem dozorevanju, razvijajo socialno želeno vedenja in krepijo pozitivno samopodobo. **Pozitivno starševstvo** krepí vez med otrokom in starši, deluje zaščitno in izboljša že nastalo težavno vedenje otrok, s čimer se spodbuja in omogoča bolj varno in zdravo odraščanje otrok.

V program se vključijo bodisi starši otrok, ki se srečujejo s težavnim vedenjem svojih otrok (ki že bili obravnavani s strani zdravstvenih oz. svetovalne institucij ali so vanje napoteni), bodisi starši, ki si želijo izboljšati in nadgraditi svoje starševske kompetence. Treningi starševstva Neverjetna leta, ki so široko dostopni staršem po številnih državah po svetu in staršem na enostaven, razumljiv in prijazen način predstavljajo veščine pozitivnega starševstva, dokazano **zmanjšujejo slabo ravnanje staršev z otroki in krepijo veščine pozitivnega starševstva, zmanjšujejo vedenjske težave otrok, povečujejo otrokove socialne kompetence, čustveno regulacijo in sposobnost učinkovitega reševanja težav.**

Treningi starševstva potekajo v skupini 10-12 staršev enkrat tedensko po dve uri. V posameznem sklopu je 15 srečanj, ki so za starše brezplačni. V času treningov starševstva organiziramo tudi varstvo otrok.

Prav **dolgotrajnost treninga je ena izmed prednosti programa**, ki staršem omogoča ponotranjenje veščin, saj je cilj obravnave trdna in trajna sprememba vedenja. Teme programa srečanj si sledijo hierarhično in temeljijo na piramidi starševstva (slika 1 spodaj), ki zajema najpomembnejše veščine oz. načine spodbujanja pozitivnega vedenja pri otroku. Programi temeljijo na gradnji dobrega odnosa z otrokom prek usvajanja drobnih vsakodnevnih malenkosti, z uporabo veščin, kot npr. kako s pozitivno pozornostjo, pohvalo, dati navodila in ustvariti rutino, da otroci začnejo sodelovati.

V programu treningov starševstva se starši srečujejo **v skupini z dvema usposobljenima voditeljema**. V skupini imajo priložnost, da v prijetnem, sodelovalnem vzdušju razvijajo nove strategije za uravnavanje vedenja svojih otrok. **Delo v skupini vključuje postavljanje individualnih ciljev, igre vlog, samorefleksijo, povratne informacije s strani voditeljev in domače aktivnosti**. Voditelja predvajata učne posnetke, ki spodbujajo razpravo v skupini, izmenjavo idej in reševanje problemov. Starši na vsakem srečanju dobijo povzetek obravnavane teme, aktivnosti, ki jih vadijo doma z otrokom in kratke zapiske z najpomembnejšimi točkami. **Eden od nepogrešljivih delov programa je tudi medsebojna pomoč in vzpodbuda med starši znotraj skupine**. Mnogi starši poročajo, da jim je prav odkritje, da imajo podobno zahtevne izzive z otroki tudi drugi starši, in pozitivne izkušnje drugih pri uporabi priporočenih veščin pomagalo do sprememb pri sebi in pri ravnanju s svojimi otroki. **Pomemben del srečanj zato predstavljajo prav delitve izkušenj o uporabi posameznih**

veščin s svojim otrokom med posameznimi srečanji. Starši odkrivajo, zakaj je potrebno, da so veščine prilagojene otrokovi starosti in njegovim razvojnim zmožnostim, izboljšujejo se v prepoznavanju otrokovih doživljanj. Odkrivajo načine, kako njihovo vedenje deluje na otroke, in se naučijo učinkovitih načinov, kako vzpodbuditi otroke k sodelovanju z drugimi, sočutju in tudi k učenju. **Veščine starševstva, ki se jih starši skupaj učijo, lahko predstavimo po sledečih področjih³:**

1. **Preživljati osebni čas z otrokom.** V prvih srečanjih se starši učijo o igri in posebnem času, namenjenem otroku. Otroka spremljajo, opazujejo in se vključujejo v njegovo dejavnost kot podporno občinstvo. Mnogi starši opažajo, kako vsakodnevnih petnajst minut take pozornosti začenja spreminjati njun odnos. Namesto dajanja navodil, učenja otrok, kako nekaj narediti ali neskončnega postavljanja vprašanj otroku, se starši urijo v opisovanju otrokovih dejavnosti, občutkov, vedenj in komentiranju tega, kar otrok počne. Otroka ovijajo v besede in s tem krepijo njegovo izražanje, besedni zaklad in razumevanje samega sebe.
2. **Spodbujanje primernega otrokovega vedenja z uporabo pohval in nagrad.** Starši se pogovarjajo o moči pohvale kot spodbude in o načinih, v katerih je ta lahko učinkovita pri krepitvi enostavnih in primernih vsakdanjih vedenj, kot je tiho igranje ali sledenje navodilom, ko jih postavijo prvič. Pogovarjajo se tudi o moči uporabe socialnih ali manjših materialnih nagrad.
3. **Postavljanje jasnih pričakovanj in zahtev.** Starši skupaj odkrivajo smiselnost ukazov in kako zmanjšati njihovo število ter kakšen način podajanja ukazov je najbolj učinkovit. Odkrivajo tudi, zakaj in kako otroku sporočati, kaj hočejo od otroka, in ne, česa nočejo. Na primer: »Prosim, govori tišje,« proti »Ne vpij.«
4. **Zmanjševanje neželenega vedenja prek uporabe posledic.** Pogosto se že ob redni uporabi zgornjih pristopov otrokovo vedenja začenja spreminjati. Če se otrokovo neprimerno vedenje pojavlja kljub uporabi vseh načinov podpore otrokovega pozitivnega vedenja, se starši učijo pristopov, kako in kdaj uvesti posledice njihovih vedenj. Spoznavajo dve vrsti posledic otrokovega neustreznega vedenja: logične in naravne. Odkrivajo razloge, zakaj in kdaj so posledice pomembne, kot tudi kakšne posledice so lahko učinkovite. Na primer, če se voda poliva iz banje, se kopanje zaključí, ali če otrok noče jesti večerje, ne bo sledila sladica.

Piramida starševstva ponazarja temelje oz. ključne principe vzgojnih pristopov, ki ustvarijo močno vez med starši in otroki. S slike piramide je razvidno, da pozitivno starševstvo temelji na učenju strategij, ki krepijo zeleno vedenje otrok, vzpodbujajo njihovo čustveno uravnavanje in krepijo njihovo prosocialno vedenje kot tudi njihove učne veščine. Z dobrimi in trdnimi temelji starši čutijo manjšo potrebo po discipliniranju neželenega vedenja (kar predstavlja zgornji deli piramide).

³ Webster-Stratton, C., Hancock, L., Briesmeister, J. M. & Schaefer, C. E. Training for parents of young children with conduct problems: Content, methods, and therapeutic processes. Handbook of parent training: Parents as co-therapists for children's behavior problems (2nd ed.). 98–152 (1998). Dostopno na: <http://incredibleyears.com/article/training-for-parents-of-young-children-withconduct-problems-content-methods-and-therapeutic-processes/>.

Vlaganje v programe, ki zmanjšujejo možnost slabega ravnanja z otroki, kot so programi zgodnje pomoči družinam z večjim tveganjem – tako imenovano partnerstvo z družino za zdravje in programi **starševstva Neverjetna leta so del priporočene strategije SZO** (Investing in Children, The European Child Maltreatment Prevention Action Plan 2015–2020). Stroškovna učinkovitost programov, usmerjenih v pomoč družini v prvih šestih letih otrokovega življenja, je namreč velika in dolgoročna, od 1 : 2,3 do 1 : 33 za programe pomoči družinam otrok z velikim tveganjem (MacMillan in sod., 2009). **Septembra 2017 je program Neverjetna leta Ministrstvo za zdravje RS uvrstilo med programe krepitve duševnega zdravja, ki jih omenjeno ministrstvo sofinancira, kar predstavlja pomemben mejnik njegove implementacije v slovenski prostor.** Pred tem se je program Neverjetna leta v Sloveniji od marca 2015 do oktobra 2016 pilotno izvajal s pomočjo finančne podpore Norveškega finančnega mehanizma.

Program »Neverjetna leta« je od začetka izvajanja v Sloveniji tesno povezan z avtorsko institucijo Incredible Years iz Seatla v ZDA in avtorico programa Carolyn Webster-Stratton. Vodja programa, dr. Marija Anderluh, je od začetka izvajanja programa vključena v Incredible Years European Network, ki je namenjena raziskovanju in podpori programu Neverjetna leta v Evropi. Ugledni strokovnjaki s strani omenjene mreže so redni gostje delavnic in konferenc v Sloveniji. Incredible Years European Network koordinira Kimberlee Schoecraft iz ZDA, ki v okviru projekta tudi izvaja izobraževanja in supervizije ter certificiranje izvajalcev v Sloveniji.

Zelo pomembno je vrednotenje programa, za kar uporabljamo postopke in instrumente, ki smo jih uvedli že v pilotnem projektu uvajanja treningov starševstva. Zajemajo uvodni intervju s starši, ki obsega vprašalnik o demografskih podatkih staršev in njihovih otrok ter naslednje diagnostične vprašalnike:

- Vprašalnik Lestvica starševstva (The Parentig Scale; Arnold in sod., 1993)
- Vprašalnik Eyberg Child Behaviour Inventory – ECBI, Eyberg in Picus, 1999)
- Lestvica duševnega blag ostanja (Warwick – Edinburgh Mental Wellbeing Scale – WEMBS, Tennant idr, 2007)
- Diagnostični intervju DAWBA (Goodman R)

Voditelji skupin so odgovorni za spodbudo sodelovanja staršev tudi pri evalvaciji. Starši izpolnijo vprašalnike pred začetkom, po koncu programa in šest mesecev kasneje. Podatki bodo ob koncu projekta statistično obdelani in predstavljeni strokovni javnosti.

Do konca leta 2024 smo izvedli 6 treningov starševstva Neverjetna leta za skupaj 72 staršev otrok od 3. do 8. leta starosti. Treninge vodita po dve samostojni strokovni sodelavki, ki sta usposobljeni za izvajanje treningov starševstva po programu Neverjetnih let in nekateri zunanji izvajalci. Tudi letos **smo trening starševstva Neverjetna leta izvajali v soseski Polje, kjer so zaznane vse večje potrebe po programih v podporo družinam.** V prvi polovici leta 2024 smo tam izvedli 1 trening starševstva *Neverjetna leta*, in sicer se je vseh srečanj, ki so potekala v prostorih knjižnice Polje, skupaj udeležilo 20 staršev. **Izvedbo treningov starševstva Neverjetna leta v soseski Polje financira Mestna občina Ljubljana.** Jeseni smo pričeli z izvajanjem treningov starševstva *Neverjetna leta* na Rakovi Jelši. V prostorih mestne četrtne skuposti Trnovo se je treningov starševstva udeležilo 9 staršev.

Z izvajanjem programa Neverjetna leta se v Sloveniji pridružujemo državam, ki se odločajo za aktivno politiko vlaganja v duševno zdravje otrok in sledijo najnovejšim znanstvenim dognanjem s tega področja ter priporočilom Svetovne zdravstvene organizacije, ki zaradi dokazanih kratko- in dolgoročnih koristi izvajanja tovrstnih programov za dobrobit otrok in družbe kot celote države poziva k njihovem uvajanju in uporabi.

TRENINGI STARŠEVSTVA NEVERJETNA LETA ZA STARŠE DOJENČKOV DO 12. MESECA STAROSTI

V letu 2022 smo treninge starševstva za starše otrok od 3. do 8. leta starosti nadgradili z izvajanjem **programa Neverjetna leta (*Incredible Years Baby Programme*), namenjenega staršem z dojenčki, ki so ob začetku treninga stari največ 4 mesece.** V ta namen smo predhodno izobrazili štiri strokovne sodelavke, ki so usposobljene za vodenje treningov starševstva *Moj neverjetni dojenček*. V letu 2024 smo izvedli 3 treninge starševstva za starše z dojenčki. Omenjenega programa, ki traja 12 tednov (2 uri na posamezno srečanje), se skupaj udeležilo 29 mamic z dojenčki.

Na srečanjih, ki jih vodita posebej za to usposobljeni voditeljici, so se starši urili v prepoznavanju dojenčkovih potreb in spoznavali načine, kako dojenčku z igro omogočiti čustveni, socialni, jezikovni, gibalni in intelektualni razvoj. Učili so se, kako dojenčku pomagati, da se bo počutil varno in ljubljeno. Z ogledom kratkih videoposnetkov, ki prikazujejo realne situacije staršev s svojimi otroki, so starši črpali izhodišča za nadaljnje pogovore. Vse večšine so starši v skupini preizkusili in jih vadili v družbi drugih staršev. Med preizkušanjem določenih vaj za razvoj grobe motorike in finomotoričnih spretnosti so se starši z dojenčki igrali, jim peli in izvajali 'bibarije', vsak teden pa za domače delo dobili list s tedenskimi aktivnostmi, ki so jih preizkusili med posameznimi srečanji.

Program Moj neverjetni dojenček **podpira starše pri razvijanju sledečih veščin:**

- Krepitev pozitivnega odnosa z dojenčkom;
- Igra z dojenčkom, ki krepi govorni, telesni in intelektualni razvoj;
- Uspešne metode pomiritve dojenčka;
- »Branje« dojenčkovih misli in prepoznavanje dojenčkovih potreb;
- Uvajanje čvrste hrane in otrokov odnos do hrane;
- Uspavanje dojenčka;
- Spoznavanje dojenčkovega temperamenta in osebnosti;

- Krepitev socialne mreže za starše;
- Krepitev starševske umirjenosti v stresnih situacijah ob otroku.

Čeprav je program visoko strukturiran, temelji na kolaborativnem pristopu – starše opolnomoči pri odkrivanju njihovega lastnega znanja o tem, kako z dojenčkom ravnati. Starše uči ustreznih odzivov in vzgojnih pristopov, ki kar najbolje podprejo vsa navedena področja dojenčkovega razvoja in mu omogočijo, da se razvija v podpornem in naklonjenem okolju, ki v polnosti podpira otrokov razvojni potencial.

»Program Moj neverjetni dojenček mi je med nosečnostjo predlagala kolegica in res sem vesela, da sem se zanj odločila. Na prijetnih in sproščenih druženjih sem spoznala res krasne ljudi, moja hčerka pa je tudi zelo uživala. Pohvalila bi voditeljici, ki sta srčni, razgledani in res topli osebi, tako da sem imela ves čas občutek, da sem na prijetni kavi s kolegicami. Čeprav smo iz različnih okolij, z različnimi družinskimi dinamikami in pogledi na starševstvo, ni bilo na srečanju nikoli obsojanja ali kakšnih vsiljenih "nasvetov". Vsaka je prišla do besede, bila slišana in (vsaj jaz menim tako) veliko odnesla tudi od izkušenj in razmišljanj drugih. S kolegico v Malo ulico od začetka programa s svojima otrokoma hodiva res pogosto, lahko bi rekla, da je to naša druga dnevna soba. Toplo priporočam.«

KLEPETKI

Zaradi strukture delovnika veliko žensk obdobje porodniškega dopusta dojema kot čustveno izjemno naporno obdobje. K temu največ doprineseta občutek osamljenosti v dopoldanskem času in čustveni stres nenehne uglasenosti na potrebe dojenčka. V času epidemije koronavirusa so se novopečene mamice dodatno soočale z izzivi, kako na varen način v času porodniškega dopusta najti družbo in strokovno podporo.

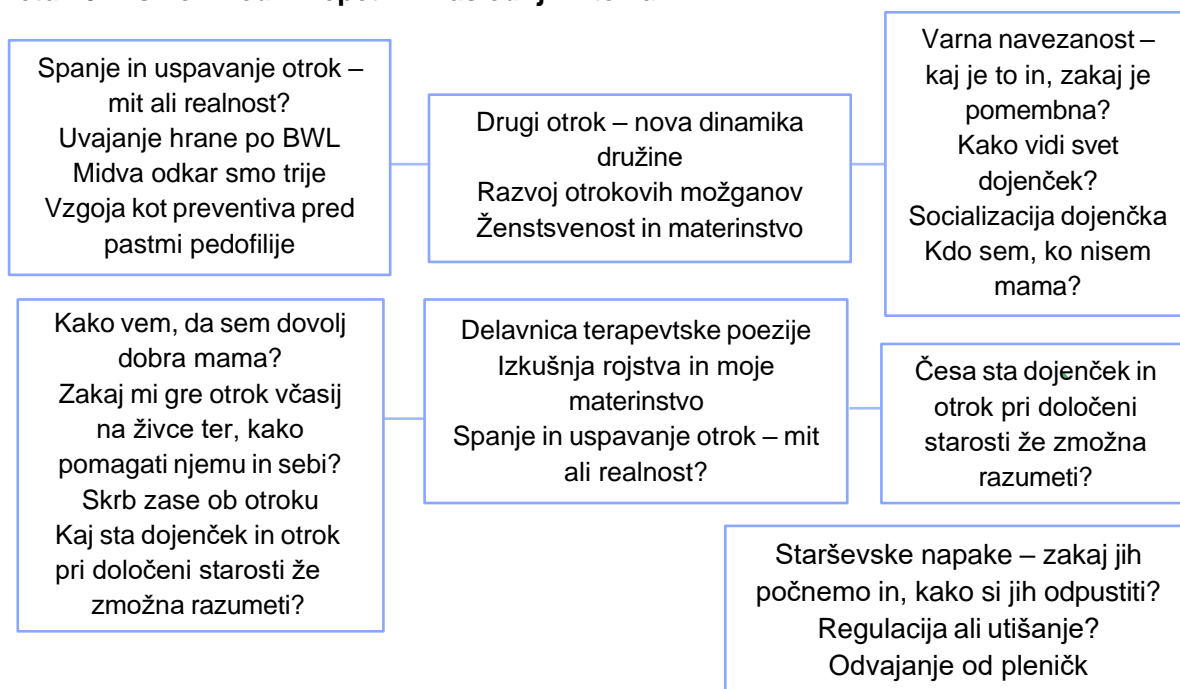
Klepetki kot skupinska oblika samopomoči predstavljajo učinkovito preventivo pred poporodno depresijo in drugimi stiskami, s katerimi se srečujejo mame v poporodnem obdobju. Neformalno vodena srečanja z zakonsko in družinsko terapevtko, ki na vnaprej najavljene teme pripravi uvodni nagovor in v nadaljevanju odgovarja na vprašanja mamic ter jih spodbuja k temu, da delijo svoje izkušnje, predstavljajo zelo zaželeno in tudi obiskano obliko psihosocialne pomoči novopečenim staršem. Udeleženske prihajajo na srečanja z dojenčki, vzdušje je izjemno prijetno, nemalokrat pa se pogovori zavlečejo na dve ali več ur druženja. Klepetki potekajo ob petkih v dopoldanskem času (za mamice na porodniškem dopustu ali očete).

V letu 2024 je bilo izvedenih 32 Klepetkov, ki se jih je skupaj udeležilo 286 udeležencev oz. udeleženk. Programa se redno v povprečju udeležuje od 6 do 8 mamic (ki se jim občasno pridržijo tudi očetje). Med najpomembnejšimi kvalitetai programa in razlogi za obisk udeleženke najpogosteje izpostavijo kakovostno in strokovno vodenje skupine.

»Iskreno se zahvaljujem Mestni občini Ljubljana in vsem odgovornim, da financirajo projekte, kot je družinski center Mala ulica. Podpora, ki sem jo tam dobila v času porodniškega dopusta, je neprecenljiva. Redno sem obiskovala »Klepetke«, kjer sem s epočutila sprejeto, ob strokovnem vodstvu izkušene družinske terapevtke pa sem dobila veliko uporabnega znanja. Dodaten bonus je bil vsekakor ta, da je program brezplačen, zato sem se Klepetkov lahko udeležila ne glede na finančno stanje. Vsekakor bo Mala ulica tudi v prihodnje naš najljubši kotiček v Ljubljani.«

V letu 2024 smo izvedli Klepetki z naslednjimi temami

KLEPETALNICA ZA OČKE

V zadnjih desetletjih so se vloge očetov v družinah in na splošno moških v družbi spremenile. Vedno več se jih odmika od tradicionalnega mita o prehranjevalcu družine in aktivno vzgaja otroke ter opravlja družinsko delo. Tako ni danes nič kaj nenavadno, če v parku srečate očeta,

ki hrani nekajmesečnega dojenčka, ga previje in se z njim igra. Današnji moški se namreč vse bolj zavedajo pomembnosti vloge, ki jo igrajo pri vzgoji otrok. Trden in poglobljen odnos med očetom in otrokom močno vpliva na zdrav (psihosocialni) razvoj otroka. Trden in poglobljen odnos med očetom in otrokom od zgodnjega otroštva dalje dolgoročno vpliva na zdrav (psihosocialni) razvoj otroka. Otroci, katerih očetje so vključeni v njihovo vsakodnevno oskrbo, kot so hranjenje, kopanje in skupna igra, so kasneje bolj samozavestni in imajo, ko odrastejo, močnejše socialne vezi z vrstniki.

Za očete, ki si želijo poglobljenih pogovorov na temo starševstva tudi z drugimi očeti, z letošnjim letom na Mali ulici organiziramo Klepetalnico za očke; skupino za očete, ki jo strokovno vodi družinski terapevt in supervizor dr. Janez Sečnik. Dr. Janez Sečnik že skoraj 20 let deluje kot družinski terapevt. Leta 2013 je doktoriral na temo medgeneracijskega prenosa sramu. Poleg terapevtskega dela se kot učitelj redno srečuje z otroki in starši. Pogosto piše in predava, v medijih pa se pojavlja predvsem na teme družinskih odnosov in očetovstva. Sodeluje z Unicefom in Univerzo Sigmunda Freuda v Ljubljani.

V letu 2024 je bilo izvedenih 8 srečanj, ki se jih je skupaj udeležilo 31 očetov. V času poteka skupine, ki je potekala enkrat mesečno ob četrtnih, smo otrokom udeleženih očetov sočasno nudili možnost varstva na ustvarjalnici ob 17. uri.

Kazalniki – predvideno število izvedenih dejavnosti in število udeležencev

Št.	Dejavnost	Načrtovano število izvedenih dejavnosti v letu 2024	Načrtovano število udeležencev v letu 2024	Izvedeno število dejavnosti (1.1.–31. 12. 2024)	Izvedeno število udeležencev (1.1.–31. 12. 2024)
1	Treninji starševstva za starše od 3. do 8. leta starosti	6*16 srečanj	72	6*16	72
2	Treninji starševstva za starše dojenčkov do 12. meseca starosti	2*12 srečanj	24	3*12	29**
3	Klepetki	40	260	32	286
4	Klepetalnica za očke	6	30	8	31
Skupaj:		166	368	172	418

**število udeležencev je skupno število udeleženk in dojenčkov oz. malčkov

Izkušnje v prvih letih otrokovega življenja so ključnega pomena za uresničitev otrokovega potenciala, saj so osnova za njegov razvoj in učenje. Izsledki številnih raziskav s področij nevroznanosti, razvojne psihologije, pedagogike in drugih disciplin dokazujejo, da pri otrocih izkustva do tretjega leta izjemno močno pozitivno ali negativno vplivajo na uresničevanje njihovega socialnega, telesnega in umskega potenciala. Otroški možgani se najhitreje razvijajo v prvih letih življenja – in ustvarjajo podlago za učenje v prihodnosti. O pomembnosti zgodnjih interakcij seznanjamo vse novopečene starše s projektom Zamislice. Zamislice se distribuirajo novopečenim staršem brezplačno preko zdravstvenih domov oz. pediatričnih dispanzerjev v MOL, ki staršem Zamislice podarjajo ob prvem pediatričnem pregledu. Zamislice bomo še naprej pošiljali tudi zainteresiranim staršem izven MOL ob simboličnem plačilu, ki pokriva stroške izdelave in poštnine.

2.7.3. POSEBNI PROJEKTI, IZOBRAŽEVANJE, OZAVEŠČANJE IN PROMOCIJA

Mala ulica je institucija, ki je odprta navzven. To velja za strokovno področje, za povezovanje s partnerskimi organizacijami in drugimi sorodnimi institucijami preko konkretnih projektov in za povezovanje z drugimi deležniki, s katerimi sodelujemo, se razvijamo in izvajamo svojo dejavnost. Gre za sodelovanje s centri za socialno delo, zdravstvenimi domovi, Pediatrično kliniko UKC, z drugimi javnimi in privatnimi zavodi ter nevladnimi organizacijami s področja vzgoje in izobraževanja, Pedagoškim inštitutom in sodiščem (le-to napotuje starše, ki imajo omejene ali nadzorovane stike z otroki, v družinski center oz. starše v ločitvenem postopku ali postopku za odvzem otroka, v program Neverjetna leta). Nadaljevali bomo tudi sodelovanje z društvom Kralji Ulice in Slovensko filantropijo.

V preteklih letih smo izvedli več gostovanj z ustvarjalnimi delavnicami in predstavitvijo dejavnosti Male ulice. Tudi v prihodnje bomo spodbujali programska sodelovanja in gostovanja, saj prek pridobivanja novih izkušenj, izmenjave informacij, širjenja prepoznavnosti in idej redni program Male ulice bogatimo in širimo. Z vzpostavljenim sodelovanjem in povezovanjem z lokalnimi skupnostmi povečujemo informiranost o storitvah, aktivnostih, programih in projektih, ki jih izvajamo v Mali ulici in nasploh prispevamo k promociji kulturno-umetnostne vzgoje. Z vzpostavljenim sodelovanjem z različnimi institucijami, ki izvajajo vsebine, programe in projekte, namenjene otrokom in družinam, prispevamo k učinkovitejšemu izvajanju programov v podporo družini ter drugih programov in projektov, ki so namenjeni otrokom in družinam.

PRVIČ V KINO

Sodelovanje s Kinodvorom v okviru programa Prvič v kino, ki je namenjen prvim obiskom kina, poteka od septembra in običajno do maja. Vsako soboto zjutraj (z izjemo v času festivala Life in Animateka ter novoletnih praznikov), izvedemo voden ogled animiranega filma. Otroci se seznanijo s kinodvorano, pogovarjajo se o tem, kje gledajo risanke doma, kje jih gledamo v kinodvorani, od kod prihaja zvok ... kako je gledati predstavo v čisti temi, brez luči (postopno ugašanje luči). Pred ogledom naredimo kino telovadbo (umirimo roke in noge, se udobno namestimo, zmasiramo ušesa, da bomo dobro slišali, pomežiknemo in pripravimo oči na ogled filma), si ob poti v dvorano ogledamo znane filmske junake iz blaga, vsakič pa otroke tudi v živo nagovorimo in jim naredimo veliko dvorano bolj domačo. Pred ali po predstavi se pogovarjamo o filmu: kaj smo gledali, kaj nam je bilo všeč, uporabljamo zvokovni in slikovni material iz animiranega filma in postavljamo izkustvena vprašanja.

vsebini filma ter ne na individualnem končnem izdelku, reproduciranju šablonskih izdelkov. Na posamezno srečanje pride v povprečju 20 otrok, kar pa ne velja za premiere ali prve projekcije, ki jih navadno pospremi veliko večja gneča, okrog 50 otrok.

Prvič v kino je filmski program za najmlajše, ki poteka v okviru Kinobalona in je časovno omejen na največ 45 minut. Na **18 projekcijah oz. dogodkih programa** Prvič v kino je Kinodvor v letu 2024 skupaj obiskalo 2.214 obiskovalcev.

FESTIVAL BOBRI

Mala ulica v sodelovanju z Bobri pripravlja otvoritvene oz. zaključne delavnice, ki se navezujejo na temo festivala. Tudi na letošnjem, že 16. ljubljanskem festivalu kulturno-umetnostne vzgoje Bobri, ki je potekal spomladi med 16. marcem in 6. aprilom 2024, smo sodelovali s pripravo uvodne delavnice in zaključne delavnice, festivalu smo se pridružili tudi s predstavitvijo ene izmed naših gozdnih aktivnosti: gozdnim sprehodom po gozdni poti. Sprehoda se je udeležilo 23 otrok s starši.

Novost letošnjega festivala je bil medgeneracijski projekt *Bobrova izmenjevalnica misli*, ki je obiskovalce festivala vabila, da s svojimi lepimi željami, mislimi, spodbudnimi besedami in modrostmi nekemu polepšajo dan. Obiskovalci so lahko NABIRALNIK s praznimi karticami našli tudi pri nas, v družinskem centru Mala ulica.

VODENJE PROJEKTA NEVERJETNA LETA – MZ V SLOVENIJI V OBDOBJU 2022 - 2025

Na Javnem razpisu Ministrstva za zdravje za sofinanciranje programov varovanja in krepitev zdravja do leta 2025 – »Skupaj za družbo zdravja«, ki prispevajo k izvajanju Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2015–2025, (Uradni list RS, št. 25/16), smo ponovno kandidirali junija 2022. Tudi tokrat je bila Mala ulica kot nosilec projekta NEVERJETNA LETA – TRENINGI STARŠEVSTVA skupaj s 7 partnerji iz cele Slovenije uspešna na razpisu in pridobila sredstva za izvajanje programa Neverjetna leta v Sloveniji za obdobje 2022-2025. Za projekt, ki smo ga ocenili na 200.000 €, smo prejeli 132.631,00 €, tako da smo morali zastavljen načrt izvedbe proporcionalno zmanjšati.

Pri izvedbi projekta sodelujejo:

- Javni zavod Mala ulica (nosilec projekta)
- Univerzitetni klinični center Ljubljana
- Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Ljubljana
- Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor
- Center za socialno delo Gorenjska
- Center za socialno delo Koroška
- Center za socialno delo Severna Primorska
- Zdravstveni dom Kočevje

Kot nosilec projekta in vodilni partner je JZ Mala ulica odgovoren za:

- vsebinsko koordinacijo dela na projektu,
- administrativno in finančno upravljanje projekta,
- pripravo in tiskanje plakatov in letakov,
- organizacijo letnih srečanj "Neverjetne družine",
- organizacijo projektne in novinarske konference,
- izvedbo treningov starševstva in delavnic za otroke (Dino program),
- druge naloge.

V letu 2024 je Mala ulica prispevala k realizaciji kazalnikov programa, ki ga sofinancira Ministrstvo za zdravje, z izvedbo 1 treninga starševstva za starše dojenčkov do 12. meseca starosti. Programu Neverjetna leta svojo podporo izkazuje tudi Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki od leta 2017 sofinancira njegovo izvajanje v okviru podpore programom psihosocialne pomoči otrokom, mladostnicam, mladostnikom in njihovim družinam. MDDSZEM je do konca leta 2024 sofinanciralo izvedbo 4 treningov starševstva Neverjetna leta za skupaj 48 staršev in 3 Dino šoli za 36 otrok. Izvedbo treningov starševstva Neverjetna leta v soseski Polje in na Rakovi Jelši je sofinancirala Mestna občina Ljubljana. Z izvajanjem programa Neverjetna leta se v Sloveniji pridružujemo državam, ki se odločajo za aktivno politiko vlaganja v duševno zdravje otrok in sledijo najnovejšim znanstvenim dognanjem s tega področja ter priporočilom Svetovne zdravstvene organizacije, ki zaradi dokazanih kratko- in dolgoročnih koristi izvajanja tovrstnih programov za dobrobit otrok in družbe kot celote države poziva k njihovemu uvajanju in uporabi.

PROJEKT »DRUŽINSKI CENTRI« (MDDSZEM)

Na Javnem razpisu za financiranje razpisanih vsebin centrov za družine v letih 2021-2025 pri MDDSZEM smo pridobili dodatna sredstva za izvedbo počitniškega varstva, izvedbo programa Neverjetna leta in Dino šole. Javni zavod Mala ulica je bil eden izmed 12 izvajalcev, ki je bil izbran na razpisu, in bo v obdobju od 2021-2025 prejel skupno 323.775 € oz. 66.192 € letno, razen v prvem letu (2021), ko smo prejeli 59.007 €.

V projektu bodo do leta 2025 sofinancirani naslednji programi, ki so za vse udeležence brezplačni:

- Izobraževalne in praktične delavnice na temo razvijanja pozitivnega starševstva (Treningi starševstva Neverjetna leta – 3 skupine letno).
- Izvajanje počitniških aktivnosti in organizirane delavnice za otroke oz. mladostnike (108 otrok v l. 2021, 162 otrok letno v obdobju 2022-25).

- Svetovanje z namenom izboljšanja obvladovanja čustev, gradnje pozitivne samopodobe, učenje reševanja raznovrstnih problemov, ipd. (Dino šola – 1 skupina v I. 2021, 2 skupini otrok po 6 udeležencev letno v obdobju 2022-25).

Iz projektnih sredstev je ves čas financirana polovična plača Vodje programa in ustrezni deleži plač zaposlenih, ki bodo izvajali program. V izvedbo smo vključili tudi tri redne zunanje izvajalce in zunanjega supervizorja. Zaradi spremembe sistemizacije in posledično povišanja plač v I. 2022 ter zaradi zakonsko predpisanega povišanja v letu 2023 se je delež MDDSZ pri pokrivanju stroškov dela zmanjšal, razliko pa moramo kriti iz lastnih sredstev. Žal ministrstvo za težavo nima posluha, zato moramo razliko kriti iz nejavnih prihodkov za izvajanje javne službe.

SODELOVANJE Z VRTCI IN ŠOLAMI

Naše cilje s področja gozdne pedagogike smo že v letu 2022 okrepiti v sodelovanju z vrtci in šolami kot relevantnimi partnerji s področja predšolske vzgoje in otrokom v sklopu vzgojno-izobraževalnih ustanov (vrtci in prva triada osnovne šole) ponudili možnost vodenih sprehodov po gozdnih poteh med tednom v dopoldanskem času oz. po dogovoru. Vodeni sprehodi po gozdnih poteh potekajo pod vodstvom naših izkušenih gozdnih pedagogov in so prilagojeni tako vrtčevskim otrokom kot tudi otrokom prvega triletja osnovne šole. Pri tem se vsebinsko navezujejo na vsa področja kurikula za vrtce in šole (gibanje, jezik, narava, družba, umetnost in matematika) in jih sproti dopolnjujemo glede na zanimanja in želje otrok. Vodene gozdne sprehode po gozdnih poteh izvajamo v mestnih gozdovih in tako ozaveščamo o pomenu gozdnih površin v urbanih mestnih središčih.

Vodene gozdne sprehode smo lani nadgradili in vzgojno-izobraževalne zavode povabili k uresničevanju ideje, da tudi sami prevzamejo skrbništvo nad postavljanjem gozdnih poti. Tako že najmlajše s participativnim in igrivim pristopom spodbujamo k igri in učenju v gozdu. Vlogo Gozdnega skrbnika je v začetku februarja 2024 prevzela vrtčevska skupina Vrtca Otona Župančiča. Z novo aktivnostjo tako le še utrjujemo izvajanje načel gozdne pedagogike in krepimo naša sodelovanja z vzgojno-izobraževalnimi institucijami, ki s svojo aktivno participacijo prav tako pomembno prispevajo k dvigu ozaveščenosti o pomembnosti okoljske vzgoje za trajnostni razvoj.

ERASMUS+ (KA2): PARTNERSTVA ZA SODELOVANJE V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

V okviru projekta Erasmus+ "**European cooperation and strategic partnership of Mother Centers umbrella organisations**" (partnerstvo za sodelovanje v izobraževanju odraslih) smo septembra obiskali Nemčijo (Münster). Študijskega obiska so se poleg treh zaposlenih v JZ Mala ulica (**Slovenija**) udeležile predstavnice ostalih sodelujočih partnerskih organizacij iz **Slovaške** (*Únia materských centier*), **Nemčije** (*Bundesverband der Mütterzentren*) ter **Češke** (*Sít' pro rodinu, z.s.*), ki je tudi nosilec projekta.

V času trajanja projekta se bomo v živo skupaj sestali 4x (Praga 2023, Nemčija 2024, Slovenija 2025, Slovaška 2026) ter, kot rezultat projekta, pripravili 5 različnih vrst gradiva v angleškem

jeziku. Poleg knjižice oz. publikacije, ki bo s študijami primerov ponujala pregled možnih pozitivnih učinkov in ekonomskih koristi preventivnih dejavnosti v materinskih centrih v vseh partnerskih državah, bomo v okviru projekta po zgledu naših *Zamislic* pripravili gradiva/ideje za starše, ki se vsebinsko navezujejo na različne teme:

- spodbujanje celostnega razvoja otrok;
- spodbujanje skupnega preživljanja prostega časa v naravi;
- aktivno očetovstvo;
- skrb za duševno in fizično zdravje mamic v poporodnem obdobju – preventivne dejavnosti po porodu.

Projekt si bo v vseh partnerskih državah prizadeval povečati kompetence staršev pri vzgoji otrok in ozaveščati o koristih preprečevanja tveganih situacij v družini. V projektu se bomo osredotočili na izmenjavo izkušenj s področja pozitivnega digitalnega starševstva (kako spoštovati otrokove pravice na spletu in omogočiti otrokom, da razumejo pasti in prednosti digitalnega okolja). Projekt se bo predvidoma zaključil 30. 4. 2026.

SODELOVANJE Z ODDELKOM ZA VARSTVO OKOLJA V OKVIRU EU PROJEKTA COFARM4CITIES

Mestna občina Ljubljana, Oddelek za varstvo okolja (*Odsek za razvoj podeželja*), je eden od partnerjev EU projekta *CoFarm4Cities*. V okviru tega projekta pet partnerjev iz različnih evropskih mest (Ljubljana, Zagreb, Torino, Budimpešta in Krakow) razvija scenarije za vzpostavitev učnih mestnih kmetij.

V sodelovanju z društvom DOVES– FEE Slovenia, nosilcem programa *EKO šola v Sloveniji*, MOL razvija učni program, ki bo otrokom iz osmih pilotnih osnovnih šol omogočil spoznavanje celotnega cikla prehrane – od pridelave na kmetiji, priprave hrane v šoli, preprečevanja zavržene hrane do kompostiranja. Praktične aktivnosti bodo otroci izvajali tako na svojih učnih vrtovih na osnovnih šolah kot tudi na skupnem učnem poligonu Rakova jelša, ki ga na OVO urejajo na petih gredah, dolgi napeti gredi in na dvignjeni gredi.

Ker je območje učnega poligona v sklopu Vrtičarskega območja Rakova jelša premajhno za večje število udeležencev, v JZ Mala ulica pa tudi sami izvajamo različne programske aktivnosti za otroke in starše na Vrtišču (o. p. vrtu na Rakovi Jelši), smo konec oktobra 2024 sodelovali pri organizaciji dogodka »BUČNI DAN«. Za dogodek, ki se ga je udeležilo več kot 120 osnovnošolcev in njihovih mentorjev iz osmih ljubljanskih osnovnih šol, smo glede na zahteve in cilje projekta oblikovali in izvedli pet različnih delavnic, v okviru katerih so otroci razvijali vrtnarska znanja, kuhali, se športno udeleževali in spoznavali svet buč.

Glede na to, da nas vsebine, ki jih izvajamo na vrtičarskem območju Rakove Jelše, povezujejo, in da je bila prva – pilotna – izvedba odlična, bomo na povabilo nosilcev projekta v letu 2025 izvedli še dva podobna dogodka.

IZOBRAŽEVANJE NA TEMO SKUPINSKE DINAMIKE DELA Z OTROKI IN ODRASLIMI

JZ Mala ulica se je v dvanajstih letih delovanja razvil v prostor celovite podpore družinam s predšolskimi in šolskimi otroki, kamor se po pomoč in oporo obrača vse več staršev. Kot institucija, kjer izvajamo podporne in izobraževalne programe za starše ter različne izobraževalne aktivnosti za (pred)šolske otroke vse dni v letu, smo se uveljavili z leti izkušenj, usposabljanj, izobraževanj in hitrega odzivanja na potrebe družin z majhnimi otroki. Danes zaposluje 12 posameznikov/-ic s pestro in raznoliko izobrazbo, kar še dodatno prispeva k pestrosti, inovativnosti in meddisciplinarnosti našega programa.

Vsi zaposleni so visoko kvalificirani strokovnjaki, ki svoje znanje kontinuirano nadgrajujejo ter ga predajajo naprej študentom v okviru poletnega počitniškega varstva. Vse od leta 2013, ko smo pričeli izvajati počitniške aktivnosti za otroke, smo vzpostavili kvaliteten program izobraževanja za zunanje izvajalce in študente, ki jih v večjem obsegu zaposluje predvsem med poletnimi počitnicami. Zastavljeni izobraževalni program obsega teoretski in praktičen del ter je v osnovi zastavljen interaktivno, z veliko medsebojnega sodelovanja, participacije in dela v skupinah. Takšne metode dela, ki spodbujajo vpetost, osebno angažiranost in razmislek o problemih, ki se jih pogostokrat ne da vnaprej predvideti, so najbolj učinkovite pri podajanju kompleksne teme, kot je skupinska dinamika dela z otroki in odraslimi.

V maju 2024 smo naš izpopolnjeni izobraževalni program, namenjen predvsem študentom, pedagogom in strokovnjakom s področja vzgoje in izobraževanja, pilotno izvedli v Centru Rog. V na novo prenovljenem javnem objektu, ki je začel delovati leta 2023, je zaposlenih veliko sodelavcev, ki se pri svojem delu prvič soočajo s predajanjem raznolikih vsebin, namenjenih otrokom in odraslim. Izobraževanja, ki sta ga vodili dolgoletni zaposleni sodelavki Male ulice, so se v okviru svojega internega usposabljanja udeležili vodje proizvodnih laboratorijev in mentorji, njihovi pozitivni odzivi in uspešnost našega izobraževalnega programa pa so nas prepričali, da bomo s takšnimi usposabljanji nadaljevali tudi v tem letu.

TERENSKO DELO V LJUBLJANSKIH SOSESKAH

Mala ulica je še vedno - in vedno bolj - aktivna tudi na ulici. Ulične aktivnosti smo pričeli lani izvajati na dveh novih lokacijah, tako da se sedaj tedensko srečujemo z otroki iz sosesk Polje, Celovški dvori, Rakova jelša in Novo Brdo. V soseskah izvajamo redne tedenske aktivnosti za otroke od šestega do desetega leta, nemalokrat pa se nam pridružijo tudi pet- in celo štiriletniki. V soseski Rakova jelša, Polje in Novo Brdo smo letos prvič organizirali Izmenjevalnico oblačil, ki je požela veliko zanimanja – tako s strani prejemnikov oblačil kot tudi darovalcev, ki so podprli našo zbiralno akcijo oblačil za družine v stiski. Programe v podporo družinam z otroki bomo v omenjenih ljubljanskih soseskah izvajali tudi v prihodnje, saj gre za območja z veliko koncentracijo neprofitnih najemnih stanovanj.

NA ULICE! Odraščanje v današnjem času

Marca 2024 smo v sozaložništvu z **Založbo FDV** v zbirki ***Psihologija vsakdanjega življenja*** izdali monografijo ***NA ULICE! Odraščanje v današnjem času***. V sodelovanju strokovnjakinj s področja razvojne in socialne psihologije, pedopsihiatrije, socialne in gozdne pedagogike ter sodelavk javnega zavoda Mala ulica je nastala knjiga, ki vsebinsko povzema, vse, kar počnemo v Mali ulici in še mnogo več. Verjamemo, da bomo z zbranimi inovativnimi raziskavami otroške igre, intervjujev z mamami in očeti, ki obiskujejo naše dejavnosti, ter opisom vseh naših aktivnosti (ulično delo, vrtišče, počitniško varstvo otrok, gozdna pedagogika itd.) pomembno prispevali k strokovnemu ovrednotenju našega dela in pomembnosti izvajanja podpornih storitev, namenjenih staršem otrok v zgodnjem obdobju otrokovega razvoja. Zavedamo se, da moramo kot družba nasploh večkrat in z bolj poglobljenim premislekom spregovoriti o izzivih s področja zgodnjega otroštva in celostnega razvoja otrok ter se bolj zavedati izvajanja kvalitetnih (neformalnih) storitev s področja vzgoje in varstva (pred)šolskih otrok.

Znanstvena monografija, ki sta jo uredili Mirjana Nastran Ule in Eva Strmljan Kreslin, je nepogrešljivo branje za vse nas (starše, skrbnike, vzgojitelje, pedagoge, strokovnjake s področij vzgoje in izobraževanja ...), ki vzgajamo, izobražujemo in pomagamo eden drugemu, da skupaj rastemo, tudi kot skupnost.

Avtorice monografije *NA ULICE! Odraščanje v današnjem času* so: dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič, dr. Ljubica Marjanovič Umek, prim. dr. Anica Mikuš Kos, dr. Mirjana Nastran Ule, dr. Špela Razpotnik, Saša Vochl, Eva Strmljan Kreslin, Manca Kaliman, Aleksandra Klopčič, Mojca Šubic in Daša Cvjetičanin.

Predstavitve monografije je bila izvedena na FDV v torek, 14. maja. Udeležile so se je vse avtorice. Našo novo publikacijo smo 28. 11. 2024 predstavili tudi v okviru Slovenskega knjižnega sejma. Pod organizacijo Založbe Univerze v Ljubljani in moderacijo Eve Strmljan Kreslin, direktorice Javnega zavoda Mala ulica, so bile v razpravo vključene priznane strokovnjakinje s področij razvojne, družinske in socialne psihologije, pa tudi socialne pedagogike.

KOLENDAR MALIH ZMAG

Junija smo izdali KOLENDAR MALIH ZMAG (KMZ) – učinkovit pripomoček za spodbujanje samostojnosti in podporo zdravemu razvoju otroka na različnih področjih.

S KMZ želimo usmeriti pozornost staršev na zelena vedenja in jim pri tem ponuditi oporo. KMZ poudarja pomen majhnih nagrad, pohval, objemov, nasmehov in drugih toplih oblik podpore. Izpostavlja tudi majhna, a pomembna dejanja, kot so

zaznavanje telesnih potreb, redno opravljanje domače naloge in pozdrav mimoidočih, kjer je za dosego samostojnosti ključna starševska podpora in odzivnost.

Uporaba KMZ od staršev zahteva premislek, katera vedenja želijo pri otroku okrepiti in na katerih področjih potrebuje več podpore. Spodbuja jih k pogovoru z otrokom in skupnemu določanju ciljev, sprotne spremljanju napredka ter prilagajanju ciljev. Skupno načrtovanje in spremljanje vedenj ponuja priložnosti za samospoznavanje, učenje samostojnega odločanja ter pogovore o čustvih in občutkih, ki spremljajo proces učenja, uspeha in neuspeha. Pri pripravi koledarja smo se zgledovali po smernicah programa Neverjetna leta. V kompletu, ki stane 29 €, otroci prejmejo koledar malih zmag, 6 štampiljk (Sitar 1920) in blazinico.

DR. GORDON NEUFELD – 16. OKTOBER 2024

Dr. Gordon Neufeld, priznani klinični psiholog in strokovnjak na področju otroškega razvoja, je v sklopu dogodka, ki ga je v Ljubljani organizirala Fundacija Novak Đoković, obiskal Malo ulico. Med obiskom je pohvalil prostore in programe Male ulice ter se z ekipo pogovoril o svojih metodah vzgoje, ki temeljijo na teoriji navezanosti. Dr. Neufeld je dan pred tem v Cankarjevem domu izvedel predavanje, kjer je poudaril pomen starševske vloge in tesnih, varnih odnosov za otrokov zdrav čustveni, socialni in kognitivni razvoj. Njegovo delo se osredotoča na krepitev povezanosti med otroki in odraslimi, preprečevanje škodljivih vplivov vrstniških odvisnosti ter pomen igre na razvoj otrok. Njegova najbolj znana knjiga, *Hold On to Your Kids*, ponuja dragocene smernice staršem in strokovnjakom pri vzgoji in razumevanju otrok. Obisk je bil pomembna priložnost za izmenjavo znanja in poglobljanje razumevanja potreb otrok v okviru programov Male ulice.

DOBRODELNA DRAŽBA KNJIG

V četrtek, 5. decembra 2024, je v družinskem centru Mala ulica potekala dobrodelna dražba otroških knjig s posvetili avtorjev in znanih osebnosti. Dogodek je vodil Lado Bizovičar, udeležili pa so se ga tudi nekateri darovalci knjig. Zbrana sredstva, ki so presešla 3.000 €, bodo namenjena izvedbi preventivnega uličnega dela z otroki in programov za njihove starše.

V Mali ulici se zavedamo, da ni pomembna le velika raznovrstnost in obseg programov v podporo družini, temveč tudi redno **osveščanje in informiranje o vseh storitvah, programih in temah nasploh, ki se tičejo življenja družin z majhnimi otroki**. Starši oz. družine potrebujejo različne oblike podpor: poleg »instrumentalne« (varstvo otrok, denarna pomoč), »čustvene« in »socialne« tudi »informacijsko« (informacije o negi, zdravju otrok, izkušnje drugih staršev, mnenje strokovnjakov z različnih področij delovanja itd.). Na vse večje potrebe družin po informiranosti o možnih storitvah v lokalnem okolju in drugih temah s področja družinskega življenja kaže tudi obiskanost naše spletne strani in družbenih omrežij, ki se z vsakim letom povečuje.

MALA ULICA NA SPLETU

Z našo ciljno skupino uspešno komuniciramo tudi na družbenih omrežjih, kjer z objavami dnevno dosežemo okoli 6000 uporabnikov na Facebooku in 1500 uporabnikov na Instagramu. To kaže, da smo z vsebinskim nadgrajevanjem naših objav število doseženih uporabnikov v primerjavi s preteklimi leti povečali za več kot 100%. Z raznolikimi objavami pritegnemo vedno več ljudi, ki nam pričnejo slediti na družbenih omrežjih in spremljajo naše objave o aktivnostih, ki jih izvajamo celo leto. Število naših sledilcev na FB in IG je v letu 2024 naraslo za 600 oseb: na Facebooku imamo **7400 sledilcev** (najpogosteje iz Slovenije, Hrvaške, Avstrije, Italije, Nemčije, Združenega kraljestva, Srbije, ZDA, Belgije, Španije), na Instagramu pa **2250** (najpogosteje iz Slovenije, Španije, Hrvaške, Srbije, Italije). Podatki spletne statistike kažejo na to, da s svojimi aktivnostmi in informiranjem ne dosegamo le prebivalcev Ljubljane, temveč celo Slovenijo in različne države po svetu.

Prek različnih kanalov komuniciranja bomo še naprej ponujali celostne informacije o ponudbi programov v podporo družini in spodbujali možnosti za izmenjavo informacij med starši. Naše spletno osveščanje bomo vsebinsko še nadgradili (priprava gradiv, publikacij, knjižic, letakov, brošur, tematskih novičkov), s čimer bomo dodatno pripomogli k višji stopnji informiranosti družin z otroki in njihovi seznanjenosti o storitvah, ki so jim pri nas na voljo (delavnice za starše in otroke, tečaji, treningi starševstva, svetovanja, aktivnosti za otroke ...). Našim rednim prijavljenim uporabnikom ob posebnih priložnostih in večjih dogodkih pošiljamo e-novičke.

IGRIVO STARŠEVSTVO V PRAKSI: Izmenjava zgodb o uspehu in predstavitev gozdnih poti

ISSA si v sodelovanju s fundacijo LEGO in Unicefom prizadeva za zaščito pravic otrok do igre. Skupaj podpirata starše in skrbnike pri igrivem starševstvu.

Mednarodno združenje Korak za korakom (ISSA), fundacija LEGO in UNICEF so 24. julija organizirali spletni dogodek, v okviru katerega smo povabljeni člani mreže ISSA predstavili svoje primere dobrih praks in projektov s področja igrivega starševstva. Na dogodku, ki se navezuje na pobudo *Scaling-Up Playful Parenting*, smo predstavili gozdne poti – projekt, s katerim spodbujamo igro otrok na prostem in vabimo starše, da skupaj z otroki na igriv in poučen način raziskujejo mestne gozdove in preživljajo skupni prosti čas v naravi. Veseli nas, da gozdne poti ne navdušujejo le družin z majhnimi otroki pri nas v Ljubljani, temveč so tudi v tujini med strokovnjaki prepoznane kot projekt, ki podpira igro otrok in poudarja pomen igrivih interakcij v zgodnjem otroštvu.

SODELOVANJE S FAKULTETO ZA SOCIALNO DELO

Jeseni 2023 smo razširili sodelovanje s FSD in v izvedbo programov, predvsem uličnega dela, vključili 5 študentk, ki so v šolskem letu 2023/24 opravljale redno strokovno prakso. Sodelovanje je zanimivo tako za študente, ki se seznanjajo in uvajajo v zelo konkretno, odgovorno in zahtevno socialno delo na ulici v deprivilegiranih soseskah. Glede na število študentk na redni praksi in drugih zunanjih sodelavcev smo v letu 2024 vzpostavili program in standarde za uvajanje, mentorstvo in spremljanje študentov in zunanjih sodelavcev.

V letu 2024 je redno prakso pri nas opravljalo 7 študentov, ki so delali v štirih soseskah na obrobju mesta in pridobivali izkušnje s področja gozdne pedagogike (gozdni sprehodi, jesensko počitniško varstvo v gozdu).

2.7.4. SKRB ZA ZAPOSLENE

Raziskave o učinkih na zaposlene kažejo, da so zaposleni v podjetjih z družini prijaznimi praksami bolj zadovoljni, ker lažje usklajujejo poklicne in družinske obveznosti (Levin-Epstein, 2006). Manj so izpostavljeni stresu, izgorevanju, depresiji in anksioznosti, zato je pri njih manj psihično povzročenih bolezni. Zaradi manjše konfliktnosti med delom in družinskim življenjem je kakovost delovnega in zasebnega življenja teh zaposlenih večja, kar posledično prispeva tudi h kakovosti življenja njihovih družin (Duxbury et al., 1999).

Zaradi zadovoljstva z možnostmi za usklajevanje poklicnega in družinskega življenja se povečata čustvena navezanost zaposlenih na podjetje in njihova motiviranost za dobro delo. Povečajo se koncentracija, prizadevnost in storilnost na delu. Manj je stresnih situacij in bolniških odsotnosti (Prognos AG, 2004), višja je identifikacija zaposlenih s takšnim podjetjem in večja je predanost. Bistveno se zmanjša fluktuacija, torej se znižajo tudi stroški z iskanjem novih kadrov ter stroški izobraževanja in usposabljanja novih kadrov. Parkes in Landford (2008) sta dokazala, da zadovoljstvo z usklajevanjem poklicnega in zasebnega življenja pozitivno vpliva na prizadevnost zaposlenih. (iz Economic and business review | letn. 12 | pos. Št. | 2010 | 27-44; Analiza učinkov uvajanja družini prijaznega delovnega okolja Tadeja Knaflič, Anja Svetina Nabergoj, Marko Pahor).

V Javnem zavodu Mala ulica je fluktuacija zaposlenih minimalna, prav tako je zelo malo bolniških odsotnosti in odsotnosti zaradi nege. Verjamem, da je to odraz dobrih odnosov v kolektivu in dobrega vodstva, predvsem pa poslušna za potrebe in želje zaposlenih. Za dobro počutje na delovnem mestu in dobre odnose se trudimo vsakodnevno, predvsem z rednimi tedenskimi kolegiji, na katerih se predebatirajo tako urniki in vsebinske zadeve, kot tudi morebitni kratki stiki v medsebojnih odnosih. Glede na vse večjo specializacijo zaposlenih, njihove zelo raznolike urnike in različne lokacije, kjer izvajajo delo, je pomembno, da so vsi zaposleni seznanjeni z delom sodelavcev, njihovimi težavami pri delu ter uspehi.

Glede na specifičen delovni čas izvajalcev dela z otroki in starši (popoldnevi, vikendi in prazniki) skušamo obremenitve, ki izhajajo iz tega, zmanjšati z večjo fleksibilizacijo dela med tednom. To je nujno tudi zaradi pomanjkanja pisarniških prostorov, kjer bi se zaposleni lahko v miru pripravljali na delo z otroki in (predvsem) s starši, zato priprave lahko izvajajo od doma v času, ki jim najbolj ustreza.

Za poglobljeno evalvacijo posameznih projektov, krepitev medsebojnih odnosov in družabnost je čas na vsakoletnem dvodnevem teambuildingu. Septembra 2024 smo izvedli dvodnevni teambuilding na Brionih, kjer smo se predvsem posvetili izvedbi poletnega počitniškega varstva.

Za študente in zunanje zaposlene vsako leto organiziramo poglobljeno poldnevno izobraževanje in uvajanje v delo na počitniškem varstvu, za študente, ki izvajajo dejavnosti med šolskih letom (pomoč v družinskem centru, izvedba ustvarjalnic) pa uvajanje izvajamo glede na potrebe med letom.

Vsi zaposleni imajo redno mesečno supervizijo. Prav tako imajo redno supervizijo študentje, vključeni v ulično delo, saj je to delo specifično in pogosto psihično naporno.

Jeseni smo za zaposlene uvedli tedensko vadbo feldenkreisa. Vadb se udeležuje polovica zaposlenih.

2.7.5. GOSPODARJENJE, INVESTICIJE IN VZDRŽEVALNA DELA

V letu 2024 smo, kot načrtovano in v sodelovanju s Službo za razvoj in investicije, z novimi igrali prenovili zunanje igrišče ter obnovili celotno fasado družinskega centra. Prenova igrišča je potekala v času prvomajskih počitnic, tako da ni motila rednega dela, fasada pa se je prenavljala v septembru. Zaradi postavitve odra in posledično močno oteženega dostopa smo družinski center prvi teden v septembru zaprli za redne obiskovalce.

03 RAČUNOVODSKO POROČILO

3.1. UVOD

Pravna podlaga za pripravo računovodskega poročila so Zakon o javnih financah, Zakon o računovodstvu, Pravilnik o sestavljanju letnih poročil za proračun, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava, Pravilnik o razčlenjevanju in merjenju prihodkov in odhodkov pravnih oseb javnega prava, Pravilnik o enotnem kontnem načrtu za proračun, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava, Pravilnik o načinu in rokih usklajevanja terjatev in obveznosti po 37. členu zakona o računovodstvu, Pravilnik o načinu in stopnjah odpisa neopredmetenih sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev, Pravilnik o pripravi konsolidirane premoženjske bilance države in občin, Navodilo o pripravi zaključnega računa državnega in občinskega proračuna ter metodologija za pripravo poročila o doseženih ciljih in rezultatih neposrednih in posrednih uporabnikov proračuna, Slovenski računovodski standardi.

Pomembnejše računovodske informacije so podane v okviru posameznega poglavja na katerega se nanašajo in vsebujejo:

1. POJASNILA K BILANCI STANJA
2. POJASNILA K POSTAVKAM IZKAZA PRIHODKOV IN ODHODKOV – DOLOČENIH UPORABNIKOV
3. POJASNILA K IZKAZU PRIHODKOV IN ODHODKOV DOLOČENIH UPORABNIKOV PO VRSTAH DEJAVNOSTI
4. POJASNILA K POSTAVKAM IZKAZA PRIHODKOV IN ODHODKOV DOLOČENIH UPORABNIKOV PO NAČELU DENARNEGA TOKA
5. ZAKLJUČEK
6. PRILOGE

Pomembnejše računovodske informacije so podane v okviru posameznega poglavja na katerega se nanašajo in pojasnjujejo:

- ⇒ sodila, ki so bila uporabljena za razmejevanje prihodkov in odhodkov na dejavnost javne službe ter dejavnost prodaje blaga in storitev na trgu;
- ⇒ vire sredstev za nove nabave in investicijska sredstva.

3.2. POJASNILA K BILANCI STANJA

Podatki tekočega leta, stanje na dan 31. 12. 2024, so prikazani v posameznem podpoglavju

3.2.1. SREDSTVA

A) DOLGOROČNA SREDSTVA IN SREDSTVA V UPRAVLJANJU

Nepremičnine

V poslovnih knjigah Male ulice so bile na dan 1. 1. 2024 knjižene naslednje nepremičnine:

⇒ zgradba na Prečni ulici 7 v nabavni vrednosti 1.184.391 EUR.

V letu 2024 je bilo v Mali ulici izvedenih del za 72.481,48 EUR, ki je povečala nabavno vrednost gradbenih objektov »Družinski center Mala ulica. Nabavna vrednost gradbenih objektov tako na dan 31. 12. 2024 znaša v višini **1.256.873 EUR**.

Popravek vrednosti gradbenih objektov po stanju na dan 1. 1. 2024 v višini 326.302 EUR se je v letu 2024 povečal za stroške amortizacije v višini 36.267 EUR in znaša na dan 31. 12. 2024 **362.569 EUR**.

Sedanja vrednost gradbenih objektov in zemljišča na dan 31. 12. 2023 znaša **894.304 EUR**.

Oprema in druga opredmetena osnovna sredstva

Nabavna vrednost opreme in drugih opredmetenih osnovnih sredstev (tudi drobni inventar v skupini kontov 041), ki je na dan 1. 1. 2024 znašala 118.116 EUR se je v letu 2024 povečala za nove nabave v višini 41.841 EUR in zmanjšala za odpis izrabljeni osnovnih sredstev za 2.560, na dan 31. 12. 2024 je tako znašala **157.308 EUR**.

Opredmetena osnovna sredstva, katerih posamična nabavna vrednost po dobaviteljevem obračunu ne presega 500 EUR, se večinoma izkazuje kot drobni inventar na skupini kontov 041, lahko pa je upoštevan kriterij istovrstnosti sredstev in se uvrsti med opremo. Stvari drobnega inventarja, katerega posamična nabavna vrednost ne presega 100 EUR, so v glavnini razporejene med stroške materiala, razen kadar je upoštevan kriterij istovrstnosti sredstev in je razporejen na skupino kontov 041.

Nabavili smo naslednjo opremo (evidentirano na skupini kontov 040):

Inv.št.	Naziv osnovnega sredstva	Vrednost v EUR
D242	BLAZINA 310X125X10 - RIBNIK-popravilo	719,97
420	Igrala na zunanjem igrišču	35.886,66
421	Telefon samsung galaxy A554	266,42
422	Apple MacBook 13	998,84
423	Prenosni računalnik Lenovo T570	650,07
424	telefon Apple Iphone	687,54
425	Omara z drsnimi vrati	489,30
426	Ogledalo vbočeno	1.174,32
427	Stol Ergos Grande	988,82
428	Telefon Samsung s27	137,22

SKUPAJ nove nabave: 41.999,16 EUR.

Popravek vrednosti opreme in drobnega inventarja po stanju na dan 1. 1. 2024 v višini 93.039 EUR se je v letu 2024 povečal za stroške amortizacije v višini 9.282 EUR in zmanjšal zaradi odpisa osnovnih sredstev za 2.560, ter znaša na dan 31. 12. 2024 **99.761 EUR**.

Sedanja vrednost opreme in drobnega inventarja na dan 31. 12. 2024 znaša **57.547 EUR**.

Neopredmetena sredstva

V letu 2024 nismo imeli novih nabav neopredmetenih sredstev, nabavna vrednost le teh v višini 1.863 EUR se tako v letu 2024 ni spremenila. Popravek vrednosti neopredmetenih sredstev, ki je na dan 1. 1. 2024 znašal 1.864 EUR, se v letu 2024 ni spremenil in je na dan 31. 12. 2024 znašal 1.864 EUR. Sedanja vrednost neopredmetenih sredstev na dan 31. 12. 2024 znaša 0 EUR.

B) KRATKOROČNA SREDSTVA, RAZEN ZALOG IN AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE

Stanje sredstev v blagajni na dan 31. 12. 2024 znaša 862 EUR. Sredstva na transakcijskem računu zavoda 11.247 EUR so v višini, ki zagotavljajo nemoteno poslovanje.

Stanje kratkoročnih terjatev do kupcev, brez oslabitve vrednosti kratkoročnih terjatev, znaša 0 EUR. V letu 2024 ni bilo potrebe po slabitvi terjatev.

Izkazane kratkoročne terjatve do uporabnikov enotnega kontnega načrta znašajo 41.906 EUR. Izkazane so terjatve do občine ustanoviteljice za redne decembrske plače in prispevke, programske stroške in znašajo 41.864 EUR, ostale terjatve 42 EUR so terjatve do drugih PPU.

Danih predujmov in varščin na dan 31.12.2024 ni bilo. Druge kratkoročne terjatve v skupni višini 7.911 EUR pa zajemajo kratkoročne terjatve do Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije v višini obračunanih boleznin v višini 2.236 EUR, za vstopni DDV v višini 5.092 EUR, terjatev za plačano akontacijo davka od dohodka v višini 182 EUR in druge v znesku 401 EUR.

Aktivne časovne razmejitve, ki so na dan 1.1.2024 znašale v višini 27.539 EUR, so se v letu 2024 zmanjšale, in sicer na vrednost 0 EUR.

C) ZALOGE

Večjih zalog materiala in drobnega inventarja nimamo. Nabavljamo jih sproti in jih takoj damo v uporabo. Zaloge v čajnici se vodijo v nabavnih cenah in so v mejah, ki zagotavljajo nemoteno poslovanje, in sicer na bilančni presečni dan znašajo v višini 8.669 EUR, vrednost knjig pa 6.808 EUR, na dan 31. 12. 2024.

3.2.2. OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

D) KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IN PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE

Kratkoročnih obveznostih za prejete predujme in varščine na dan 31.12.2024 znašajo 1.143 EUR iz naslova prodanih bonov.

Kratkoročne obveznosti do zaposlenih v višini 32.634 EUR in druge kratkoročne obveznosti iz poslovanja v višini 6.688 EUR (od tega prispevki delodajalca: 5.590 EUR in obveznost za davek na dodano vrednost: 115,20 EUR, ter 983 EUR iz naslova odtegljajev od prejemkov zaposlenih), izvirajo iz naslova plač, nadomestil, drugih prejemkov iz delovnega razmerja in prispevkov delodajalca za socialno varnost za mesec december 2024 ter obveznosti za davek na dodano vrednost za mesec december 2024 ter druge obveznosti iz poslovanja.

Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev znašajo 32.959 EUR. V plačilo zapadejo v prvih dveh mesecih leta 2024.

Tako kot v letu 2023 tudi v letu 2024 na pasivnih časovnih razmejivah ni bilo odloženih prihodkov.

E) LASTNI VIRI IN DOLGOROČNE OBVEZNOSTI

Začetno stanje na kontu 980000 – Obveznosti za sredstva, prejeta v upravljanje od občine ustanoviteljice se je v letu 2024 povečalo za **119.656 EUR**, in sicer:

- za investicijske zahtevke do MOL v višini 119.656 EUR.

Obveznosti za sredstva, prejeta v upravljanje od Mestne občine Ljubljana smo zmanjšali za obračunano amortizacijo v višini **49.803 EUR** in 88 EUR iz naslova odpisa še ne amortiziranih osnovnih sredstev. Končno stanje obveznosti za sredstva, prejeta v upravljanje od Mestne občine Ljubljane na dan 31. 12. 2023 znaša **951.862 EUR**.

Presežek prihodkov nad odhodki na dan 31.12.2024 znaša **4.336 EUR**. Na dan 01.01.2024 je bilo stanje presežka 641 EUR. V letošnjem letu pa smo presežek povečali za 3.696 EUR. Celoten presežek prihodkov nad odhodki je znašal 4.273, vendar smo vrednost že zmanjšali za plačilo davka DDPO, ki znaša 577 EUR.

STANJE PRESEŽKA PRIHODKI NAD ODHODKI KTO 985	01.01.2024
01.01.2024	641
TEKOČI PRESEŽEK O NAD O	4.273
NABAVA OSNOVNIH SREDSTEV IZ PRESEŽKA V 2024	0
DAVEK OD DOHODKA	577
SKUPAJ STANJE NA DAN 31.12.2024	4.336

V bilanci stanja ne izkazujemo kontov izvenbilančne evidence.

3.3. POJASNILA K POSTAVKAM IZKAZA PRIHODKOV IN ODHODKOV

3.3.1. POJASNILA K POSTAVKAM IZKAZA PRIHODKOV IN ODHODKOV

Izkaz prihodkov in odhodkov zajema celotno poslovanje Male ulice.

3.3.2. PRIHODKI

Celotni prihodki Male ulice v letu 2024 znašajo 857.656 EUR. Sestavljeni so iz prihodkov od prodaje proizvodov in storitev, finančnih prihodkov, prevrednotovalnih poslovnih prihodkov in drugih prihodkov.

Prihodki od prodaje proizvodov in storitev znašajo 855.656 EUR in so sestavljeni iz prejetih sredstev državnega proračuna, nakazil občine ustanoviteljice za tekoče poslovanje zavoda, plačila staršev za programe zavoda ter prejetih donacij.

Prihodki od prodaje in preprodaje blaga ter materiala znašajo 630 EUR.

3.3.3. ODHODKI

Celotni odhodki v letu 2024 znašajo 853.384 EUR. Njihova struktura je sledeča:

1. stroški blaga, materiala in storitev: 391.223 EUR,
2. stroški dela: 462.148 EUR,
3. drugi stroški: 13 EUR.

Amortizacija je obračunana v skladu s predpisanimi stopnjami in predpisi. Celotna obračunana amortizacija, ki je v letu 2024 znašala 50.432 EUR in je prenesena v breme obveznosti posameznega vira.

Pojasnila k posameznim postavkam, ki bistveno odstopajo od plana oziroma v primerjavi s preteklim letom (glej Prilogo »Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov za leto 2024 v primerjavi z realizacijo 2023 in planom za 2024«):

Podjemne pogodbe v Finančnem načrtu niso bile planirane, zaradi zahtev financerja (omejitev avtorskih pogodb oz. računov za izvedbo zunanjih izvajalcev) smo se odločili z eno od zunanjih izvajalk sodelovati na podlagi podjemne pogodbe.

3.3.4. DAVEK OD DOHODKOV PRAVNIH OSEB

Pri izračunu davka od dohodkov pravnih oseb smo upoštevali Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2) in Pravilnik o opredelitvi pridobitne in nepridobitne dejavnosti (Ur.l. 109/2007 s spremembami), ki podrobneje opredeljuje, kaj šteje med pridobitno oz. nepridobitno dejavnost. Tako se iz davčne osnove izvzamejo donacije, sredstva za izvajanje javne službe iz javnofinančnih virov in namenska javna sredstva, medtem ko se sredstva za izvajanje javne službe iz drugih virov, npr. doplačila uporabnikov, obravnavajo kot pridobitni dohodki. Kot dohodki iz opravljanja nepridobitne dejavnosti se štejejo tudi obresti za sredstva na podračunih, ki so vključeni v sistem enotnega zakladniškega računa (EZR) države oz. občin, ter obresti za vloge, naložene v okviru EZR države oz. občin. Za pridobitne se štejejo bančne obresti za vezane vloge, ki presega 1.000,00 EUR letno.

V letu 2024 smo tako iz davčnega obračuna izvzeli prihodke in odhodke iz nepridobitne dejavnosti. Pri ugotavljanju odhodkov smo se odločili za sorazmerno ugotavljanje odhodkov od pridobitne dejavnosti glede na delež nepridobitnih prihodkov v celotnih prihodkih.

Davčno osnovo za izračun davka od dohodkov pravnih oseb smo zmanjšali za olajšavo za investiranje v višini 40% vrednosti nabav opreme, ki jo uporabljamo tudi za pridobitno

dejavnost, in smo jih kupili iz presežka prihodkov nad odhodki iz preteklih let. Ob upoštevanju naštetih dejstev znaša v našem zavodu v letu 2024 davek od dohodkov pravnih oseb 576,83 EUR.

3.3.5. POSLOVNI IZID

Razlika med prihodki in odhodki prikazuje v letu 2024 pozitiven poslovni izid – presežek prihodkov nad odhodki. Dosežen poslovni izid prihodkov nad odhodki v letu 2024 znaša 4.336 EUR.

3.4. POJASNILA K IZKAZU PRIHODKOV IN ODHODKOV DOLOČENIH UPORABNIKOV PO VRSTAH DEJAVNOSTI

V teoriji in praksi obstajajo različna stališča o razločevanju med javnimi službami in drugimi dejavnostmi. Različna mnenja so predvsem o tem, kdaj gre za dejavnost javne službe in kdaj za druge dejavnosti ter katere sploh so druge dejavnosti. Običajno se jih označuje kot gospodarske, tržne, pridobitne, lastne dejavnosti. K nejasnostim sta prispevali tako zakonodaja kot praksa. Prva predvsem z nedosledno, nejasno in nedoločeno opredelitvijo pridobitne, tržne, gospodarske in lastne dejavnosti v predpisih, druga pa z opravljanjem različnih dejavnosti in z razpolaganjem s sredstvi, pridobljenimi iz različnih dejavnosti. Zaradi nejasnosti so nekatera ministrstva izdala tudi posebna navodila oz. zavzela stališča.

Obrazec prihodki in odhodki po vrstah dejavnosti je po vsebini enak izkazu prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov, le da so v njem podatki po vrstah prihodkov, odhodkov oziroma stroškov, ki se nanašajo na leto 2024, razdeljeni na podatke za dejavnost javne službe in podatke za tržno dejavnost.

3.4.1. UPORABLJENA SODILA ZA RAZMEJITEV PRIHODKOV IN ODHODKOV

Pri sestavi izkaza prihodkov in odhodkov po vrstah dejavnosti so bile upoštevane ugotovitve in priporočila izvedene Revizije pravilnosti poslovanja javnega zavoda Mala ulica. Zavod je 1.12.2020 sprejel Prilogo 1 k Navodilom in postopkom izvajanja notranjih kontrol na finančno računovodskem področju v JZ Mala ulica – Sodila za razmejevanje prihodkov in odhodkov med javno službo in tržno dejavnostjo. Med prihodki in odhodki tržne dejavnosti so tako upoštevanji prihodki in odhodki, ki se nanašajo na prodajo:

- organizacij praznovanj rojstnih dnevo,
- storitev gostinske dejavnosti,
- knjig, oblačil in drugega promocijskega materiala,
- izobraževanj, predavanj s področij, ki ne pomenijo izvajanja javne službe,
- prostorov v uporabo,
- drugih oblik prodaje blaga in storitev, ki niso opredeljene kot javna služba.

Sodila so bila po naknadni notranji reviziji spremenjena oziroma dopolnjena dne 13.10.2021.

3.4.2. RAZMEJITEV ODHODKOV

Pri delitvi odhodkov na dejavnost javne službe in tržno dejavnost se v javnih zavodih najpogosteje uporabi razmerje, ki je bilo doseženo pri prihodkih. Problem razmejevanja odhodkov je povezan s spremljanjem stroškov po stroškovnih mestih, mestih odgovornosti in kontih, kar je večkrat zaradi različnih okoliščin težko urediti. Vprašanje je, koliko stroškov v

javnih zavodih dejansko nastaja pri izvajanju redne javne službe, ki se financira iz javnih virov, koliko pri opravljanju storitev javne službe za trg in koliko pri izvajanju lastnih tržnih dejavnosti (v nadaljevanju opredeljena tržna dejavnost).

Razmejitev odhodkov javnega zavoda se opravi tako, da se nekateri odhodki lahko že na podlagi dokumentacije neposredno pripišejo ustrezni dejavnosti, druge odhodke pa je potrebno razvrstiti na podlagi ustreznih sodil, o čemer govori Pravilnik o sestavljanju letnih poročil za proračun, proračunske uporabnike in druge osebe javnega prava v 23. členu. Javni zavod uporabi razmerje med prihodki, doseženimi pri opravljanju posamezne dejavnosti.

Ločeno upoštevamo vse stroške, ki so neposredno vezani na tržno dejavnost in so razvidni iz stroškovnega mesta (SM 310, 311,312, 320, ključ 100%):

- nabava materiala, blaga in storitev, ki se neposredno nanašajo na izvajanje tržne dejavnosti,
- stroški dela (zaposlenih, zunanjih izvajalcev in študentov), ki se neposredno nanašajo na izvajanje tržne dejavnosti,
- stroški kupljenega materiala, blaga in storitev, katerih poraba se neposredno nanaša na izvajanje tržne dejavnosti,
- stroški kala, razsipa, okvar in loma materiala in blaga, katerih poraba se neposredno nanaša na izvajanje tržne dejavnosti,
- stroški izobraževanja in strokovne literature, ki se neposredno nanašajo na izvajanje tržne dejavnosti,
- stroški nakupa osnovnih sredstev, amortizacije in drobnega materiala, ki se neposredno nanašajo na izvajanje tržne dejavnosti in
- drugi stroški, ki se neposredno nanašajo na izvajanje tržne dejavnosti

Posredni stroški, ki jih je mogoče pripisati dejavnosti javne službe in tržni dejavnosti, se lahko na podlagi pojasnila MF, v skrajnem primeru, če ni ustrežnejših sodil, razmejujejo po ključu, ki predstavlja razmerje med prihodki od javne službe in prihodki od opravljanja prodaje blaga in storitev. Ključ določi svet zavoda vsako leto najkasneje 1. marca za tekoče leto na podlagi finančnega poročila in bilance stanja za preteklo leto.

Posredni stroški, ki se delijo po letnem ključu, so:

- stroški pisarniškega materiala,
- stroški splošnega materiala in storitev (str. plačilnega prometa in bančnih storitev),
- stroški posebnega materiala in storitev,
- stroški energentov,
- stroški komunalnih storitev,
- stroški transportnih storitev (prevozi, PTT, telekomunikacije),
- stroški tekočega vzdrževanja,
- drugi stroški, ki jih je mogoče pripisati tako tržni dejavnosti kot javni službi.

Stroški, ki se vežejo izključno na javno službo, niso predmet razdelitve po ključu. Ti stroški so:

- stroški dela (zaposlenih, zunanjih izvajalcev in študentov), ki se neposredno nanašajo na izvajanje osnovne dejavnosti zavoda,
- stroški kupljenega materiala, blaga in storitev, katerih poraba se neposredno nanaša na izvajanje osnovne dejavnosti zavoda,

- stroški nakupa osnovnih sredstev, amortizacije in drobnega materiala, ki se neposredno nanašajo na izvajanje osnovne dejavnosti zavoda,
- stroški službenih potovanj,
- stroški za nakup strokovne literature in strokovnih izobraževanj,
- stroški intelektualnih storitev, ki se vežejo na izvajanje osnovne dejavnosti zavoda,
- stroški drobnega materiala, ki se vežejo na izvajanje osnovnega programa zavoda,
- stroški marketinga,
- stroški reprezentance,
- stroški zavarovalnih premij,
- stroški izvajanja mednarodnih projektov in projektov, financiranih iz državnih virov, fundacij ipd.

Po sklepu sveta zavoda z dne 28. 2. 2024 je bil določen letni ključ za razdelitev stroškov med javno službo in tržno dejavnostjo, in sicer v višini 6,12 %. Stroški so se po tem ključu obračunavali od 1. 3. 2024 dalje in bodo v uporabi do sprejetja novega ključa oz. do 1. 3. 2025.

3.4.3. POSLOVNI IZID

Dosežen poslovni izid za izvajanje javne službe je 21.187 EUR (presežek odhodkov nad prihodki), za izvajanje tržne dejavnosti pa 25.458 EUR (presežek prihodkov nad odhodki).

3.5. POJASNILA K POSTAVKAM IZKAZA PRIHODKOV IN ODHODKOV DOLOČENIH UPORABNIKOV PO NAČELU DENARNEGA TOKA

Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka je evidenčni izkaz, v katerega se vpisujejo podatki o prihodkih in odhodkih, ki jih določeni uporabnik izkazujejo v poslovnih knjigah po devetem odstavku 16. člena Pravilnika o razčlenjevanju in merjenju prihodkov in odhodkov.

Pri prepoznavanju prihodkov in odhodkov, ki se knjižijo evidenčno, smo upoštevali računovodsko načelo denarnega toka – plačane realizacije (ne pa pravilo iz slovenskih računovodskih standardov – načelo nastanka poslovnega dogodka). Zato podatki o odhodkih in prihodkih, izkazani na predpisanih evidenčnih kontih, niso primerljivi s podatki, izkazanimi na kontih skupine 46 – Zaračunani odhodki določenih uporabnikov Enotnega kontnega načrta (EKN), in 76 – Zaračunani prihodki določenih uporabnikov Enotnega kontnega načrta (EKN). Sestavni del tega izkaza sta Izkaz računa finančnih terjatev in naložb določenih uporabnikov in Izkaz računa financiranja določenih uporabnikov.

Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka vsebuje podatke o prihodkih in odhodkih obračunskega obdobja za izvajanje javne službe in ločeno podatke o prihodkih in odhodkih od prodaje blaga in storitev na trgu. Razmejitev prihodkov je narejena na podlagi dejanskega stanja. Za razmejitev odhodkov pa so upoštevani enaki kriteriji kot pri Izkazu prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po vrstah dejavnosti.

3.5.1. PRIHODKI

Prihodki po načelu denarnega toka v letu 2024 znašajo 857.655 EUR.

Prihodki za izvajanje javne službe znašajo 801.331 EUR. Sestavljeni so iz prihodkov iz sredstev javnih financ (prejeta sredstva iz državnega proračuna, prejeta sredstva iz

občinskega proračuna in prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna Evropske unije) in drugih prihodkov za izvajanje dejavnosti javne službe. Druge prihodke za izvajanje dejavnosti javne službe sestavljajo prihodki od prodaje blaga in storitev iz naslova izvajanja javne službe (prihodki od izvajanje programa zavoda).

Prihodke od prodaje blaga in storitev na trgu v višini 56.324 EUR smo dosegli s prodajo rojstnih dnevov, gostinskih storitev v čajnici, prodajo knjig Neverjetna leta, Ustvarjalnice, Bralni dnevnik in Igriva vadba.

3.5.2. ODHODKI

Odhodki po načelu denarnega toka v letu 2024 znašajo 853.383EUR.

Odhodki za izvajanje javne službe znašajo 822.518 EUR. Sestavljajo jih odhodki za plače, prispevke, blago in storitve in investicijski odhodki. Investicijski odhodki v letu 2024 znašajo 0 EUR.

Odhodki iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu v višini 30.865 EUR so prav tako sestavljeni iz odhodkov za blago in storitve ter izplačila delovne uspešnosti iz prodaje na trgu.

Najvišjo postavko odhodkov po denarnem toku »Drugi operativni odhodki« v višini 223.950 EUR sestavljajo:

- odhodki za delo preko študentskega servisa v višini 89.149 EUR,
- odhodki za strokovno izobraževanje zaposlenih v višini 2.920 EUR,
- odhodki za storitve odvetnikov, notarjev in drugo v višini 7876 EUR,
- odhodki za sejnine udeležencem odborov v višini 267 EUR,
- odhodki za bančne storitve in storitve plačilnega prometa 1.603 EUR
- odhodki iz naslova avtorskih in podjetniških pogodb v višini 3.176
- odhodki iz naslova članarin v višini 1.657 EUR. in
- drugi odhodki za izvajanje programov zavoda 119.663 EUR, in sicer:
 - odhodki za izvajanje osnovnega programa zavoda (SM 220) v višini 48.173,46EUR
 - odhodki za izvajanje počitniškega varstva (SM 601-607) v višini 13.307 EUR
 - odhodki za izvajanje projektov Ministrstva za zdravje in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (SM 627,631) v višini 29.805 EUR ter
 - drugi odhodki za delovanje zavoda v višini 27.827 EUR.

3.5.3. POSLOVNI IZID PO DENARNEM TOKU

Razlika med prihodki in odhodki po načelu denarnega toka prikazuje pozitiven poslovni izid – presežek prihodkov nad odhodki. Dosežen poslovni izid znaša 1.740 EUR.

Izkaz računa financiranja nam kaže povečanje sredstev na računu kot razliko med prihodki in odhodki iz denarnih tokov.

3.5.4. POJASNILO GLEDE IZRAČUNA PRESEŽKA V SKLADU Z ZAKONOM O FISKALNEM PRAVILU in ZAKONOM O IZVRŠEVANJU PRORAČUNOV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA LETI 2020 IN 2021

Zakon o fiskalnem pravilu (Uradni list RS, št. 55/2015, v nadaljevanju ZFisP) v 5. členu med drugim določa, da se presežki, ki jih posamezna institucionalna enota sektorja država ustvari

v posameznem letu, zbirajo na ločenem računu. Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2017 in 2018 (Uradni list RS, št. 80/2016, v nadaljevanju ZIPRS1718) v 77. členu določa izračunavanje presežkov institucionalnih enot sektorja država, in sicer v 5. točki 77. člena pravi: javne agencije in javni zavodi izračunavajo zbrane presežke preteklih let po denarnem toku, in jih zmanjšajo za neplačane obveznosti, neporabljena namenska sredstva, ki so namenjena za financiranje izdatkov v prihodnjem obdobju in ki so evidentirana na kontih časovnih razmejitev, ter neporabljena sredstva za investicije.

V skladu s 77. členom ZIPRS 2021 v Mali ulici v letu 2024 izračunavamo presežek prihodkov nad odhodki po načelu denarnega toka v višini 1.740 EUR.

Presežek v skladu s ZFisP in ZIPRS2021 za leto 2024:

presežek odhodkov nad prihodki po denarnem toku 2024	0
neplačane obveznosti 2024	70.839
neporabljena namenska sredstva za financiranje izdatkov 2024	0
neporabljena namenska sredstva za investicije 2024	0
presežek prihodkov zmanjšan za neplačane obveznosti in namenska sredstva	0
presežek prihodkov v skladu s ZFisP za leto 2024	0

presežek odhodkov nad prihodki v 2024, ugotovljen po obračunskem načelu	0
presežek prihodkov za leto 2024 v skladu s ZFisP	3.696
presežek prihodkov nad odhodki, ki se lahko uporabi v skladu z akti o ustanovitvi	640
presežek prihodkov nad odhodki, po pokrivanju presežka O nad P v 2024	4.336

3.6. ZAKLJUČEK

Letno poročilo Javnega zavoda Mala ulica za leto 2024 bo obravnaval svet zavoda na seji v mesecu februarju 2025.

Priloge

- Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024;
- Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024 v primerjavi z realizacijo 2023 in načrtom 2024;

Ljubljana, februar 2025

Eva Strmljan Kreslin, direktorica

PRILOGA I

Ime uporabnika: MALA ULICA
Sedež uporabnika: Prečna ulica 7, 1000 LJUBLJANA
Šifra proračunskega uporabnika: 73237

Kraj in datum: LJUBLJANA, 17. 2. 2025
Oseba, odgovorna za sestavljanje finančnega plana
VIZIJA RAČUNOVODSTVO D.D.
Odgovorna oseba: EVA STRMLJAN KRESLIN

Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov za leto 2024

ČLENITEV KONTOV	NAMEN PORABE OZ. VRSTA PRIHODKA			
		Realizacija 2023	Realizacija 2024	Indeks 24/23
1	2	6	6	8
	A) PRIHODKI OD POSLOVANJA	834.270	856.200	1,03
760	PRIHODKI OD PRODAJE PROIZVODOV IN STORITEV	833.472	855.569	1,03
	POVEČANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	0	0	0,00
	ZMANJŠANJE VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONČANE PROIZVODNJE	0	0	0,00
761	PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN MATERIALA	798	631	0,79
762	B) FINANČNI PRIHODKI	1.027	1.239	1,21
7620	Prihodki od obresti	1.027	1.239	1,21
7629	Drugi finančni prihodki	0	0	0,00
763	C) DRUGI PRIHODKI (prejete kazni in odškodnine, nenamenske donacije in drugi izredni prihodki)	0	120	0,00
	C) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI PRIHODKI	0	0	0,00
del 764	PRIHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	0	0	0,00
del 764	DRUGI PREVREDNOTOVALNI PRIHODKI	103	98	0,95
	D) CELOTNI PRIHODKI	835.400	857.657	1,03
	E) STROŠKI MATERIALA IN STORITEV	435.900	391.223	0,90
del 466	NABAVNA VREDNOST PRODANEGA MATERIALA IN BLAGA	16.143	13.768	0,85
460	STROŠKI MATERIALA	58.470	66.305	1,13
	Str. električne energije	1.545	3.185	2,06
	Str. ogrevanja	5.014	2.991	0,60
	str. vode	2.059	2.150	1,04
	Str. živil za otroke počitniško varstvo	25.760	36.732	1,43
	Stroški vzdrž. osnovnih sredstev	0	0	0,00
	Str. hišnega perila, didaktičnih pripomočkov in odpis drobnega inventarja	11.187	515	0,05
	Str. zdravil, sanitarnega materiala	0	0	0,00
	Stroški strokov. literature	1.728	1.907	1,10
	Str. pisarniškega materiala	1.662	4.458	2,68
	Drugi stroški materiala	4.518	7.906	1,75
	Str. čistil	343	2	0,01
	Str. materiala za tekoče vzdrževanje	190	406	2,14
	Zaščitna sredstva za zaposlene- delovna oprema	521	759	1,46
	Str. materiala za pogostitve-rojstni dnevi	3.943	5.294	1,34
461	STROŠKI STORITEV	361.281	311.150	0,86
	Str. komunalnih storitev (odvoz odpadkov deratizacija...)	1.260	3.191	2,53
	Stroški storitev - zunanji izvajalci programov Zavoda	136.404	117.412	0,86
	Stroški vzdrževanja opreme	11.631	9.004	0,77
	Str. tekočega vzdrževanja prostorov	6.125	8.526	1,39
	Str. čiščenja	23.891	25.392	1,06
	Stroški zavarovanj	0	0	0,00
	Stroški varovanja zgradb in prostorov	0	0	0,00
	Stroški plačilnega prometa	75	123	1,64
	Stroški bančnih storitev	542	998	1,84
	Računovodske in revizijske storitve	13.967	14.245	1,02
	Str. marketinga	14.302	7.699	0,54
	Stroški storitev nestranskih in odvetniških storitev	8.589	7.889	0,92
	Stroški izobraževanja delavcev	4.905	2.827	0,58
	Str. zdravniških pregledov zaposlenih	317	924	2,91
	Stroški drugih intelektualnih storitev	1.212	882	0,73
	Prevozne storitve	660	609	0,92
	Stroški telefona in drugih komunikacijskih sredstev	5.317	4.579	0,86
	Povračila stroškov službenih poti v državi	0	0	0,00
	Povračila stroškov službenih poti v tujini	7.294	2.287	0,31
	Str. poštnih storitev	1.273	1.434	1,13
	Stroški dela študentov	102.501	84.801	0,83
	Druge storitve	4.519	3.530	0,78
	Str. reprezentance	1.676	5.399	3,22
	Program	0	0	0,00
	Stroški najemnin in zakupnin	8.344	7.237	0,87
	Str. kotizacij (konference, seminarji)	0	0	0,00
	Str. avtorskih honorarjev	6.427	347	0,05
	Str. članarin	50	1.815	36,30
	F. STROŠKI DELA	405.173	462.148	1,14
4640	Plače zaposlenih (1 bruto)	313.235	353.148	1,13
4642	Stroški prevoza na delo in iz dela	6.172	6.411	1,04
4643	Stroški prehrane med delom	15.018	17.599	1,17
4644	Regres za letni dopust	14.346	14.953	1,04
4646	Prispevki delodajalcev za socialno varnost - stroški dela - del	50.546	57.840	1,14
4648	Premija za dodatno pokojninsko zavarovanje	4.947	5.813	1,18
4649	Drugi stroški dela	909	6.384	7,02
462	G) AMORTIZACIJA	0	0	0,00
4620	Amortizacija NDS in OOS javne službe	46.955	50.432	1,07
4621	Amortizacija NDS in OOS iz donacij	0	0	0,00
4629	Zmanjšanje amortizacije, ki se nadomešča v breme obveznosti do virov sredstev oz. prejetih donacij	46.955	50.432	1,07
463	H) REZERVACIJE ZA STROŠKE REORG. IN IZGUBE IZ KOČILJIVIH POGOJOB (ne za investicijsko)	0	0	0,00
del 465	I) DAVEK OD DOBIČKA	0	0	0,00
del 465	J) OSTALI DRUGI STROŠKI	3	13	4,33
467	K) FINANČNI ODHODKI	0	0	0,00
4670	Odhodki za obresti	0	0	0,00
46701	Odhodki zamudnih obresti do dobaviteljev	0	0	0,00
4679	Drugi finančni odhodki	0	0	0,00
468	L) DRUGI ODHODKI	0	0	0,00
	M) PREVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI	0	0	0,00
del 469	ODHODKI OD PRODAJE OSNOVNIH SREDSTEV	0	0	0,00
del 469	OSTALI PRVREDNOTOVALNI POSLOVNI ODHODKI	0	0	0,00
	N) CELOTNI ODHODKI	841.076	853.384	1,01
	O) PRESEŽEK PRIHODKOV	-5.676	4.273	-0,75
	P) PRESEŽEKO ODHODKOV	0	0	0,00
	Presežek preteklih let namenjen pokritju odhodkov obračunskega obdobja	5.676	63	0,01
			4.336	0,00

PRILOGA 2

Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka od 1.1.2024 - 31.12.2024

ČLENITEV KONTOV	NAZIV KONTA	načrt 2023		načrt 2024		Indeks Real/FN	Indeks 2024/2023
		5=17	Realizacija 2023	5=17	Realizacija 2024		
1	2	5=17		5=17			
	I. SKUPAJ PRIHODKI	762.450	829.087	978.672	995.848	1,02	1,20
	1. PRIHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE	720.450	774.762	931.672	939.809	1,01	1,21
	A. Prihodki iz sredstev javnih financ	628.000	623.498	762.822	771.510	1,01	1,24
	a) Prejeta sredstva iz državnega proračuna	110.000	116.592	103.992	103.725	1,00	0,89
del 7400	Prejeta sredstva iz državnega proračuna za tekočo porabo	110.000	116.592	103.992	103.725	1,00	0,89
del 7400	Prejeta sredstva iz državnega proračuna za investicijo	0	0	0	0	0,00	0,00
	b) Prejeta sredstva iz občinskega proračuna	518.000	503.169	658.830	666.585	1,01	1,32
del 7401	Prejeta sredstva iz občinskih proračunov za tekočo porabo	508.000	486.364	536.250	546.929	1,02	1,12
del 7401	Prejeta sredstva iz občinskih proračunov za investicije	10.000	16.805	122.580	119.656	0,98	7,12
	c) Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja	0	0	0	0	0,00	0,00
del 7402	Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja za tekočo porabo	0	0	0	0	0,00	0,00
del 7402	Prejeta sredstva iz skladov socialnega zavarovanja za investicije	0	0	0	0	0,00	0,00
	d) Prejeta sredstva iz javnih skladov in agencij	0	0	0	0	0,00	0,00
del 7403	Prejeta sredstva iz javnih skladov za tekočo porabo	0	0	0	0	0,00	0,00
del 7403	Prejeta sredstva iz javnih skladov za investicije	0	0	0	0	0,00	0,00
del 7404	Prejeta sredstva iz agencij za tekočo porabo	0	0	0	0	0,00	0,00
del 7404	Prejeta sredstva iz agencij za investicije	0	0	0	0	0,00	0,00
del 740	e) Prejeta sredstva iz proračunov iz naslova tujih donacij	0	0	0	0	0,00	0,00
74	f) Prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna EU	7.450	3.737	0	1.200	0,00	0,32
	B. Drugi prihodki za izvajanje dejavnosti javne službe	92.450	151.264	168.850	168.299	1,00	1,11
del 7130	Prihodki od prodaje blaga in storitev iz naslova izvajanja javne službe	85.000	124.126	140.000	145.073	1,04	1,17
del 7102	Prejete obresti	0	904	850	1.239	1,46	1,37
del 7100	Prihodki od udeležbe na dobičku in dividend ter presežkov prihodkov nad odhodki	0	0	0	0	0,00	0,00
del 7141	Drugi tekoči prihodki iz izvajanja javne službe	0	0	0	0	0,00	0,00
72	Kapitalski prihodki	0	0	0	0	0,00	0,00
730	Prejete donacije iz domačih virov	0	26.234	20.000	21.987	1,10	0,84
731	Prejete donacije iz tujine	0	0	0	0	0,00	0,00
732	Donacije za odpravo posledic naravnih nesreč	0	0	0	0	0,00	0,00
786	Ostala prejeta sredstva iz proračuna Evropske unije	0	0	8.000	0	0,00	0,00
787	Prejeta sredstva od drugih evropskih institucij	0	0	0	0	0,00	0,00
	2. PRIHODKI OD PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU	42.000	54.325	47.000	56.039	1,19	1,03
del 7130	Prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu	42.000	54.325	47.000	56.039	1,19	1,03
del 7102	Prejete obresti	0	0	0	0	0,00	0,00
del 7103	Prihodki od najemnin, zakupnin in drugi prihodki od premoženja	0	0	0	0	0,00	0,00
del 7100	Prihodki od udeležbe na dobičku in dividend ter presežkov prihodkov nad odhodki	0	0	0	0	0,00	0,00
del 7141	Drugi tekoči prihodki, ki ne izhajajo iz izvajanja javne službe	0	0	0	0	0,00	0,00
	II. SKUPAJ ODHODKI	754.950	831.720	971.524	994.108	1,02	1,20
	1. ODHODKI ZA IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE	724.950	801.713	941.524	962.271	1,02	1,20
	A. Plače in drugi izdatki zaposlenim	393.192	341.277	413.300	394.972	0,96	1,16
del 4000	Plače in dodatki	331.966	269.120	340.000	343.968	1,01	1,28
del 4001	Regres za letni dopust	15.587	14.288	18.000	14.953	0,83	1,05
del 4002	Povračila in nadomestila	24.339	21.196	20.800	23.517	1,13	1,11
del 4003	Sredstva za delovno uspešnost	16.500	33.007	29.000	8.212	0,28	0,25
del 4004	Sredstva za nadurno delo	4.800	2.757	5.500	4.321	0,79	1,57
del 4005	Plače za delo nerezidentov po pogodbi	0	0	0	0	0,00	0,00
del 4009	Drugi izdatki zaposlenim	0	909	0	0	0,00	0,00
	B. Prispevki delodajalcev za socialno varnost	61.976	54.450	61.344	63.346	1,03	1,16
del 4010	Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	32.220	27.193	30.000	31.508	1,05	1,16
del 4011	Prispevek za zdravstveno zavarovanje	22.440	21.804	25.400	25.242	0,99	1,16
del 4012	Prispevek za zaposlovanje	216	257	214	306	1,43	1,19
del 4013	Prispevek za starševsko varstvo	1.560	307	258	356	1,38	1,16
del 4015	Premije kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, na podlagi ZKDZJU	5.540	4.889	5.472	5.935	1,08	1,21
	C. Izdatki za blago in storitve za izvajanje javne službe	254.782	383.233	344.300	376.663	1,09	0,98
del 4020	Pisarniški in splošni material in storitve	50.160	70.003	76.000	74.709	0,98	1,07
del 4021	Posebni material in storitve	23.000	34.639	22.000	33.093	1,50	0,96
del 4022	Energija, voda, komunalne storitve in komunikacije	16.635	16.337	21.000	18.417	0,88	1,13
del 4023	Prevozniki stroški in storitve	400	687	400	642	1,61	0,93
del 4024	Izdatki za službena potovanja	4.000	5.494	2.400	2.048	0,85	0,37
del 4025	Tekoče vzdrževanje	17.250	6.006	10.000	16.396	1,64	2,73
del 4026	Poslovne najemnine in zakupnine	4.000	8.289	10.000	7.408	0,74	0,89
del 4027	Kazni in odškodnine	0	0	0	0	0,00	0,00
del 4028	Davek na izplačane plače	0	0	0	0	0,00	0,00
del 4029	Drugi operativni odhodki	139.337	241.778	202.500	223.950	1,11	0,93
403	D. Plačila domačih obresti	0	0	0	0	0,00	0,00
404	E. Plačila tujih obresti	0	0	0	0	0,00	0,00
410	F. Subvencije	0	0	0	0	0,00	0,00
411	G. Transferi posameznikom in gospodinjstvom	0	0	0	0	0,00	0,00
412	H. Transferi neprifitnim organizacijam in ustanovam	0	0	0	0	0,00	0,00
413	I. Drugi tekoči domači transferji	0	0	0	0	0,00	0,00
	J. Investicijski odhodki	15.000	22.753	122.580	127.290	1,04	5,59
4200	Nakup zgradb in prostorov	0	0	0	0	0,00	0,00
4201	Nakup prevoznih sredstev	0	0	0	0	0,00	0,00
4202	Nakup opreme	5.000	9.148	30.800	4.081	0,13	0,45
4203	Nakup drugih osnovnih sredstev	0	0	0	1.312	0,00	0,00
4204	Novogradnja, rekonstrukcija in adaptacije	0	0	0	16.607	0,00	0,00
4205	Investicijsko vzdrževanje in obnove	10.000	13.605	85.780	105.291	1,23	7,74
4206	Nakup zemljišč in naravnih bogastev	0	0	0	0	0,00	0,00
4207	Nakup nematerialnega premoženja	0	0	0	0	0,00	0,00
4208	Študije o izvedljivosti projektov, projektna dokumentacija, nadzor, investicijski inženiring	0	0	6.000	0	0,00	0,00
4209	Nakup blagovnih rezerv in intervencijskih zalog	0	0	0	0	0,00	0,00
	2. ODHODKI IZ NASLOVA PRODAJE BLAGA IN STORITEV NA TRGU	30.000	30.007	30.000	31.837	1,06	1,06
del 400	A. Plače in drugi izdatki zaposlenim iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu		3.321		1.336	0,00	0,40
del 401	B. Prispevki delodajalcev za socialno varnost iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu		599		300	0,00	0,50
del 402	C. Izdatki za blago in storitve iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu	30.000	26.087	30.000	30.201	1,01	1,16
	TRANSFER - STROŠKI DELA	307.282	433.360	504.028	537.530	1,07	1,24
	III/1 PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI	7.500	0	7.148	1.740	0,24	0,00
	III/2 PRESEŽEK ODHODKOV NAD PRIHODKI	0	2.633	0	0	0,00	0,00